Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 30 גראשען

הייגט 24 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 256 | Łódź, Piątek, 4 listopada 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג, ה' מרחשון תרצ"ג | № 256

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

ZNAK OGHR.
FABRYKA SUKNA
JÓZEF FRÄNKEL
BIELSKO
DEKATYZOWANY

JÓZEF FRÄNKEL, BIELSKO
Fabryka sukna

עמפפעהלט דער געעהרטער קונדשאפט צום הערבסט און ווינטער=סעזאן דעם גרעסטען אויסוואהל פון איהרע פיינסטע אויס-
ארבייטונגען פון קאמגארן אין די שענסטע מוסטערן און פארבען, ווי-גוט מאדע= ווי גלאטע=ווארען
אין איהר אייגענעם פאבריקס=לאגער

אין לאדז, פיעטריקאווער 27
פראנט 1 שטאק
טעל. 192-28

ווי אויך ביי איהרע ג' אפנעהמער. די ג' קונדשאפט ווערט געבעטען אכטונג צו געבען אויף אונזער
פאטענטירטע שוצמארקע, וואס איז א גאראנטיע פאר די פיינסטע בילציער סחורה.
אריגינאלע פאבריקס=פרייזען

פעלץ=ווארען
עמפפעהלט אין א גרויסען אויסוואהל
די נייעסטע מאדעלען,
פון די ערשטע קוועלען אמעריקא
און קאנאדא צו די נידריגסטע פרייזען

TYGER & GLATTER
פיעטריקאווער 43 און 29
טעל. 224-77 און 213-22

1932 X 1922

איבעראשענדע נייעס! א גרויסע פרעמיע פאר אלע עלעגאנטע הערען!
צוליב'ן 10=יאריגן יובל פון ערשטקל. הערן=שניידער=אטעליער פון

א.ח. קוטשינסקי, 3 פאמארסקא 3
— לאדז —

האב איך בעשלאסען צו געבען א גרויסע פרעמיע פון זונטאג, דעם 6-טען נאוועמבער
ביז'ן 31-טען דעצעמבער 1932 פאר די יעניגע וואס וועלען זיך ביי מיר בעשטעלען:
אנ'אנצוג, א פאלטען, א פעלץ אדער א סמאקינג א.א.וו. מיט

25 פראצענט ביליגער

די ארבייט ווערט אויסגעפיהרט לויט די נייעסטע אויסלענדישע מאדעלען. רעיעלע
בעהאנדלונג. פינקטליכע אויספיהרונג. מיט אכטונג
Mistrz krawiecki A. CH. KUCZYNSKI, Łódź, Pomorska 3.

23 אמבעסטען און אמביליגסטען 23
קויפט איהר איין צום בעפארשטעהענדען הערבסט און ווינטער=סעזאן
די נייעסטע הערען= און דאמען-שטאפען
פון די בעסטע בילצער, טאמאשאווער און לעאנארד'ס סחורות
נאר אין דעם בעוואוסטען טוך= און קארט-געשעפט פון

M. TAZBIR

לאנגיעהריגער מיטארבייטער פון דער געוועזענער פירמע ק. מילגראם
לאדז, פיעטריקאווער 23, טעל. 226-39, פראנט, 2-טער שטאק
וואו איהר בעקומט אלעס צו קאנקורענץ-רייזען.
הורט און דעטייל! רעיעלע בעהאנדלונג!
23 געדענקט די אדרעס! 23

ס'געהן בעסערע צייטען
א נייע תקופה אין דער מלוכה=לאטעריע! פערשלעפט נישט
מיטן איינקויפן לאסן אין דער פאפולערער קאלעקטור פון מלוכה-לאטעריע

S. PASSIERMAN
Piotrkowska 13, tel. 242-13.

די ציהונג פון דער 1. קלאס שוין דעם 17. נאוועמבער
הויפט=געווינס א מיליאן גלייך פון ראד.
צוצאהלונג צו סמאווקעס.
יעדער לאס קען געוואונען 5 מאל.
גערענקט, אז אונזערע לאסען ברענגען גליק!

בריליאנטען, גאלד,
זילבער און לאמבארד
קוויטען קויף איך און
צאהל די העכסטע פרייזען
בצוזץ שטעטס אויף לאגער
אלדער ארט ב' זשוטעריע און
גאלד-אויסארבעטונגען צו די
בילינסטע פרייזען מ. מיזעס
לאדז פיעטריקאווער 30

Mieszkanie
6-pokojowe do wynajęcia, Wolborska 33 dobre dla lekarza, lecznicy, adwokata i na mieszkanie. — Wiad.: Weltfrajd, Kilińskiego 60. 6782

נייעס! שיך נייעס!
צו וואס זאלט איהר זוכען ביליגע
צו ביליגע פרייזען, אז אין דער פירמע

א. אגורעק, לאדז
ul. Zawadzka 11

בעקומט איהר טייערע שיך צו ביליגע פרייזען
געדענקט דעם אדרעס: A. OGóREK, ŁóDZ, ZAWADZKA 11

שטאט=ראט=זאל, 16 פאמארסקא 16
שבת, דעם 5-טען ד.ח. 8 אווענד

איינאייציקער אויפטריט
פון בעריהמטען ארטיסט און ליבלינג

יוסף קאמען און דינה קעניג
אין קאמעדיע, דראמע און ליד.

אין פראגראם: דבוק, קידוש השם, גולם, טויבער, פרק, שלום-עליכם, ש. אש
משה נאדיר. 6877

ביעלעטען פון 49 גר. צו בעקומען שבת פון 6 אווענד ביי דער קאסע פון שטאט-ראט-זאל.

האוניברסיטה העממית
ע"י ההסתדרות הציונית בלודז
מחר בשבת, 5.11 בשעה 7 בערב באולם
ההסתדרות הציונית, שרודמייסקא 29

הרצאה
על הנושא: הנוער הציוני על פרשת דרכים
המרצה: העורך א. לובושיצקי

זונטאג, 6.11, 8.30 אווענד א פארלעזונג
א.ד.ט. „מצרים, ארץ-ישראל, בבל, פאר 4000 יאר
פרעלעגענט: ד"ר ל. זילבערשטראם. 6771

ווירכטיג נייעס פאר מחותנים!
אויב איהר האלט ביי חתונה מאכען אייערע קינדער. אזוי געהט
נישט דינגען פריהער קיין זאל ביז איהר וועט נישט קומען צו-
ערשט זעהען דעם פריש ערשטקלאסיגען רעמאנטירטען

ווארשאווער זאל, פאלודניאווא 36
וועלכער איז געווארען איינגעארדענט ספעציעל אויף חתונות און
חינוך'ס און אויף פערשידענע פערוויילונגען אדער אויף פארציעס-
חתונות אויף די בעסטע בעדינגונגען צו די צוגענגליכסטע פרייזן.
צו אינפארמירן זיך טעגליך פון 7 פרי—10 אוונד אין ווארש. זאל פאלודניאווא 36

אכטונג בעקער=מייסטער אין לאדז!
שבת, דעם 5-טען ליסטאפאד ד. י. 7 א זייגער אוונד קומט פאר
אין אייגענעם לאקאל פילסודסקיענא 57

א דרינגענדע
אויסערגעוועהנליכע פערזאמלונג
צוליב דער וויכטיגקייט פון טאג-ארדנונג בעטען מיר אלע בעקער-
מייסטער אין לאדז פינקטליך צו קומען צו דער פערזאמלונג.
קיין איין בעקער-מייסטער זאל נישט פעהלען.
די פערוואלטונג פון בעקער-צעך אין לאדז
6 787

אויגען=קליניק
מיט שטענדיגע בעטען פון
Dr. B. Donchin
פיעטריקאווער 90, טעל. 221-72
נעהמט אן שטענדיגע אויגען-קראנקע (צוועק אפע-
ראציע א.ז.וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9—1
און פון 4 ביז 7.30 אווענד. 1604

אומזיסטע רייזעס קיין ארץ-ישראל.
יעדער איינער, וועלכער קויפט ארץ-ישראל'דיגע פראדוקטען פון
50 גראשען אן, קאן געווינען א אומזיסטע רייזע קיין ארץ-ישראל

פון לאדז ביז תל=אביב פולשטענדיג אומזאנסט.
קומט און איבערציגט אייך!
אין „תוצרת ארץ=ישראל" (ארץ-ישראל-געשעפט), שרודמיעסקא 1.
6721

פערדאַנגט ווינער מעבעל

גאַראַנטירט מיט איהר שטאַרקייט און דויערהאַפטיגקייט

צו בעקומען אין אַלע מעבעל-געשעפטען.

פאַבריקס- לאַגער אויף 5 זאַוואַדזקאַ 5

„VIENPOL“ נור פון דער פירמע

FABRYKA GIĘTYCH MEBLI

„VIENPOL“

Zawadzka 5, tel. 191-20

Najlepsze w dobroci i najtańsze w cenie jest mydło „ROBOTNIK“

צו דער פערלאָבונג פון

פרל. פאַלאַ האַלישער

מיט ה' סאַלאַמאָן ראַגאָזשינסקי

ווינשען א הארציגען מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט.

פאַמיליע דרוקער און דער פערסאָנאַל

יוגענט-סעקציע ביי „משמרת החולים“

בעקאַנטמאַכונג.

שבת, ד. 5 נאָוועמבער, 5 א זייגער אין אָוונט קומט פאָר

א • גרויסער • טיי=אָוונט

אין זאַל פון „מאַנטיליפעל“ זאַכאָדניאַ 43

א פערגרעסטער דזשאַז=אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' עסטרייכער. עס וועט אויך אויפטרעטען מיט א גרויסען קאָנצערט אויף א זעג=אינסטרומענט דער בעריהמטער קינסטלער ה' פייטאַג. די פערוואַלטונג.

בעקאַנטמאַכונג

זונטאַג, דעם 32 6.11 פינקטליך 4 נ.מ. קומט פאָר אין לאָקאַל פון סאַלנאַ 14 אַ גרויסע

מאַסען=פערזאַמלונג

פון אַלע קליינהענדלער פון דער פרוכטען=בראַנזשע אין לאָדז נאַסען=הענדלער, טאַרג=שטעהער, טישען-הענדלער און נעוועלבער-בעזיצער פון דער פרוכטען=בראַנזשע

קומט אַלע פינקטליך אין אייערע אייגענע אינטערעסען. 6731

אָרגאַניזיר-קאָמיטע פון די פעראיינען:

1. מלינאַרסקאַ 9. 2) זשעראָמסקיעגאָ 45, אין גייערס ראַיאָן.

בית-יעקב-שולע

בזשעזשינער 23

האָט זיך געעפענט

אונטער דער אָנפיהרונג פון רוטינירטע פעדאַגאָגישע קרעפטען פאַר קינדער פון די פאָרשטעכנע שולען ווי אויך אָוונט-קורסען פאַר דערוואַקסענע.

עס ווערט אויך געעפענט

אפרעבעל-שולע פאַר קינדער פון — 4 יאהר אן —

איינשרייבונגען קומען פאָר פון זונטאַג אָן טעגליך פון 10—2 און 4—8 אָוועגד

בית=יעקב=קאָמיטעט

פאַר'ן באַלוטער ראַיאָן

אויסגעצייכענטע פאַנטשקעס נור צו 15 גר.

עמפפעהלט די צוקערניע „ŻRÓDŁO“

אינה. W. Gomoliński, Przejazd 1

tel. 209-87 i 133-72

בעמערקונג: פאַר שולעס, אינסטיטוציעס און פעראַיינען ערמעי- לען מיר פון טעאַטעקס 10 פראָצענט ראַבאַט. 6772

Dr. Med.

JÓZEF IZYKSON

Choroby uszu, nosa, gardła, wady wymowy i głosu

Przyjmuje od 5 — 7

Południowa 9 — Telefon 210-75

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפער און הויט- קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע

אנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40

נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו. זונטאַג און יום-טוב פון 9—1 פאַרמ. בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

די פויזנער מאַרק-פאָהרער ביי דעם צווייטען קליינהענדלער-פעראיין פלאַץ-שטאָדט 10 ווינ- שען דעם פערוואַלטונגס-מיטגליד

ישראל עפשטיין און פרוי

א הארציגען מזל-טוב צום געבורט פון זייער ניי-געבוירענע טעכטערל און ווינשען א גרינגע דערציהונג

די פערוואַלטונג

צו דער פערלאָבונג פון

ה' העניעק ראָזען

מיט פרל. רעגינאַ גראָסמאַן

ווינשט א הארציגען מזל טוב און א בליהענדע צוקונפט,

מאַניאַ באַף און פאַמיליע. 6811

צו דער פערלאָבונג פון אונזער פריינדין

פרל. איטקאַ ראָזענפעלד

מיט ה' ישראל קאַפליה

גראַטולירען הערצליך און ווינשען עווי- געס גליק 6783

יאַקוב ראָזענבערג און פרל. אסתר וואַלאַרטובנאַ, לייזער באַרעוויאַק און פרוי, לייבוש יאַנושקעוויטש און פרוי, מאיר דאַווידאָוויטש און פריילין פאַלאַ קריגער.

געזעלשאַפט ט.א.ז.

מאָרגען, שבת 9 א זייגער אָוונד קומט פאַר אין לאָקאַל פון

ט. א. ז. נאַוואַמיעסקאַ 3

די יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג

פון די מיטגלידער פון ט.א.ז.

אַלע מיטגלידער ווערען געבעטען פינקטליך צו ערשיינען. די פערוואַלטונג

די נייע טאַנץ=שולע

פון ב. ליבאָוויטש

פאַלודניאָווע 36

הויבט אָן א נייעם קורס, אָבער נאָר מיט יודישע געזעלשאַפט לאַנג און קורץ-געקליידעטע.

איינשרייבונגען פון שילערינס און שילער קומען פאַר טעגליך פון 7 ביז 10 אָוועגד. שבת און זונטאָג פון 11 פריה ביז 10 אָוועגד.

מיט אַכטונג

דיפּלאָמירטער טאַנץ-לעהרער

ב. ליבאָוויטש.

Dr. Wajnberg

ספעציאַליסט פון הארץ- און לונגען-קראַנקהייטען

ציגעל=גאַס 11, טעל. 126 02

נעמט אָן פון 9—10 פריה, 3—4 און 8—9 אָוועגד

די קינסטלער-אַרטיסטען

אידאַ קאַמינסקאַ

זיגמונט טורקאָוו

קומען שבת ד. 12 נאָוועמב. 11 פרי אין טעאַטער „סקאַלאַ“ כדי צו געבן

• די איינאיינציגע פאָרשטעלונג •

פון דער שפּאַנענדער דראַמע

„הערר לאַמבאַרטיע“

(דאָס געשריי פון געוויסן)

טעאַטער-שטיק אין 3 אַקטן פון ל. ווערנער.

בילעטן שוין צו באַקומען.

אַלע סאָרטען

ווין און מעהל

פון דער פירמע

„באַרוין“

צו בעקומען אין פאָלגענדע געשעפטען צו פאַבריקס-פרייזען:

ס. שמולעוויטש, באַלוצקי רינעק 1

פינטשעווסקי (ניימאַן), פולנאָצנאַ 12

פראַשקיער, וואָלבאָרסקאַ 31

מ. ד. פרזעדבאָרעק, פאַלודניאָווע 16

ברזעזינסקי (בעלבאַטאָווסקי), נאַרוטאָוויטשאַ 31

ח. ב. קרעלל, אַלעקסאַנדריסקאַ 5 (מרדכי גבאים גאַס)

בחנם

פאַס איך צו אַלערליי

ברילען,

און צוויקער

פון די בעסטע אויסלענדישע געשליפענע גלעזער

איך בעזיץ א גרויסען אויסוואַהל פון

אַלערליי ברילען!

צו זעהר בילינע פרייזען

סאָלידע און פינקטליכע בעהאַנדלונג! .·. קומט און איבערצייגט אייך!

מיט אכטונג עלטסטע יודישע אַפּטיק-געשעפט אין לאָדז

Optyk R. HERSZKORN, 1 Cegielniana 1

קיין שום פיליעס בעזיץ איך נישט.

די פירמע עקזיסטירט זייט 1892.

עכער

אויף דער מאַשין ווערען אויסגענייט

שרודמיעסקאַ 8.

רעשטען

לאָדז, נאַוואָמיעסקאַ 5

פראַנט, 2-טער שטאָק

פערשידענע קאַמגאַרנס

ביליגער, טאַמאַשאָווער און לאָדזער

אויף אַנציגער און פאַלטענס

ווי אויך די מאָדערנסטע דאַמען- שטאָפען אויף פאַלטנס און קאָסטיומען

מיט 30% ביליגער

קומט און איבערצייגט אייך, ביי

SZCZĘSLIWY

געדענקט נאָר

אין פראַנט, II שטאָק

פסיכאָלאָג און מעדיום

W. Messing

איז געקומען נאָך לאָדז אויף א קורצער צייט, נאַרוטאָוויטשאַ 34, וו. 8 אין פּאַלאַץ און נעהמט אָן פון 10—1 און פון 3—8 אָוועגד.

זאָגט פאַר די צוקונפט, די געגענוואַרט און די פערגאַנגענהייט מיט דער הילף פון סוגעסטיע און טעלעפּאַטיע ווי אויך עצות אין פינאַנץ- און הייראַטס-ענינים. 6714

Dr.

I. Dynenson 6719

powrócił.

„לינת=הצדק“ לאָדז צעגעלניאַנאַ 17

דער פיזיקאַלישער טעראַפּישער קאַבינעט

איז טעגליך טעטיג פון 11—1 און 4—6 אָוונער

און געפינט זיך אונטער'ן אויפזיכט פון א דאָקטאָר- ספעציאַליסט. קוואַרץ-לאַמפען, דיאַטערמיע, טאַללוקס, עלעקטרישע בעדער.

קירזשנער=מייסטער

SZ. ROZENCWEIG

Piotrkowska 85 אין הויף, 2. שט.

פיהרט אויס אַלערליי פעלץ-אַרבייטען לויט די נייעסטע מאָדעלען. ספעציאַליסט פון מופעס.

עקספּאָזע פון פינאַנץ-מיניסטער אויף דער נעכטיגער סיים-זיצונג

זיך אָנגעהויבן שאַרפע בודזשעט-דעבאַטן. — דערווייל ווערן קיין נייע שטייערן נישט פּראָיעקטירט, האָט ערקלערט דער פינאַנץ-מיניסטער

וואַרשע, 3 (טעלעפאָניש פון אונזער סיים-קאָרעספּאָנדענט).

די זיצונג איז געעפנט געוואָרן 10.20 פריה. דער סיים-מאַרשאַלעק שוויטאַלסקי האָט פאָרגעלעזן די פאָראָרדנונג פון מלוכה-פּרעזידענט צוזאַמענצורופן די סיים-סעסיע. ווייטער האָט דער סיים-מאַרשאַלעק איבערגעגעבן וועגן די געזעץ-פּראָיעקטן, וואָס דער סענאַט האָט אָנגענומען אָהן ענדערונגען, וועגן די ענדערונגען, וואָס זענען לעצטנס פאָרגעקומען אין דער רעגירונג; וועגן צאָל-פאַראָרדנונגען און וועגן געזעץ-פּראָיעקטן, וואָס די רעגירונג האָט לעצטנס צוריקגעצויגן.

נאָכדעם איז מען צוגעטרעטן צו עהרען דעם אָנדענק פון פאַרשטאָרבענעם דעפּוטאַט סטאַניסלאַוו וואָרטשאַלסקי, וועלכן ווערמען דער סיים-מאַרשאַלעק האָט געהאַלטן אַ ריה-ענדע רעדע.

דער סיים-מאַרשאַלעק איז ווייטער מודיע, אַז די דעפּוטאַטן סטאַניסלאַוו גראָדזיצקי און יאַן פּילסודסקי האָבן זיך אָפּגעזאָגט פון זייערע דעפּוטאַטן-מאַנדאַטן.

די קאָמוניסטישע דעפּוטאַטקע יאַגינאַ איגנאַשאַק האָט אָפּגעגעבן די שבועה און מען איז צוגעטרעטן צום טאָג-אָרדנונג.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער ערשטער לעזונג פון בודזשעט-פּרעלימינאַר פאַר'ן יאָהר 1933-34 האָט גענומען אַ וואָרט דער

פינאַנץ-מיניסטער זאַוואַדזקי

אין אָנהויב האָט דער מיניסטער געבראַכט אַ רייהע ציפערן, וואָס באַווייזן, אַז נישט נאָר אין פּוילען, נאָר אויך אין אַנדערע לענדער וואַקסן די דעפיציטן פון די מלוכה-בודזשעטן און האָט אויך אָנגעוויזן אויף די חיבות פון דער דאָזיגער דערשיינונג. דער דעפיציט פון פאַרגאַנגענעם

פּרעלימינאַר-בודזשעט

בעטרעפט 360 מיליאָן. רעדענדיג ברייט וועגן דער ערשיינונג פון דער העכערונג פון געלד-ווערט, וואָס האָט געווירקט אויף אונזער בודזשעט, האָט דער מיניסטער דערמאָהנט, וועגן דער נויטווענדיגקייט צו פאַרקלענערן די פּרייזן אין די פאַבריקן, וועלן זיי האַלטן זיך צו הויך און האָט אויסגעדריקט די השערה, אַז אין קומענדיגן יאָהר וועלן עטלעכע פּרייזן זיין אונטערגעוואָרפן אַ יאַקלינג. נאָר אין דער געגעבן ריכטונג. עס איז נישט פאַראַן קיין יסוד צו רעדן אויף אַ ווייטערדיגע ירידה פון פּרייזן. איבערגעהענדיג צו רעדן וועגן שפּאָרזאַמקייט, אַלס פאַקטאָר צו פאַרקלענערן דעם בודזשעט, האָט דער מיניסטער אָנגעוויזן, אַז אויף דעם געביט איז שוין אַ סך געטון געוואָרן און צוליב דעם איז יעדער ווייטערדיגער שריט אַלץ שווערער.

רעדענדיג וועגן די ענצעלנע פּאָזיציעס פון בודזשעט, שטעלט זיך דער מיניסטער אויספיהרליך אָפּ אויף די פּאָזיציעס פון די

אויסגאַבען

און ווייזט אָן אויף די פאַרקלענערטע סומען, וועגן די פּאָזיציע פון 131 מיליאָן אויסלענדישע חובות, זאָגט ער, אַז עס זענען פאַראַן אויסזיכטן מען זאָל הייאָהר נישט דאַרפן צאָהלען די דאָזיגע חובות.

די הכנסות

פאַרקלענערן זיך. אין דער ערשטער רייהע פאַרקלענערט זיך די הכנסה פון שטייערן. עס הויבן אָבער שוין אָן ווירקן די שריט פון דער רעגירונג אויפ'ן געביט פון פערשטאַרקן די הכנסות. דאָס געזעץ וועגן

הנחות ביים צאָהלען פאַרלעגענע שטייערן

איז שלעכט אויסגענוצט געוואָרן. איינפאַך נישט צו צאָהלען. עס איז אָבער שוין פאַרענדיגט געוואָרן די אַרבייט ביים פעסטשטעלן ווער עס לאָזט פאַרלעגען צוליב אַ שלעכטן ווילן. די רשימות פון אַזעלכע פאַרזאָגען זענען שוין צוזאַמענגעשטעלט און געגען זיי וועלן אָנגעווענדעט ווערן די שטרענגסטע מיטלען. עס זענען אַזוי אַרום פאַראַן אַ חוץ ווירטשאַפטליכע סיבות, אויך אַנדערע סיבות צוליב וועלכע עס פאַרקלענערן זיך די הכנסות.

די רעאָרגאַניזאַציע אין די מאָנאָפּאָלען

האַלט שוין ביים סוף. עס איז דאָ דערגרייכט געוואָרן אַ שפּאָרזאַמקייט פון העכער 100 מיליאָן זל. אין משך פון די ערשטע 5 חדשים.

רעדענדיג וועגן די ענצעלנע גרופּען פון די הכנסות, האָט דער מיניסטער ערקלערט, אַז

דערווייל פּראָיעקטירט נישט די רעגירונג קיין נייע שטייערן

להיפך, די רעגירונג וואָלט געוואָלט ליקווידירן דעם פאַרמעגנס-שטייער און פּראָיעקטירט אַן איינמאָליגן שטייער פון פאַרמעגנס. עס וואָלט געווען נישט געהעכט צו בעפרייען דאָס רייכטום פון לאַסטן. די הכנסה דאַרפן שטעהן שוין אין פּרעלימינאַר און דערגרייכט 27 מיליאָן זל.

די רעגירונג וועט נישט פאַרנאַכלעסיגען

די אַקציע פון שפּאָרען

דערביי מוז מען נאָך האַלטן אויג דערויף, אַז די צופיל שפּאָרזאַמקייט זאָל זיך נישט אָפּשלאָגן שלעכט אויף דער אַרבייט פון דער מלוכה. דער הויפּט-ציל פון די באַמיהונגען פון דער רעגירונג איז צו פאַרגרעסערן די הכנסות דורך הויבן די רעאַלע הכנסות פון דער געזעלשאַפט און די ווירטשאַפטליכע אומזאַצען.

זעהר ברייט האָט זיך דער מיניסטער אָפּגעשטעלט אויף דער אַלגעמיינער ווירטשאַפטליכער און פינאַנציעלער לאַגע אין דער וועלט און פעסט געשטעלט אַ געוויסע בעסערונג אָרער לכל הפחות גוטע אויסזיכטן אין די בעדייטענדסטע לענדער. די לאַגע פון די צענטראַל-מלוכות און מזרח-איראָפּע איז נאָך אַ זעהר שווערע צוליב דעם, וואָס עס פעהלט אַ צופלוס פון אויסלענדישע קאַפּיטאַלען און עקספּאָרט-שוועריגקייטן. די לאַגע אין פּוילען איז אַ ספּעציעלע. מיר האָבן וועניגער ווי אַנדערע געליטן פון אויסערליכן קריזיס, האָבן מיר נישט געלעגט אַלע האָפענונגען אויף פרעמדע הילף. די רעגירונג איז געגאַנגען אין דער ריכטונג אָפּצוגרעניצן זיך פון וועלט-קריזיס און פאַרקלענערן דעם לעבענס-שטאַנד ביז רעאַלע מעגליכקייטן. אויף די רעזולטאַטן פון דער דאָזיגער אַרבייט שטיצט די רעגירונג איהר האָפענונג צו סטאַבּיליזירן די פּערזענליכע-ישע.

די רעגירונג וועט זיך קאַטעגאָריש ענטקעגען שטעלן יעדן געדאַנק צו ענדערן דעם יסוד פון אונזער געלד-אומלויף, אַנטיאינפלאַציע, אָדער דעוואַלואַציע וואָלטן מיר געמוזט אויסקויפן מיט זעהר גרויסע פאַרלוסטן. דערביי האַלט די רעגירונג פאַר נישט ערלאַזבאַר צו גיהן [illegible] דאָזיגן וועג, אָפּען, אָדער פאַרבאָרגען. די רעגירונג געהט אויפ'ן וועג פון

פאַרקלענערן די אויסגאַבען

פון אַדמיניסטראַציע, פון די זעלבסט-פאַרוואַלטונגס, אין עלעקטוגס — און ערענע... די רעגירונג שטרעבט צו פאַרקלענערן דעם פּראָצענט-זאַץ, וואָס ווערט גאָר בקרוב ווערן אויסגעברייט אויף פּריוואַטע קרעדיט-אינסטיטוציעס. דאָס אַלץ צילט אויפצובויען דעם פינאַנץ-מאַרק. די רעזולטאַטן קאָנען קומען ערשט שטופענווייז און לאַנגזאַם.

וועגן דער

סיטואַציע פון דער באַנק-פּאָלסקי

האָט דער מיניסטער געזאָגט, אַז עס זענען געווען געוויסע שוועריגקייטן צוליב סיבות, נאָר איצט האָט זיך געבעסערט. דער געלד-פאַרקעהר האָט זיך זינט דעם 1. יאַנואַר ה. י. פאַרקלענערט מיט 43 מיליאָן, דאַגעגען האָט זיך פאַרגרעסערט דער פאַרקעהר פון זילבערנעם בילאָן אויף 38 מיליאָן. ווייטער האָט דער מיניסטער גערעדט וועגן דער גינסטיגער לאַגע פון פּ.ק.אָ. און אויך פון די רעגירונגס-בענק, וועלכע האָבן זיך שוין אַרויסגעדרעהט פון די שוועריגקייטן.

דער מיניסטער האָט נאָכאַמאָל גערעדט וועגן

דעפיציט

און ערקלערט, אַז אויב דער דעפיציט וועט זיין נישט הויך, וועט זיך לאָזן דעקן פון די רעזערוון, וואָס גרייכן איצט 236 מיליאָן. אין פאַל דער דעפיציט וועט זיך פאַרגרעסערן, בלייבן צוויי עווענטואַליטעטן: אויב די לאַגע וועט זיך נישט פאַרבעסערן — ווייטערדיגע שטאַרקע אָפּשפּאָרונגען און אויב די קאָניונקטור וועט זיך בעסערן, וועט מען קאָנען זיך לאָזן אויף קרעדיט-אָפּעראַציעס.

עס האָט זיך נאָכדעם אָנגעהויבן

די דיסקוסיע

דער ערשטער האָט גערעדט דער ענדעקישער דעפּ. פּראָפ. ריבאַרסקי, וועלכער איז אַרויסגעטרעטן מיט אַ שאַרפער קריטיק געגען דער טעטיגקייט פון דער רעגירונג און אָפּגעווענדעט די אויספיהרונגען פון פינאַנץ-מיניסטער. זיין רעדע איז עטליכע מאָל איבערגעריסן געוואָרן דורך סאַנאַציע-דעפּוטאַטן. מיט פאַרשיידענע צווישען-רופן. „דער ווירטשאַפטליכער און פּאָליטישער סיסטעם פון דער רעגירונג וואָלט געווען קאָנסעקווענט פאַר די סאָוויעטן,— האָט געזאָגט דער רעדנער — דער „לעגיאָן מלאָדיך" קלעפּט אויף די גאַסן אַפישע, וועלכע רופן צו אַ קאַמפּאַניע איבער דער פּראָדוקציע. דער יסוד פון צוטרוי קאָן נאָר זיין אַ נאָרמאַלע פּערזענליכע. דערווייל רייסט זיך אָבער אָפּ איין אינסטיטוציע נאָך דער אַנדערער".

דעפּ. האַלינסקי רייסט איבער דעם רעדנער מיט דער פראַגע: „ווען איהר זענט געווען ווייצע פינאַנץ-מיניסטער האָט זיך דער זלאָטי סטאַבּיליזירט?"

דעפּ. ריבאַרסקי: דעמאָלט איז געווען דער מאַרש אויף קיעוו (אַפּלאָדיסמענטן אויף רעכטס).

צום סוף קריטיקירט נאָך דער רעדנער דעם סיסטעם פון גערעכטס-באַדזאַרען.

דעפּ. רוג (ק. ל.) רעדט וועגן דער נויט אויף די דערפער און ברענגט אַ פאַקט, אַז דאָס דאָרף בעקומט אַ קערן קאַרטאָפעל פאַר 70 גר.

שטימען פון ב.ב.: וואו דאָס?

דעפּ. רוג: אויף די קרעסן. אין דער לוצקער וואָיעוואָדזטווע.

דעפּ. פירשט ראַדזיוויל: איך אַליין בין הער זעלבער וואָיעוואָדזטווע און שטעל פעסט, אַז אַזעלכע פּרייזן זענען דאָרט נישט פאַראַן.

דעפּ. רוג: ווייל דער פירשט האַנדעלט געוויס נישט אויפ'ן מאַרק מיט קאַרטאָפעל (אַ געלעכטער אויף די בענק פון דער אָפּאָזיציע).

דער רעדנער מאַכט דאַן אַ רייהע פאָרוואורפן וועגן אונטערדריקן דעם שטרייק פון די לאַנד-אַרבייטער אין קראַסנאָסטאַוער פּאָוויאַט, אַז די פּאָליציי אַקטעוויט ביי שטרייק-עקזעקוציעס און דער צעהלט, אַז ווען עס פאָהרען אַריין די עקזעקוטאָרען און פּאָליציי אין די דערפער, לויפן זיך פונאַנדער די קינדער מיט געשרייען: „בעהאַלט איין, ווייל די סאַנאַציע פאָהרט"!

דעפּ. גיערושאַלקאָווסקי (פּ.פּ.ס.) שטעלט פעסט, אַז עס זענען פאַראַן 3 מיליאָן אַרבייטסלאָזע צוזאַמען מיט פאַמיליעס. דער רעדנער האַלט, אַז וואָס פריהער די סאַנאַציע וועט אָפּטרעטן, וועט אַלץ זיין בעסער פאַר דער מלוכה, און ענדיגט זיין רעדע מיט די ווערטער: אויב דער בריסקער-אורטייל שטעהט אויפ'ן שטאַנדפּונקט, אַז דער קאַמף קעגן דעם סיסטעם, בילדעט אַ פאַרשווערונג, מוז איך אייך פאַרזיכערן, אַז אַזאַ פאַרשווערונג וועט ווייטער אָנהאַלטן.

עס רעדען נאָך די דעפּוטאַטן: לעוויצקי (אוקראַאינער), ביטנער (כ.ד.), כאַנדזינסקי (נ.פּ.ר.), אַנקאָווסקי (דייטש).

דעפּ. דר. טהאָן

האָט געהאַלטן אַ לענגערע רעדע, אין וועלכע ער האָט זיך בעקלאָגט אויף די צו גרויסע שטייערן, מיט וועלכע מען בעלאַסטעט די יודישע בעפעלקערונג, וועגן דער פּראָיעקטירטער פאַרלייכטערונג פון זונטאָג-רוה, וואָס איז בעטראָפן געוואָרן, וועגן דער נויט פון יידישן סוחר און יודישען האַנדווערקער, וועגן די שיקאַנעס פון יודישע סטודענטן אויף די הויך-שולען.

וועגן די אַלע ענינים האָט דעפּ. טהאָן אַריינגעטראָגן אַ בעהעריגע אינטערפּעלאַציע.

דעפּ. הרב לעווין

האָט אין זיין רעדע פאָרגעוואָרפן הלמאי מען האָט אויסגעשטראָכן פון בודזשעט די סומען, וואָס זענען געווען בעשטימט אויף יודישע רעליגיעזע הצטרכות'ן און האָט אויך גערעדט וועגן די צרהדיגע שטייערן, מיט וועלכע די יודישע בעפעלקערונג ווערט בעלאַסטעט.

עס האָבן נאָך גערעדט די דעפּוטאַטן: ראָזשעק (קאָמוניסט), בלאַשקעוויטש (זעלבסטהילף פון פּויערים) און יאַרעוויטש (ווייס-רוס).

צום סוף האָט מיניסטער זאַוואַדזקי געענטפערט אויף די פאָרוואורפן און דעפּ. ריבאַרסקי האָט געהאַלטן אַ קורצע רעפּליק. דערמיט איז געשלאָסן געוואָרן די זיצונג.

ווען עס וועט פאָרקומען די צווייטע זיצונג איז נעכטן נישט געמאָלדן געוואָרן. צוליב דעם האָט מען נעכטן געשמועסט אין די סיים-קולואַרען, אַז שוין היינט, פרייטאָג וועט די סעסיע אָפּגעלעגט ווערן אויף 30 טעג.

פאָרשלאַג פאַר אומצוטרוי צו דער רעגירונג

וואַרשע, 3 (טעלעפאָניש פון אונזער סיים-קאָרעספּאָנדענט).

די פּ.פּ.ס. האָבן אויף דער נעכטיגער זיצונג פון סיים אַריינגעטראָגן אַ דרינגענדן פאָרשלאַג פון אומצוטרוי צו דער רעגירונג.

48 דרינגענדע פאָרשלאַגען

וואַרשע, 3 (טעלעפאָניש פון אונזער סיים-קאָרעספּאָנדענט).

אויף דער נעכטיגער סיים-זיצונג האָט די אָפּאָזיציע אַריינגעטראָגן 48 דרינגענדע פאָרשלאַגען.

דער סיים-מאַרשאַלעק האָט דערביי אויפמערקזאַם געמאַכט, אַז מען דאַרף נישט אַרויפלייגן אַזאַ באַלאַסט אויפ'ן סיים, וואָס וועט זיך איצט בעראַטען קוים 2 טעג.

פון די אָפּאָזיציע-בענק האָט מען דערויף געענטפערט:

— טאָ, לאָזט אונז אַרבייטען.

ריוומאַטיקער
און נערוועז-ליידענדע
זאָלען אין זייער אייגענעם אינטערעס אויספּרובירן די טאָגאַל-טאַבלעטקעס. טאָגאַל שטילט די שמערצען. אונשעדליך פאַרן האַרץ, מאָגן און אַנדערע אָרגאַנען. פּרובירט אויס און איבערצייגט אייך אַליין: פאַרלאַנגט אָבער תמיד נור אָריגינאַלע טאָגאַל-טאַבלעטקעס.
צו באַקומען אין אַלע אַפּטייקן

Dr. med. I. ROZENFELD
אויערן, נאָז און האַלז-קראַנקהייטן
צוריקגעקעהרט
8 זאַוואַדזקאַ 8. טעל. 241-53
נעהמט אָן פון 2½—4½.

אַכטונג, זאַקען-מאַכער!
דערמיט ווערט בעקאַנט געמאַכט, אַז די בעקאַנטע פאַבריק פון זאָקען-מאַשינען
פון קליגער, פּאַמאַרסקאַ 29
איז איבערגעטראָגן געוואָרן
אויף בזשעזשינער 16, פראָנט, 2. שט.
ביי שניידערמאַן און עס ווערט ווייטער אויסגעפיהרט פּערשידענע רעפּאַראַטורען ווי אויך נייע מאַשינען און טיילן, ספּעציעל נייעסטע ראַשעל, ביליג און פּינקטליך
קומט און איבערצייגט אייך!
6816

דיפּלאָמירטער מאַסאַזשיסט
א. קאַזשמינסקי, זגערזשער 38 טעל. 225-67
פיהרט אויס הייל-מאַסאַזשען, כירורגישע, אָרטאָפּעדישע און געגען-פעטיקייט-מאַסאַזשען. אויך עלעקטריזאַציעס. באַרגט אויס עלעקטרישע בעדער.

שרייבן שעהן, שנעל
לערנט אויס דער בעריהמטער קאַליגראַף
ל. בערמאַן אין 15 לעקציעס
אויך ווערט אויסגעלערנט גוט שרייבן אַ יודישן בריף אין 15 טעג, אפילו דעם, וואָס קען גאָרנישט.
די עלטער שפּילט קיין ראָלע נישט.
19 זאַוואַדזקאַ 19, 1-טער שטאָק, פראָנט.

דער דיפּלאָמירטער
דאַמען-שניידער-ווערקשטעל
פון ח. הערשנער
בזשעזשינער 21
נעהמט אָן מענטעל אין קאָסטיומען, ווי אויך פוטער-מענטלען לויט די נייעסטע מאָדעלן צו צוגענגליכע פּרייזן.
6865

איך וואָרן אַלע מורה הוראות, אַז זיי זאָלען נישט געבען
אברהם ישראל ברענער
קיין חופּה-וקדושין, ווייל ער האָט אַ פרוי מיט אַ קינד אויף דער סקלאַדאָווע 33.
אסתר מינדל ברענער.

יודיש
קאַמעראַל-טעאַטער
אַלעע 1-מער מאַי 2.
יודיש דראַמ. טעאַטער אין פּוילן
ווילנער טרופּע
אָנפירונג: מ. מזאה. יאָר XVII
היינט, פרייטאָג, 9.15 אווגט. שבת 4 נאָכמ. (צו פּאָפּול. פּרייזן) און 9.15 אוונט
בונט אין אויסבעסערונגס-הויז
אַ הייטנציימיקע טעאַטער-שטיק אין 3 אַקטן
מחבר: פּעטער-מאַרטין לאַמפּעל. יידיש: מ. מ. רעזשי: יעקב ראָטבוים.
דאָס טעאַטער-שטיק איז געבויט — ביי פּרעמער דראַמאַטישער באַאַרבייטונג, אויפן גרונט פון אויטענטישע דאָקומענטירטע געשעענישן און פאַקטן, פאַרשריבן דורך יונגלעך פון אַ אויסבעסערונגס-הויז אין דייטשלאַנד.
בילעטען צו בעקומען פון 11 ביז 2 בטאָג און פון 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג — אין קאַסע פון טעאַטער.
אַדמיניסטראַטיווע אָנפירונג: ב. אסס.

נאך די געשעהענישען אויף דער ווינער אוניווערזיטעט

ארום דער אינטערווענץ פון אמעריקאנער אמבאסאדאר. — וואס פאר א פאליציי-וואך עס איז איינגעשטעלט געווארען אין אוניווערזיטעט

ווי ען. (יט"א) יט"א דערוויסט זיך, אז די טענה טון דער האקענקרייץ-פרעסע, דאס די אינטערווענץ ביי דער רעגירונג פון אמעריקאנער אמבאסאדאר סטאקטאן געגען די סטודענטען-אונרוהען איז געווען בלויז א פארמעלע, שטימט נישט מיט דער ווירקליכקייט. דער אמת איז, אז דער אמבאסאדאר איז פון וואשינגטאן אינסטרואירט געווארען אויפצונעמען די אינטערווענץ און פראטעסטירען געגען די אנפאלען אויף די אמעריקאנער סטודענטען.

עס איז אויך פאלש די סטאטיסטיק פון דער האקענקרייצלער-פרעסע וועגען דער צאהל אמעריקאנער סטודענטען. אין וויען שטודירען 300 סטודענטען פון אמעריקא דערפון בעזוכען פערשידענע ספעציאליזירונגס-קורסען אנ'ערך 200 אקאדעמיקער אבסאלווענטען פון אמעריקאנער הויכשולען, די יודען בילדען אנ'ערך א העלפט פון דער גאנצער אמעריקאנער סטודענטשאפט אין וויען.

די נאציאנאליסטישע פרעסע האט שוין אנגעהויבען אנ'אטאקע געגען דער רעגירונג פאר איינשטעלען אין אוניווערזיטעט א פאליציי-וואך. די קאמפאניע ווערט געפיהרט אונטער דער לאזונג, אז אויפ'ן חשבון פון קריסטליכען שטייערצאהלער ווערט איינגעשטעלט פאליציי-שוץ פאר די יודען". דאס איינפיהרען אין אוניווערזיטעט א פאליציי-וואך איז בעשלאסען געווארען אויף א קאנפערענץ פון בילדונגס-מיניסטער דינטעלען מיט דעם ווינער פאליציי-פרעזידענט. עס זאל איינגעשטעלט ווערען א פאליציי-אבטיילונג פון 40 מאן אין ציווילער קליידונג, אבער מיט קענטיגע פאליציי-אפצייכענס. די פאליציי-וואכלייט וועלען אויפ'ן ארט דארפען ארעסטירען די רוהע-שטערער. זיי וועלען זיין אונטערגעארדענט די בעפעהלען פון רעקטאר, אבער גלייכצייטיג שטעהען אין קאנטאקט מיט'ן פאליציי-פרעזידיום, כדי ארויסצורופען אין נויטיגע פאל צוגאב-קרעפטען און איבערגעבען דער מאכט די שולדיגע. אויב די דאזיגע איינריכטונג וועט זיך ארויסווייזען אלס נישט-גענוגענדע, וועט אין אוניווערזיטעט איינגעשטעלט ווערען א רעגולערער מונדיר-פאליציי-דינסט ווי אין די פלעצער, וואו עס קומען אפט פאר פערברעכענס און געוואלדטאטען געגען געזעץ.

בעגייט די לימודים אויף דער ווינער אוניווערזיטעט

ווי ען, 3 (יט"א טעלעגראפיש).

ס'זענען בעגייט געווארען די למודים אויף דער אוניווערזיטעט. די רוהע איז אין ערגעץ נישט געשטערט געווארען.

שטרייק פון קאמוניקאציע-מיטלען אין בערלין

בערלין, 3 (ספ. טעל.)

היינט פריה האט אויסגעבראכען אין בערלין א שטרייק פון די קאמוניקאציע-מיטלען אין שטאט.

פאליציי האט בעזעצט די סטאציעס פון דער אונטער-ערד-באהן. דער שטרייק האט ארומגענומען אויטאבוסען, טראמווייען און אונטער ערד-באהן, און איז ארגאניזירט דורך די קאמוניסטען און היטלעריסטען.

ווארשאווער שטאט-ראט ווערט פונאנדערגעלאזען

און עס ווערט בעשטימט א קאמיסאר

ווארשא, 3 טעלעפאניש פון אונזער סיימ-קארעספאנדענט).

גאר בקרוב וועט דער ווארשאווער שטאט-ראט פונאנדערגעלאזען און אלס קאמיסאר אין מאגיסטראט וועט קאמיבירט דער סאנאציע - דעפוטאט קזשיסטאף שעלעצקי.

קאטאסטראפע מיט דער שיף „סטאלין"

ריגע, 3 (ספ. טעל.)

דער סאוויעטישער דאמפער „סטאלין" האט זיך צוזאמענגעשטויסען אונטער שפיצבערג מיט אנ'אונטערוואסער סקאלא. די שיף האלט אין דערטרונקען ווערען און רופט הילף דורך ראדיא. דער נארוועגישער דאמפער „יאזא" איילט מיט הילף.

די סכנה, אז „סטאלין" זאל דערטרונקען ווערען איז זעהר גרויס, ווייל די רעטונג קען פריסט אנקומען אין 8 שעה ארום. אויף דער שיף „סטאלין" געפינען זיך 126 פאסאזשירען און מאטראסען.

גרויסער איינברוך אין לאדז אין מאנופאקטור-לאגער

פון דער פירמע באקשט און קאן, פיעטריקאווער 21

נעכטען ביינאכט האבען גנבים אויסגעפיהרט א גרויסען איינברוך אין מאנופאקטור-לאגער פון דער פירמע באקשט און קאן, פיעטריקאווער 21. דורך א צופאל איז אבער געלונגען צו שטערען די גנבים אויסצופיהרען די געפלאנטע גנבה. דער איינברוך איז ענטדעקט געווארען ביי פאלגענדע אומשטענדען:

ארום 2 א זייגער ביינאכט האט אנ'ארבייטער, וועלכער איז צופעליג אדורכגעגאנגען דעם הויף בעמערקט, ווי 2 פערזאן טראגען עטליכע שטיקלעך סחורה אין דער ריכטונג צום פלויט, וואס גרעניצט זיך מיט'ן הויף פון זאכאדניא 56. אין זעלבען מאמענט האבען די אומבעקאנטע אוועקגעווארפען די סחורה און אויגענבליקליך אריבערגעשפרונגען איבער'ן פארקאן און נעלם געווארען.

אויפ'ן אלארם זענען אויפגעוועקט געווארען די שכנים, וועלכע האבען פעסטגעשטעלט, אז עס איז אויסגעפיהרט געווארען אנ'איינברוך אין מאנופאקטור-לאגער פון דער פירמע באקשט און קאן, וואס געפינט זיך אין פארטער פון דער געביידע אויפ'ן צווייטען הויף. באלד איז ארויסגערופען געווארען פאליציי פון 5-טען קאמיסאריאט, וועלכע איז צוגעטרעטען צו אנ'ענערגישע אויספארשונג. ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, אז די גנבים האבען פלאנמעסיג אויסגעפיהרט דעם איינברוך. די שלעסער פון דער טיר זענען געווען אויפגעשלאסען. פון לאגער האבען זיי ארויסגעטראגען זעהר א סך שטיקער סחורות.

די סחורות האבען זיי אריבערגעטראגען אויפן הויף פון זאכאדניא 56.

אין פלויט איז געווען אויסגעבראכען איינגעבראכען, און אזוי ארום האבען זיך די גנבים פערלייכטערט דאס אריבערטראגען די ארויסגעגנב'עטע סחורות.

אויפ'ן הויף זאכאדניא 56 געפינען דער ווילקער-שוהל האט די פאליציי געפונען 15 ליידיגע זעק און 2 זעק אנגעפאקט מיט סחורות. ס'ווייזט אויס, אז די גנבים האבען צוגעגרייט די זעק אויף איינצופאקען אין זיי די סחורות פון לאגער.

וועהרענדיג געשטערט איינמישען דער „ארבייטער" האבען די גנבים אלץ איבערגעלאזען און זענען פערשוואונדען געווארען.

די איינגעטימער פון לאגער זענען אויך ארויסגערופען געווארען דורך דער פאליציי אויפ'ן ארט פון געשעהעניש און די אויספארשונג ווערט ווייטער געפיהרט.

פאר גאלד, בריליאנטען, ביזשוטעריע און לאמבארד-קוויטעם צאהלט די העכסטע פרייזען אלידזשאר פיאלקא, פיעטריקאווער 7

מאשין-מצות
ווערט געבאקען אלע טאג
פרישע און דינע ווי אויך
מצה-מעהל, אייער-פערפל
און סוכארקעס
לויט קארלסבאדער סיסטעם.
מיר עמפפעהלען צו יעדער צייט אונזערע גוט-בעקאנטע און אלערליי פרישע געבעקסען פון אונזער איבעראל-בעוואוסטער
צוקערניע
נ. ווייגבערג
38 פיעטריקאווער 38
טעל. 82-143.

לעהרערין
גוטע פעדאגאגין ערטיילט אונטעררעכט פאר דערוואקסענע אין פוילישע, יודישע און דייטשע שפראכען צו ביליגע פרייזען.
לאסמאז, בזשעזשינער 15.

Koncesjonowane Kursy Kroju i Szycia
A. Rogoziński
Łódź, PIOTRKOWSKA 85, telefon 212-34 P. K. O. 69027
דערמיט מאך איך בעקאנט, אז אין מיין בעוואוסטער
צושניידער-שולע. פיעטריקאווער 85 טעלעפאן 212-34
ווערען אנגענומען נייע שילער אויפ'ן ספעציעלען הערען- און דאמען-קורס, וואס האט זיך אנגעהויבען דעם 1-טען נאוועמבער ד. י. ספעציעלע אוונט-קורסען צווישען 8–10 אוונט. דער האנאראר נאר 20 זל. א חודש. איינשרייבונגען נעמט שוין אן די קאנצעלאריע אין דער שולע פון 9 פריה ביז 8 אוו.
בעמערקונג: די נייעסטע פערים אין א גרויסען אויסוואהל שטענדיג אויף לאגער. 6726

קלאנג-קינא-טעאטער
ADRIA
1 גלובנא 1
היינט און פאלגענדע טעג!
צום ערשטען מאל אין לאדז, אב'אווענד פון געלעכטער!
Laurel i Hardy
אין צירק-ארטיסט צופעליג
קלאנג-קינא-טעאטער
METRO
2 פשעיאזד 2
אלס פולקאווניק און זיין משרת
Karol Dane „SLIM" מיט
אין דער הויפטראלע.

קלאנג-קינא-טעאטער
PRZEDWIOŚNIE
זשעראמסקיעגא 74/76
(רוג קאפערניקא)

אנהויב 4 נ"מ, זונטאג און יום-טוב 2 נ"מ
פרייזען I–1.20, II–90 גר. III–45 גר. 1-טער סעאנס אלע פלעצער 45 גר.
היינט און פאלגענדע טעג! מיטרייסענדע דראמע פון א געפאנגענעם מעדעל אין פאלאץ פון א רייכען כינעזער א. ג.
געלע מאסקע
פריי בעארבייטונג לויט דער ערצעהלונג פון E. Wallace אין די הויפטראלען:
Warwick WARD, Lupino LANE i Dorotha Seacombe
אויסערן פראגראם: פילם-אקטואליטעטען און א פרעהליכע קאמעדיע.
נעקסטער פראגראם: „סערזשאנט X" מיט IWAN MOZŻUCHIN אין דער הויפטראלע.

LIRA
אלעקסאנדראווסקא 37
דירעקציע: הערשענבערג
היינט און פאלגענדע טעג גרויסער פילם-שלאגער!
„דאס מעדעל פון דער וואלגא"
אין די הויפטראלען: IGO SYM i EWELINA HOLT
א בילד, וואס יעדער איינציגער קינא ליבהאבער מוז עס זעהען
א פרעהליכע קאמעדיע

קלאנג-קינא-טעאטער
SZTUKA
קאפערניקא 16.
היינט און פאלג. טעג
פרייע נשמות
די פרייהייט און אונאפהענגיגקייט פון דער פרוי ענדיגט זיך שטענדיג אין די ארעמס פון געליבטען מאנספערשוין? אין די הויפטראלען:
Norma Shearer, Lionel Barrymore i Clark Gable
אנהויב 4 נאכמ. שבת און זונטאג 2 בייטאג. צופאהר מיט טראמוואיען 6, 8, 9, 5 און 16. נעקסטער פראגראם: „בעגינען" מיט Ramon Novarro

„עסטרייך טראגט די שולד פאר'ן קריג"

אזוי ערקלערט דער דייטשער שריפטשטעלער עמיל לודוויג-לודוויג אויף אנ'אוידיענץ ביי'ם בעלגישען קעניג

בריסעל, 3. (ספ. טעל.) דער בערימטער דייטשער שריפטשטעלער עמיל לודוויג, וועלכער איז געקומען קיין בעלגיען אויף א ציקל פארלעזונגען, איז אויפגענומען געווארען דורך דעם בעלגישען קעניג, דער פאקט האט ארויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסירונג בפרט צוליב דעם, וואס א טייל פון דער פראנצויזישער פרעסע האט ערשט נישט לאנג אנגעגריפען לודוויג'ן, אז ער געפינט זיך אין דינסט פון דייטשער רעגירונג.

לודוויג האט זיך ארויסגעזאגט וועגען דער פעראנטווארטליכקייט פאר'ן אויסברוך פון וועלט-קריג, אז די פראגע איז שוין געלעזט געווארען זייט צען יאהר. עסטרייך איז דאס לאנד, וואס איז דירעקט פעראנטווארטליך פאר'ן אויסברוך פון דער מלחמה. עסטרייך האט אונטערגעלעגט דאס פייער אונטער דעם פאס מיט פולווער און האט דאס געטון נישט נאר מיט דער פולער לייכטזיניגקייט, נאר מיט דער גאנצער פרעמעדיטאציע.

בנוגע דער שולד פון דייטשלאנד לגבי בעלגיען האט לודוויג געזאגט, אז יעדער דייטש איז א בעל-חוב פאר בעלגיען, אויב אפילו מיט צעהן יאהר צוריק האבען דאס פיל דייטשע פערשטאנען, האט זיך איצט די שטימונג אין דער היינטיגער געענדערט.

די אויפנאהמע פון לודוויג'ן דורך'ן בעלגישען קעניג ווערט קאמענטירט אלס וויכטיגע פאליטישע געשעהעניש. דאס בעווייזט, אז אין בעלגיען ווערט בפירוש געענדערט די בעציהונג צו דייטשלאנד.

די אטאקע פון רייטער-פאליציי אויף די ארבייטסלאזע אין לאנדאן

לאנדאן, 3 (ספ. טעל.) די בלעטער גיבען איבער פרטים וועגען דעם קאמף צווישען פאליציי און די ארבייטסלאזע, וואס זענען געקומען קיין לאנדאן אין דעם הונגער-מארש. עס זענען פארהאן 30 פערוואונדעטע, ארעסטירט זענען געווארען פופציג פערזאן.

ארדנונג האט געמאכט די רייטער-פאליציי מיט דער הילף פון גומענע שטעקענס. דראמאטיש איז געווען דער אנגריף פון דער פאליציי אויפ'ן דענקמאל פון נעלסאנען. די פאליציאנטען האבען געוואלט פונאנדערטרייבען די ארבייטער, וואס האבען זיך אויסגעשטעלט אויף די טרעפען פון דעם דענקמאל, מיט גומענע שטעקענס, דאס איז אבער נישט געלונגען. עס איז דאן ארויסגערופען געווארען רייטער-פאליציי, וועלכע האט אויסגעפיהרט אנ'אטאקע אויפ'ן דענקמאל. די פאליציאנטען זענען אין גאלאפ ארויף אויף די טרעפען און שלאגענדיג די ארבייטער מיט די גומענע שטעקענס, האבען זיי דעם המון צוטריבען.

די דעמאנסטראציעס אין לאנדאן האבען שוין אויפגעהערט, און די ארבייטסלאזע, וואס זענען זיך צונויפגעקומען קיין לאנדאן, געהען צוריק אהיים. פיל פון זיי ווערען אפגעפיהרט אין זייערע וואוין-ערטער אין אויטאס.

שארפע פאדערונגען פון דער אפאזיציע אין עבר-הירדן

ירושלים (יט"א) די אפאזיציאנעלע אראבישע באטאבלען אין עבר הירדן האבען אנגעהאלטען א קאנפערענץ, אויף וועלכער עס זענען פארמולירט געווארען פאלגענדע צוויי הויפט-פאדערונגען צו דער רעגירונג: ענדערען דעם אפמאך צווישען ענגלאנד און עבר הירדן און פערלייכטערען די מלוכה'שע שטייער-לאסטען. די אפאזיציע דראהט מיט א בעוואפענטען אויפשטאנד געגען דער מאנדאט-מאכט און דעם עמיר אבדולאה, אויב די דאזיגע פאדערונגען וועלען נישט בעפרידיגט ווערען.

די דימיסיע פון אויסערן-מיניסטער זאלעסקי

די ליניע פון דער אויסערן-פאליטיק בלייבט נישט געענדערט

די דימיסיע פון אויסערן מיניסטער זאלעסקי איז אהן ספק די וויכטיגסטע פערסאנעלע ענדערונג, וואס איז פארגעקומען אין דער פוילישער רעגירונג פון זינט דער מאי-איבערקערעניש. פאר דער צייט פון די זעקס יאהר האבען זיך שוין געביטען פיל מיניסטארען, אבער דער איינער מיניסטער זאלעסקי איז די גאנצע צייט מיט א קליינער הפסקה געבליבען אויף זיין ארט, דאס ערקלערט זיך דערמיט, וואס מיט דער אויסערן-פאליטיק פון פוילען האט זיך שטענדיג פערזענליך אינטערעסירט דער מארשאל פילסודסקי. איינער לאגיקע: אלע איבעריגע רעסארטען זענען איינגעהאלטען פון זייערע לייטערס, האט דער מארשאל שטענדיג געהאלטען די האנד אויפ'ן דפק פון דער אויסערליכער פאליטיק. די בײדע רעסארטען פון קריגס-מיניסטעריום און פון אויסערליכע ענינים האבען זיך די גאנצע צייט געפונען אונטער דער דירעקטער השגחה פון פילסודסקין. דער אומשטאנד, וואס אויפ'ן פאסטען פון אויסערן מיניסטער זענען די גאנצע צייט נישט געווען קיין ענדערונגען, האט געהאלפען לויט'ן געדאנק פון מארשאל פילסודסקי אונטערשטרייכען די אונפערענדערליכע ליניע פון דער פוילישער אויסערן-פאליטיק. די דימיסיע פון אויסערן מיניסטער ווערט דעריבער ערקלערט נישט אזוי פיעל מיט מאטיווען פון פאליטישען כאראקטער, ווי פון פערסאנאלען כאראקטער. צווישען זאלעסקין און זיין ערשטער בעק, וועלכער האט ביז איצט אויך געשפילט א גרויסע ראלע אין אויסערן-מיניסטעריום, זענען קיין בעדייטענדע חלוקי-דעות אין די פראגען פון דער פאליטיק נישט געווען, די מיינונגס-פערשידענהייטען האבען זיך בעצויגען מעהר צום פערסאנאלען צוזאמענשטעל פון דעם מיניסטעריום, וואו בעק האט געוואלט זעהן אויסשליסליך אויסגעשפראכענע אנהענגער פון דעם איצטיגען רעזשים, בעת זאלעסקי איז אין דער פראגע געווען געניגט צו קאמפראמיסען. געזיגט האט דער שטאנד-פונקט פון בעקן, וועלכער האט טאקע איצט פערנומען דעם פאסטען פון זיין פאטראן.

די פוילישע פרעסע האט זיך נאך נישט ארויסגעזאגט וועגען דער דימיסיע. א קורצען קאמענטאר געפינען מיר בלויז אין דעם סאנאציאנישען „קראקאווער קוריער", וועלכער שרייבט אויפ'ן ראנד פון זאלעסקיס דימיסיע:

„יעדער, וואס אינטערעסירט זיך אין דער פוילישער אויסערליכער פאליטיק און וועלכער ווייס וועגען די פערזענליכע איינפלוס פון מארשאל פילסודסקי אויפ'ן רעסארט פון די אויסערן-ענינים, ווייס גוט, אז די ביז איצטיגע ליניע פון אונזער פאליטיק וועט בלייבען אויך ווייטער נישט בעריהרט. איבעריגענס האט דער נייער לייטער פון דעם רעסארט, אויפ'ן אמט פון וויצע מיניסטער, מיטגעארבייט מיט זאלעסקין, בעזונדערס אין דער לעצטער צייט, ווען די איבערנאציאנאלע קאנפערענצען האבען פערהאלטען דעם מיניסטער ווייט פון לאנד איז דער דירעקטער איינפלוס פון מינ. בעק אויף די אויסערליכע ענינים געווען ספעציעל שטארק, איבעריגענס בלייבען די ליניעס פון דער פוילישער אויסערן-פאליטיק דערפאר נישט געענדערט, ווייל דאס לעבען אליין און זייערע בעשפעניגען ערלויבען נישט צו מאכען קיין אפווייכונגען. פוילען פיהרט און מוז פיהרען א פאליטיק פון שלום, פון אכטונג צו די טראקטאטען, פון געטרייהייט צו די אפמאכען און פון פעסטיגען איהר שטעלונג אין דער נייער אייראפע, וואס איז געשאפען געווארען דורך דעם פערסאנאלער כאראקטער".

צו דער דימיסיע פון אויסערן-מיניסטער זאלעסקי

פולק. בעק איצטיגער אויסערן מיניסטער. ג. מינ. זאלעסקי.

מעמאריאל פון דער „אגענץ" און א בריף פון פרעז. נחום סאקאלאוו

אויף דער זיצונג פון דער מאנדאט-קאמיסיע אין גענף

גענף, 3 (יט"א טעלעגראפיש).

ס'האט זיך געעפענט די געוועהנליכע סעסיע פון דער מאנדאט-קאמיסיע, אויף וועלכער ס'איז אנגעגעבען א בעריכט וועגען דער לאגע אין ארץ ישראל. די מאנדאט-מאכט איז פערטרעטען דורכ'ן הויך-קאמיסאר וואקאפ, וועלכער איז שוין אנגעקומען קיין גענף.

צום בעריכט פון דער מאנדאט-מאכט איז ביי-געלעגט א מעמאריאל פון דער יודישער „אגענץ", און א בריף פון פרעזידענט נחום סאקאלאוו, אין וועלכען ער רעכענט אויס אלע יודישע טענות צו דער רעגירונג, — די יודען, ווערט געזאגט אין בריף, זענען שטארק בעאונרוהיגט צוליב דעם, וואס יודען ווערען ווייניג בעשעפטיגט ביי די עפענטליכע ארבייטען, ביים באדען-פערקויף הערשט א טענדענץ, אין וועלכען ס'ווערען פאוואריזירט די פאכטערס. די עמיגראציע-פראגע דארף באלאמאל בעטראכט ווערען. ווייניג יודען זענען פערטרעטען אין דער פאליציי. די סובסידיעס פאר'ן שול-וועזען זענען מיגימאלע. צום סוף ווערט אין דעם מעמאריאל געזאגט, אז אויב ארץ-ישראל האט ביז איצט אויסגעמיטען דעם קריזיס, איז עס נאר א דאנק, צוליב דעם גרויסען געלד-צופלוס פון יודען.

צוזאמענפאהר פון יוד. קהלות אין בוקארעשט

בוקארעשט, 3 (יט"א טעלעגראפיש).

ס'האט זיך געעפענט א צוזאמענפאהר פון די יודישע קהלות. פון רומעניען זענען פערטרעטען 57 קהלות. אלט-רומעניען — 5. בוקאווינע—3. בעסאראביען—3 קהלות.

היינט און פאלג. טעג!

רעוואלוציאנס-פילם - מייסטערווערק פון דער מייסטער-רעזשי פון Mamoulian Rouben אונטער'ן נאמען:

Dr. Jekyll i Mr. Hyde

אין די הויפט-ראלען:

Frederic March, Miriam Hopkins

אנה. 4.30 נמ. שבת, זונטאג 1 בייטאג.

הנחה-בילעטן גילטיג אהן בעגרענצונגען.

דער זאל איז בעהייצט.

צום הערבסט-סעזאן

אונגעוועהנליכע רעדוקציע פון אלע פרייזען

אין דער איינציגער קאנקורענץ-פערפומעריע פון דער פירמע

י. דרוקער, 5 זאוואדזקא 5

טעלעפאן 17592

וואס בעזיצט דעם רייכסטען אויסוואהל פון די נייעסטע פאריזער פערפומען, ווי אויך די פיינסטע ערשטקלאסיגע פודערן, טואלעט-זייפען או"וו

בעמערקונג: ענגראסיסטען בעקומען ספעציעלען ראבאט.

Perfumerja J. DRUKIER ZAWADZKA 5

מיט אכטונג

TEL. 175-92

די אויפגאַבע, וואָס שטעהט פאַר'ן סיים

נאָך אַ הפסקה פון לאַנגע חדשים איז זיך נעכ־טען ווידער צונויפגעקומען דער סיים אויף אַ נאָר־מאַלער סעסיע, אויף דער סעסיע, וואָס מוז ערלע־דיגען דעם בודזשעט. פאַר דער צייט, וואָס דער סיים איז נישט געווען טעטיג זענען עטליכע מאָל אויפגעשוואומען קלאַנגען אַז ער וועט צונויפגערופען ווערן אויף אַן אויסער־געוועהנליכער סעסיע, יעדעס מאָל האָבען זיך די קלאַנגען אַרויסגעוויזען פאַר פריהצייטיג. די אַבוועזענהייט פון פּאַרלאַמענט איז אין לעבען פון דער מלוכה געוואָרען אַ נאָרמאַלע ערשיינונג און די דעפּוטאַטען פיהלען זיך איצט זיכער נישט בעקוועם, ווען זיי זענען דאָך געווּפען געוואָרען צו ערפילען אַ געוויסע פונקציע. כדי כאָטש מיט עפּעס בערעכטיגען פאַר'ן לאַנד זייער עקזי־סטענץ. די אַרבייט פון די פאָלקס־פערטרעטער איז געוואָרען אָהן אַן ערך פערלייכטערט. אָהן זיי איז ערלעדיגט געוואָרען אַ גרויסע אַרבייט. עס זענען אַרומדיסקוטירט, אָנגענומען, בעשטעטיגט און גע־לאָזט געוואָרען אין לעבען אַ רייה געזעצען פון ערשטראַנגיגער בעדייטונג, אין דער פאָרם פון דעק־רעטען פון מלוכה פּרעזידענט, אויפ'ן סמך פון די פולמאַכטען, וועלכע דער פּרעזידענט בעזיצט, זע־נען אַרויסגעגעבען געוואָרען געזעצען, וואָס זיי פיהרט מען איין אין לעבען פון לאַנד. געניג צו דער־מאָנען בלויז אַזעלכע וויכטיגע געזעצען, ווי דער נייער שטראָף־קאָדעקס, איבער וועלכען די קאָדי־פיקאַציע קאָמיסיע האָט געאַרבייט אין משך פון צעהן יאָהר. די נייע פּראָצעדור אין קרימינעלע ענינים, די רעפאָרם פון שול־וועזען, וואָס ברענגט אַ געוואַלדיגע ענדערונג אין דעם בוי פון דער ביל־דונג אין פוילען, די נייע אַרדינאַציע וועגען אויפ־מאַהנען שטייערען און חובות, ענדליך דער דעקרעט וועגען אַמנעסטיע, וואָס איז ערשט די טעג אַריין אין קראַפט א. א. וו. א. א. וו. ביים געזעצלען, ביים בעאַרבייטען און אַרויסגעבען די אַלע וויכטיגע געזעצען האָט מען דעם סיים אויף קיין רגע נישט גע־לאָזט קומען צום וואָרט און ס'איז באַטייליך, אַז אַזאַ האַנדלונג פון דער רעגירונג האָט נישט גע־קאָנט מיטווירקען אויף צו שטאַרקען דעם אויטאָ־ריטעט פון פּוילישען פּאַרלאַמענט. און אויף ווי ווייט ווייניג מ'רעכענט זיך מיט'ן סיים אין העכסט כאַראַקטעריסטיש, וואָס נאָך איידער ער איז זיך צונויפגעקומען, זענען שוין אַרויס קלאַנגען, אַז ער וועט תיכף פונאַנדערגעלאָזט.

דעם סיים איז איבערגעלאָזט געוואָרען צו ער־לעדיגען דעם מלוכה בודזשעט פאַר דעם קומענדיגען בודזשעט־יאָהר, אַן אַרבייט, וואָס געהערט אויס־שליסליך צו דער קאָמפּעטענץ פון סיים, ווייל אַנ־דערש וואָלט זיין עקזיסטענץ פערלוירען יעטוועדע בערעכטיגונג. איבעריגענס האָט די רעגירונג נישט קיין שום בעדערפעניש צו וועלען נעהמען אויף זיך די אויסשליסליכע פאַראַנטוואָרטליכקייט אויף פאַר'ן דאַ־זיגען געזעץ, וועלכער בילדעט אַ דאַך אויפ'ן גאַנצע־בעטען יאָהר דעם יסוד פון מלוכה לעבען. פאַר די חדשים פון רוה און לאַנג־ווייל גייט וועט דער סיים האָבען אַ שווערע אַרבייט, ווייל לעבען אָס בודזשעט פּראָבלעם הייסט לעזען אַ זעהר שווערע אויפגאַבע.

דער בודזשעט, וועלכען די רעגירונג האָט צוגעשטעלט דעם סיים, שליסט זיך מיט אַ דע־פיציט פון אַן ערך 400 מיליאָן זל. ווען מען נעהמט אַנאַליזירען דעם בודזשעט אין דער פּאָ־זיציע פון די איינקונפטען, זעהט מען, אַז ער איז צונויפגעשטעלט מיט אַ גרויסער דאגע פון דעם, וואָס ווערט אָנגערופען אָפּיציעלער אָפּטימיזם. די הכנסות זענען פאַראויסגעזעהן אין דער סומע פון 2073 מיליאָן. די הכנסות פון ערשטען האַלבען יאָהר פון ל. י. האָבען בעטראָפען 937 מיליאָן. ווען מ'זאָל אָננעהמען, אַז די הכנסות אין צווייטען האַלבען יאָהר וועלען זיין אַפילו אַביסעל העכער וועט די דאָפּעלטע סומע דאָך נאָך נישט בעטרעפען די פּראָלימינירטע איינקונפטען. אין דער ווירק־ליכקייט דאַרף מען אָננעהמען, אַז די הכנסות ווע־לען זיין נאָך קלענער, ווייל אַ בעדייטענדער טייל וועט אַראָפּגעהען אויפ'ן חשבון פון פערשטאַרקטען קריזיס, פון די פערקלענערטע פּרייזען פון די מאָ־נאָפּאָל־אַרטיקלען, אין בעסטען פאַל קאָן דערגרייכט ווערען די סומע פון 1900 מיליאָן זלאָטעס אַלס די סומע פון די געוועהנליכע איינקונפטען.

ביים אַנאַליזירען די הכנסות זעהט מען, אַז אַ גאַנצע רייה פּאָזיציעס זיינע זענען נישט רעאַל, עס זענען נישט רעאַל די איינקונפטען פון צאָל, פון די מאָנאָפּאָלען, פון שטעמפּעל־אָפּצאָהל, די גאַנצע רובריק פון די הכנסות איז צונויפגעשטעלט אַזוי ווי מיר וואָלטען געלעבט נישט אין דער צייט פון קריזיס, וואָס האַלט זיך אין איין פערשטאַרקען, נאָר גלייך ווי דער קריזיס וואָלט שוין געהאַט פער־ענדיגט זיין פערוויסטענדיגע אַרבייט און מיר וואָל־טען ווידער אַריין אין אַ צייט פון נאָרמאַלער קאָניונקטור.

עס איז דעריבער מעהר ווי וואַהרשיינליך, אַז דער בודזשעט וועט זיך שליסען מיט דעם ריזי־גען פאַר אונזערע פערהעלטענישען דעפיציט פון העכער 400 מיליאָן זל. און פאַר דעם סיים וועט שטעהן די האַרבע אויפגאַבע, ווי אַזוי צונויפבינדען אַן עק מיט אַן עק, פון וואָסערע קוואַלען דעקען דעם בודזשעט־דעפיציט. אָט די האַרבע אויפגאַבע האָט די רעגירונג איבערגעלאָזט פאַר'ן סיים.

כל זמן די קאָניונקטור איז געווען אַ בעסערע, כל זמן די רעגירונג האָט אַליין געקאָנט פערלאָטען די לעכער, איז זי צו דעם סיים נישט אָנגעקומען, מ'האָט דעם סיים פאָרגעלעגט אַ בודזשעט און גע־פאָדערט ער זאָל איהם בעשטעטיגען אַזוי ווי ער געהט און שטעהט. איצט איז די לאַגע בעדייטענד מעהר קאָמפּליצירט. אין בודזשעט זענען פאַראַן איינזעלנע פּאָזיציעס, וועלכע מען טאָר נישט ריהרען. צו אַזעלכע פּאָזיציעס געהערען קודם כל די אויסגאַ־בען אויף דער אַרמעע. דאָ טאָר נישט רעדוצירט ווערען. ביים צונויפשטיקען דעם בודזשעט קומט דער געדאַנק וועגען אַ נייער רעדוקציע פון די בע־אַמטען־פענסיעס און די איינפיהרונג פון נייע שטייער־ען־לאַסטען. אָבער דאָס זענען אויסגעוועהנליך ניט פּאָפּולערע מיטלען. דער בעאַמטער איז שוין אַזוי אויך געבליבען כמעט ביי גאָרנישט און זיין אַמאָל פּריווילעגירטע לאַגע געהערט שוין צו דער ווייטער פערגאַנגענהייט. נייע שטייערן איז שווער אַפילו איבער דעם מויל צו ברענגען, ווייל די אַזוי גערו־מענע ווירטשאַפטליכע ספערען אַלאַרמירען כסדר וועגען אַראָפּנעהמען פון זיי אַ טייל פון די שטייער־לאַסטען, און וועגען נייע ווייל קיינער אַפילו נישט הערען. די דאָזיגע מיטלען זענען אַלזאָ זעהר נישט פּאָפּולער. און אין דעם שטעקט די איראָניע פון דער בעציהונג מצד דער רעגירונג צום פּאַרלאַמענט, מען ער זיין אַן אייגענער, פון דער אייגענער פּאַר־טיי: דעם סיים גיט מען איבער צו לעזען די קוואַד־ראַטור פון קרייז, די אויסער־געוועהנליך שווערע אויפגאַבע אָנצוגיסען פון אַ לעדיגער כלי. און אַזוי ווי קיין נסים זענען אין דער וועלט נישט פאַראַן, וועט דער סיים מוזען מיט הכנעה נעהמען אויף זיך דורכצופיהרען די פייַנליכע אָפּעראַציעס, וועלכע די רעגירונג אַליין וויל אויף זיך נישט נעהמען.

(ען).

דער פּאָליטישער מאָמענט

די וואַהלען צום דייטשען רייכסטאַג

ביי וואַהלען קאָן מען, ווי בעקאַנט קיין נביא נישט זיין. אַ קלאָר בילד פון די נייע כוחות־פערהעלט־נישען, וואָס האָבען זיך געשאַפען אין דייטשלאַנד, אין רעוואָלטאַט פון לאַנגען און שטורמישען פּאָליטי־שען קאַמף, וועט מען קאָנען האָבען ערשט איבער־מאָרגען, זונטאָג, אין טאָג פון די רייכסטאַג־וואַהלען שפּעט ביינאַכט. אָבער די אָבסערוואַטאָרען פון דייַ־טשען פּאָליטישען לעבען שטעלען כמעט איינשטימיג פעסט עטליכע קלאָר געוואָרענע טאַטזאַכען: ערש־טענס אַז די איצטיגע וואַהל־קאַמפּאַניע צום רייכסטאַג איז געווען זעהר אַ שוואַכע, זי האָט ווייט נישט צו־פּעטעט אַזעלכע געוואַלדיגע ליידענשאַפטען, ווי די פריהערדיגע און איז פאָרגעקומען אין אַ בעדייטענד רוהיגער אַטמאָספערע, צווייטענס ווערט פעסטגע־שטעלט די פּאָליטישע ירידה פון היטלערן און דעם היטלעריזם, וועלכער האָט נישט ביים היינטיגען טאָג דעם אונגעהויערען איינפלוס, וועלכען ער האָט גע־האַט מיט אַ פּאָר חדשים צוריק און געהט באַרג אַראָפּ צו נייע מפּלות, דריטענס, איז נישט צו ער־וואַרטען אַז די זונטאָגדיגע וואַהלען זאָלען ברענגען אַ פּאַרלאַמענט, וואָס זאָל קאָנען שפּילען אַ פעסטע און דויער־האַפטיגע ראָלע אין גורל פון דייטשלאַנד.

די זונטאָגדיגע רייכסטאַג־וואַהלען וועלען זיין די 5 גרויסע וואַהלען פון לויפענדען יאָהר אין דייַ־טשלאַנד, נישט אַריינגערעכענדיג די גרויסע צאָהל רע־גיאָנאַלע און קאָמונאַלע וואַהלען. אין משך פון יאָהר זענען פאָרגעקומען וואַהלען צום פּרייסישען לאַנדטאַג צוויי מאָל האָט מען געוועהלט אַ דייטשען פּרעזי־דענט און די איצטיגע קאַמפּאַניע צו די רייכסטאַג־וואַהלען איז שוין די צווייטע אין פערלויף פון עט־ליכע חדשים, עס איז דעריבער קיין וואונדער נישט, וואָס נאָך דער שטאַרקער פּאָליטישער אויפרעגונג פון די אַלע וואַהל־קאַמפּאַניעס איז דער וועהלער געוואָ־רען אַפּאַטיש און גלייכגילטיג, ער איז פּשוט מיד פון די אונאויפהערליכע פּאָליטישע ספּעקטאַקלען, וועל־כע ווערען בעגלייט מיט קאַמפּען נישט נאָר אין גע־רעטען און געדרוקטען וואָרט, נאָר אויך אויף גאַס־סען, מיט קאַסטעטען און רעוואָלווערן. דער וועה־לער איז דערצו געוואָרען ענטוישט, און די פּאַרלאַ־מענטאַרישע קערפּערשאַפטען וועלכע ווערען געשאַ־פען מיט אַזאַ געוואַלדיגער פערוועדונג פון ענערגיע כדי באַלד פערגליווערט, אָדער גאָר ליקווידירט ווער־ען, ווי דאָס האָט פּאַסירט מיט'ן רייכסטאַג, וועלכער איז אָפּגעשטאָרבען באַלד ביים אָנהויב פון זיין צווייטער זיצונג, דערצו נאָך זענען די פּאָליטישע פּאַרטייען ערשעפּט, די קאַסעס זייערע זענען אינ־גאַנצען אויסגעליידיגט און צו דער איצטיגער וואַהל־קאַמפּאַניע איז ממש נישט געווען קיין געלד־מיט־לען. עס איז זעהר כאַראַקטעריסטיש דער דלות, וועל־כער האָט בעהערשט די היטלער־לייט, דיזעלבע, וועל־כע האָט נאָך גאָר נישט לאַנג זיך פערשווענדעריש געוואָרפען מיט געלד, אויסגעהאַלטען די גרויסע אַר־מעי פון ברוינע העמדלעך, דיספּאָנירט מיט אַ קאָ־לאָסאַלער פּרעסע, פערקלעפּט גאַנץ דייטשלאַנד מיט איהרע פּלאַקאַטען און אויפרופען א.א.וו. איצט זע־נען היטלערס קאַסעס ליידיג און שליחים פון די „נאַצי" מוזען שטעהן אויף די גאַסען און בעטען ביי בארמהערציגע פערבייגעהער פּאָליטישע נדבות די פעראָרימונג פון די פּאָליטישע פּאַרטייען האָט גע־האַט אַן ענטשיידענע ווירקונג אויף דער טעכניק, פון דער וואַהל־קאַמפּאַניע. די פּאַרטייען וועלכע האָבען זיך געמוזט רעכענען מיט יעדען מאַרק, האָבען אַ־רויסגעלאָזט אָרימע פּלאַקאַטען און דאָס אין אַ גאַנץ קנאַפּער צאָהל, די וואַהל־אַגיטאַציע האָט נישט גע־קאָנט בעקומען דעם שוואונג, וועלכען מען איז גע־וואוינט צו זעהען ביי די וואַהל־קאַמפּאַניעס אין דייטשלאַנד.

די צווייטע ווי געזאָגט, כאַראַקטעריסטישע ער־שיינונג אין דייטשלאַנד איז די ירידה פון היטלעריזם דאָס איז נישט מעהר קיין האָפערדיגע שטאָלצע און זעלבסטבעוואוסטע בעוועגונג וואָס פריהער, ווען אַ וועלט האָט געציטערט ביים אָנזאָג פון היטלערן, אַז ער מאַרשירט אויף בערלין, היטלערס אונטער־גאַנג קומט אַלס לאָגישע קאָנסעקווענץ פון דער ראָ־לע וועלכע איהם איז בעשטימט געווען צו שפּילען. ווי דער פאַשיזם אין איטאַליען, איז דער היטלעריזם אין דייטשלאַנד געווען דער האַמער, מיט וועלכען די דייטשע גרויס־פינאַנסען און די אינדוסטריעלע מאַג־נאַטען און די רייכע גרונדבעזיצער צי יונקערס, האָ־בען געוואָלט צושמעטערען די מעכטיגע דייטשע אַר־בייטער־בעוועגונג, אין דעם איז געלעגען דער סוד אויך פון היטלערס פינאַנציעלע קראַפט, זיינע קאַסעס זענען געשטאַרקט געוואָרען דורך דער ברייטער האַנד פון דער דייטשער גריצישער אַריסטאָקראַטיע, פינאַנציעלער פּלוטאָקראַטיע, דורך די פירשטען פון הויז האָהענצאָלערן, ווען דער היטלעריזם און פאַ־ראַלעל מיט איהם דער קריזיס און די אַרבייטסלאָ־זיגקייט האָבען געהאַט שוין גענוג ערשעפּט דעם אַרבייטער־קלאַס אין דייטשלאַנד איז היטלער אין זיין בעוועגונג אַוועק אויפ'ן צווייטען פּלאַן, ער איז געוואָרען פּשוט איבעריג, און דעמאָלט איז היטלער אָנגערוקט געוואָרען אין אַ זייט, און אין גאַנ־צען גרונד האָבען זיך געשטעלט די גרופּען און פּערזאָ־נען וועמעס שליחות, היטלער האָט פריהער ער־פילט; עס איז געקומען די צייט פון דער פּרייסיש־מיליטערישער דיקטאַטור פון די געניראַלען און באַ־ראָנען, וועלכע זענען רעפּרעזענטירט אין דער רעגי־רונג פּאָן־פּאַפּען—שלייכער, די געשעהענישען האָבען זיך אָנגעהויבען ענטוויקלען מיט אַ גרויסער שנעל־קייט. היטלער איז געקומען צו הינדענבורגן מיט זיין בערייהמטער פאָדערונג מען זאָל איהם איבערגע־בען די גאַנצע מאַכט פון דער מלוכה. אויף וואָס ער האָט בעקומען דעם ביטולדיגען ענטפער, אַז ער קאָן עווענטועל קריגען דעם אַמט פון פּאָסט־מיניס־טער אָדער עפּעס ענליכעס, און ווען היטלער האָט ווידער געפּרובט דראָהען מיט אַ מאַרש אויף בער־לין, האָט גענעראַל שלייכער עפענטליך ערקלערט, אַז דאָס איז אַ פּוסטע דראָהונג. דאָס ער געפינט אַ־פילו נישט פאַר נויטיג אָנצונעהמען וועלכע עס איז נישט אָפּוועהר־מיטלען. די לאַגע איז געוואָרען פול־שטענדיג גראָטעסק. די רעגירונג פון די באַראָנען האָט געטראָטען מיט די פיס די קאָנסטיטוציע, האָט צוטריבען דעם רייכסטאַג און דער קאַנדידאַט אויף דיקטאַטאָר אַדאָלף האָט געשפּילט די לעכערליכע ראָלע פון אַ פּאַרלאַמענט־פערטיידיגער. דער פּאָ־ליטישער עפעקט פון היטלערס דעמערונג איז שוין געקומען צום אויסדרוק אין דעם, וואָס פון אַ רייה וואַהל־קאַמפּאַניעס זענען די היטלעראַוועס אַרויס נישט אַלס זיגער, נאָר מיט גרויסע פערלוסטען. עס איז ביי זיי אַפילו אָפּגעשוואַכט געוואָרען דער אימפּעט אין אַזאַ געביט, ווי יודען־האַס און יודען־העצע, וואו זיי זענען געווען איינציגע אין זייער מין, קאָנקורענצלאָז.

די פּערספּעקטיווען צו די איבערמאָרגענדיגע וואַהלען זענען אַלזאָ קודם כל די, אַז די וואַהל־פּרעקווענץ וועט זיין בעדייטענד קלענער, ווי דעם 31. יולי. מ'רעכענט, אַז צו די וואַהל־אורנעס וועלען זיך שטעלען נישט 37 מיליאָן וועהלער, ווי דעמאָלט, נאָר מאַקסימום 33. מ'רעכענט ווייטער, אַז די היטלע־ראַוועס וועלען פערליערען מינדעסטענס 20 פּראָצ. פון זייערע מאַנדאַטען, אַז אויב ביי די פריהערדיגע וואַהלען האָבען זיי בעקומען 230 מאַנדאַטען, וועלען זיי איצט האָבען מיט אַ 50 ווייניגער. די מאַנדאַטען פון די היטלעראַוועס זאָלען איבערפאַלען צו די סאָציאַליסטען און קאָמוניסטען. ווייטער ערוואַרט מען, אַז עטליכע צעהנדליג מאַנדאַטען זאָל צוריק גע־ווינען די נאַציאָנאַליסטען פון הוגענבורג'ן, וועלכע האָבען בעת דער וואַהל־קאַמפּאַניע געפיהרט דעם העפטיגסטען קאַמף געגען היטלער'ן. וואָס אַנבע־לאַנגט דער רעגירונג פון פּאַפּענען, דער רעגירונג פון די באַראָנען און גענעראַלען האָט זי זיך ביי דער וואַהל־קאַמפּאַניע פערהאַלטען בעדייטענד מעהר פּאַ־סיוו, ווי מען האָט דאָס געקענט ערוואַרטען. מ'האָט ערוואַרט, אַז די רעגירונג וועט שאַפען אַן אייגענע פּאַרטיי, מיט וועלכער זי וועט צוטרעטען צו די וואַה־לען. אמת, עס איז געשאַפען געוואָרען אונטער'ן פּאַטראָנאַט פון דער רעגירונג אַ בירגערליכער בלאָק, ער האָט אָבער קיין שום בעדייטענדע ראָלע נישט גע־שפּילט. די קאַלקולאַציע פון פּאַפּען־שלייכער איז, ווייזט אויס, נישט צו שאַפען פאַר זיך אַ מעהרהייט אין קינפטיגען רייכסטאַג, נאָר שאַפען אַ אַ רייכסטאַג, וואו עס זאָל קיין מעהרהייט נישט זיין, וואָס זאָל זיין צוקלאַפּט און צו שפּליטערט און אַזוי אַרום לאָזען פרייע הענט דער איצטיגער דיקטאַטאָרישער רעגי־רונג פאַר איהרע שטרעבונגען צו רעאָרגאַניזירען די אַדמיניסטראַציע פון לאַנד, צו רעפאָרמירען די קאָנסטיטוציע אין הסכם מיט די בעקאַנטע אַבסאָלו־טיסטישע כוונות.

פ. ב.

דער פּראָיעקט וועגען שטאָדטישע זעלבסטפערוואַלטונגען אין א״י

ירושלים (יט״א) די ארץ־ישראל רעגירונג האָט שוין אויסגעאַרבייט דעם געזעץ־פּראָיעקט וועגען שטאָטישע זעלבסטפערוואַלטונגען, וואָס איז איבערגעשיקט געוואָרען צו דער יודישער אַגענץ און אַראַבישער עקזעקוטיווע, כדי די דאָזיגע קער־פּערשאַפטען זאָלען זיך אַרויסזאָגען וועגען דעם פּראָיעקט.

גרויסע פייערונגען

לכבוד דעם 60-טען געבורטסטאָג־יובילעי פון דר. מאיר עבנער

טשערנאָוויץ (יט״א) לכבוד דעם 60־טען געבורטסטאָג־יובילעאום פון דעם בעוואוסטען יו־דישען פּאָליטיקער און פאָרזיצער פון פּאַרלאַמענט־קלוב ד״ר מאיר עבנער זענען דאָ פאָרגעקומען צוויי גרויסע פייערליכע פערזאַמלונגען און אַ באַנקעט, אויף וועלכע עס זענען אַרויסגעטרעטען מיט רעדעס אַלע יודישע דעפּוטאַטען און פאָרשטעהער פון אַלע יודישע פּאַרטייען און אָרגאַניזאַציעס אין רומעניען.

לכבוד דער דאָזיגער פייערונג איז אויך אַרויס־געלאָזט געוואָרען אַ ספּעציעלער יובילעאום־נומער פון דער „אָסט־יודישע צייטונג", וועמענס רעדאַק־טאָר עס איז ד״ר מאיר עבנער.

צווישען די רעדנער איז אויך אַרויסגעטרעטען דער גענעראַל־סעקרעטאַר פון מינאָריטעטען־קאָנ־גרעס אין גענף ד״ר אַמענדע, וועלכער ווייַלט איצט אין טשערנאָוויץ.

טשערנאָוויץ (יט״א) אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן 60־טען געבורטס־טאָג פון פאָרזיצער פון יו־דישען פּאַרלאַמענט־קלוב דעפּוטאַט ד״ר מאיר עבנער, האָט די שטאָט־פערוואַלטונג פון טשערנאָוויץ בע־שלאָסען אָנצורופען איינע פון די אָנגעזעהענסטע גאַ־סען אין יודישען קוואַרטאַל פון טשערנאָוויץ אויף דעם נאָמען פון ד״ר מאיר עבנער.

DR. MED. J. LUBICZ
כירורג־אָרטאָפּעד
פּאַלודניאָווע 9, טעל. 183-17
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פאַרקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער
אייגענע פּראַצאָווניע פון צוזאַמענשטעלען אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען [illegible]
נעהמט אָן פון 2.30 ביז 4.30 נאָכמיטאָג.

1־טער קלאַנג־קינאָ־טעאַטער
SPLENDID
אָנהייב פון די סעאַנסען: 4, 6, 8 און 10.20
[illegible]
היינט און פאָלגענדע טעג
דער גענייאַלער קאָמיקער
Harrold Lloyd
אין זיין לעצטען, בעסטען פילם, וואָס [illegible] קאָמעדיע א. נ.
קינאָ־מאַניאַק

דער צו טאַקטישער פּאָליטיקער

פון לעאָ קעניג

סער הערבערט סעמיועל ווערט אַצינד אַטאַקירט און קריטיקירט פון אַלע זייטען — פון אייגענע און פון פרעמדע, פון בעסטע פּאָליטישע פריינד און פון מאָרגענדיגע פּאָליטישע געגנער.

ער איז לעצטענס ביטער אַטאַקירט געוואָרען פון זיין עהעמאַליגען קאָלעגע אין דער נאַציאָנאַלער רעגירונג — פון'ם פינאַנץ־מיניסטער נעוויל טשעמבערליין; נישט ווייניגער ביטער איז ער אַטאַקירט געוואָרען פון זיין געוועזענעם ליבעראַלען שעף, לאָיד דזשאָרדזש: ער ווערט אויך זעהר ווע־ניג געשאָנעוועט פון סער דזשאָן סיימאָן, דעם פיהרער פון דער ליבעראַלער גרופּע, וועלכע שטיצט נאָך די נאַציאָנאַלע רעגירונג.

אין דער פּרעסע — אויסער די פּאָר אָרטאָדאָקסאַל ליבעראַלע אָרגאַנען — איז אויך פול מיט אַטאַקעס אויפ'ן חשבון פון סער הערבערט סעמיועל.

אַפילו די גרויסע קאָנסערוואַטיווע צייטונגען ווי די „טיימס" און דער „אָבסערווער", וועלכע האָבען דאָ נישט לאַנג צוריק אַזוי שטאַרק געלויבט „דעם אויסגעצייכנעטען מיניסטער" סעמיועל, זשאַלעווען איצט נישט קיין שטעך־ווערטלעך אויף זיין חשבון פון דער פּאָפּולערער קאָנסערוואַטיווער פּרעסע איז דאָך שוין אָפּגערעדט. ער איז דאָך שטענדיג געווען ווי אַ דאָרן אין די אויגען פון די פּראָטעקציאָניסטען; זיי האָבען איהם נישט איבעריג געטרויט אַפילו ווען ער איז געווען פון די זיילען פון דער נאַציאָנאַלער רעגירונג.

מיט איין וואָרט: סער הערבערט סעמיועל איז אַצינד דער פּאָפּולערסטער נישט־פּאָפּולערער שטאַאַטסמאַן אין ענגלאַנד; מיט איהם באַשעפטיגט מען זיך אַצינד אַממייסטענס, איהם קריטיקירט מען איצט אַממייסטענס.

פון אַ פערזענליכען שטאַנדפּונקט, אַזוי צו זאָגען, איז דאָס אַ גרויסער ערפאָלג פאַר סער הערבערט: אַ פּאָליטיקער נויטיגט זיך אין רעקלאַמע נאָך מעהר ווי אַ קינסטלער, אַן אַקטיאָר אָדער אַפילו אַ פילם־סטאַר; וואָס מעהר מען רעדט פון זיי אין דער פּרעסע, אַלץ בעסער איז עס פאַר זייער פּער־זענליכער קאַריערע. און אַטאַקעס — ווי ביטער זיי זאָלען נישט זיין — איז פאַר זיי אפשר נאָך בעסער ווי שבחים....

סם המות איז פאַר אַ פּאָליטיקער, ווען מען פערשווייגט איהם, ווען די פּרעסע האָט מיט איהם נישט צו טון.

פון דעם שטאַנדפּונקט אַרויסגעהענדיג, גע־ווינט איצט סער הערבערט סעמיועל אַ סך פון די אַטאַקעס, וואָס ווערען אַצינד אויף איהם געמאַכט.

אָבער סער הערבערט סעמיועלס טראַגעדיע איז וואָס אַפילו די אונגעהייערע רעקלאַמע, וואָס ער האָט אַצינד, קען איהם אין זיין פּאָליטישער קאַריערע ווייט נישט פערפיהרען. צו־ליב פערזענליכע מאָטיווען און צוליב ריין פּאַרטייאישע ס'איז אמת, ער איז איצט דער פאַק־טישער פיהרער פון דער ליבעראַלער פּאַרטיי, אָ־בער די קליינע ליבעראַלע פּאַרטיי איז אַזוי צו־ריסען — צוליב לאָיד דזשאָרדזשען און די אַזוי גערופענע סיימאָניסטען — אַז ס'איז אוממעגליך זיך פאָרשטעלען די ליבעראַלע פּאַרטיי זאָל ווען עס איז איבערנעהמען די רעגירונג אין ענגלאַנד און סער הערבערט סעמיועל זאָל ווערען אַ ליבעראַ־לער פּרעמיער־מיניסטער אין ענגלאַנד.

וואָרום, ווען ס'זאָל געשעהן אַזאַ „פּאָליטישער נס" און די ליבעראַלע פּאַרטיי זאָל גערופען ווע־רען צו דער מאַכט, איז דאָך לויט די איצטיגע אומשטענדען אין דער ליבעראַלער פּאַרטיי, סער הערבערטס קאַנדידאַטור פאַר פּרעמיער־שאַפט נאָך שטאַרקער אַפילו פון לאָיד דזשאָרדזש אַליין.

און דאָך איז אַבסאָלוט אוממעגליך זיך פאָר־צושטעלען סער הערבערטס סעמיועל זאָל ווען עס איז ווערען פּרעמיער, אַפילו די ליבעראַלע פּאַרטיי זאָל דורך אַ וואונדערליכען אופן אַזוי אויפגעריכט ווערען....

און פאַרוואָס? צוליב ריין פערזענליכע טע־מים: סער הערבערט סעמיועל האָט אַ סך מעלות וואָס זענען ווי געוואונשען פאַר אַן ענגלישען פּרעמ־יער מיניסטער; ער האָט אַ מיושב'דיגען באַלאַנ־סירענדען שכל, ער קען אויסגלייכען די אַנטאַגאָ־ניסטישע טענדענצען, וועלכע זענען ס'רוב פאָרהאַן אין אַ מיניסטאָרען־קאַבינעט, אָבער סער הערבערט סעמיועל האָט איין גרויסען חסרון, וועלכער וועט איהם נישט דערלאָזען צו דערגרייכען די העכסטע שטופע, פון וועלכער יעדער פּאָליטיקער חלומ'ט: מען האָט איהם, דאַכט זיך, נישט ליב, נישט אין לאַנד און אפשר אויך נישט אין זיינע אייגענע פּאָליטישע קרייזען.

סער הערבערט סעמיועל האָט, ווייזט אויס, נישט אָט דעם פערזענליכען חן, וועלכער מאַכט אַפילו פיל ווייניגער פעהיגע פּאָליטיקער אַזוי בעליבט און פּאָפּולער אין לאַנד און אין דער אייגענער פּאַרטיי.

מען שעצט איהם שטאַרק, אַלע אנערקענען זיינע אויסערגעוועהנליכע אַדמיניסטראַטיווע פעהיג־קייטען אַלס מיניסטער אָבער פערליבט איז אין איהם קיינער נישט, אַפילו נישט זיינע געטרייעסטע נאָכפאָלגער.

דאָס זעהט מען אויך פון דעם ווי לייכט און מיט וואָס פאַר אַ גרינג הארץ יעדער כאַפּט זיך איהם אַטאַקירען און ווי איינגעהאַלטען שפּאָרעוודיג מען לויבט און מען פערטיידיגט איהם.

אפשר נעהמט זיך עס דערפון, ווייל ער איז צו טאַקטיש, צו פאָרזיכטיג אין זיין פּאָליטיק, אין זיי־נע פּאָליטישע רעדעס. און אין זיינע אַדמיניסטראַ־טיווע אַקציעס.

פאָרזיכטיגע און אויסגערעכענטע באַטורען זע־נען נישט איבעריג בעליבט. מענשען האָבען ליב די פיהרער וואָס וואַגען, וואָס קענען זיך אַוועקלאָ־זען, וואָס קענען אַ פליה טון אין וואָרט און טאַט, אַפילו ווען זיי מאַכען פעהלער'ען מיט זייערע גע־וואַגטע זשעסטען און טאַטען.

און סיר הערבערט סעמיועל קען עס נישט: ער איז אַסקוויטס תלמיד און ער איז איהם אַמנאָ־הענטסטען לויט'ן טעמפּעראַמענט, אָבער לאָרד אַס־קוויט האָט געהאַט אַ ריזיגע ליבעראַלע פּאַרטיי אונ־טער זיך, און אַסקוויט איז דאָך נישט געווען סע מיועל, ד.ה. ער איז נישט געווען קיין יוד.

עס קען זיין, אַז אַ פּסיכאָאַנאַליטיקער וואָלט געזאָגט, אַז סיר הערבערט סעמיועל איז אַזוי פאָר־זיכטיג, אויסגערעכענט און געצוימט ווייל ער איז אַ יודישער פּאָליטיקער. אַ יוד איז אָדער גאָרנישט טאַקטיש און רעוואָלוציאָנער, אָדער ער איז שוין טאַקטיש און פאָרזיכטיג לפנים משורת הדין. און סיר הערבערט סעמיועל געהערט, ווייזט אויס, צו דעם צווייטען מין יוד, וועלכער איז ס'רוב בנמצא צווישען דעם אַזוי גערופענעם עמאַנציפּירטען יו־דענטום.

ער פיהלט אַז איהם, דעם ענגלישען יודען, ווערט מען מעהר נאָכקוקען ווי דעם עכטען ענגלענ־דער, אַז ביי איהם וועט מען לייכטער געפינען חס־רונות און מעלות, איז ער שוין דערפאַר צו טאַקטיש און פאָרזיכטיג, „פּופּסטליכער פון'ם פּויפּסט". און האָט די איבעריגע טאַקטישקייט שטעלט איהם אָפּט אין אַ נישט־באַטירליכער לאַגע, ער זשאָנגלירט צו־פיל ווי אַ קונצען־מאַכער אויף אַ שטריק, דערפאַר בעקומט זיך אָפט דער איינדרוק, אַז ער איז נישט אינגאַנצען אויפריכטיג און אויסגעשפּראָכען.

דערפאַר געפינט זיך אָפט אין אַזאַ פאַלשער, נישט באַטירליכער ליכט יעדער יודישער פּאָליטי־קער, ווי גלענצענד זיינע פעהיגקייטען זאָל נישט זיין.

אין דער נישט־באַטירליכער ליכט זעהן סער סעמיועלען אָפּט אַפילו זיינע בעסטע פריינד: ווייל ער איז צו טאַקטיש און פאָרזיכטיג, איז ער אַריין אין דער נאַציאָנאַלער רעגירונג, און נישט לויטער לאָיד דזשאָרדזש; ווייל ער איז צו פאָרזיכטיג און אָפּגע־היט האָט ער אויך לעצטענס פערלאָזט די נאַציאָנאַלע רעגירונג.

און וואָלט ער נישט שוין לאַנג צוריק אַריינ־געטראָטען אין דער לייבאָר־פּאַרטיי (ווי אַ סך פון די לינקערע ליבעראַלען האָבען עס געטון) ווען ער איז נישט צו טאַקטיש, ווען ער איז נישט קיין יוד.

זיכער איז, אַז סיר הערבערט סעמיועל וועט שוין קיין פּרעמיער מיניסטער נישט זיין, און נישט אַזוי דערפאַר, ווייל די ליבעראַלע פּאַרטיי וועט צו אַזאַ גדולה נישט קומען, נאָר הויפּטזעכליך ווייל ער איז אַ יוד.

אַפילו ענגלאַנד, וועלכע איז אַלץ נאָך רייך אין פּאָליטיקער און שטאַטסלייט, האָט איצט נישט אַ סך אַזעלכע פעהיגע פּאָליטיקער און מיניסטאָרען ווי סיר הערבערט סעמיועל, און סיר הערבערט וואָלט שוין זיכער געפינען אַ וועג צו פּרעמיערשאַפט, ווען ער איז אַן עכטער און ראַסאָווער ענגלענדער, אָבער איצט איז נישט די צייט, ווען אַ יוד קען ווע־רען אַ פּרעמיער־מיניסטער, און אַפילו נישט אין ענג־לאַנד, וועלכע איז אַלץ נאָך פריי פון פּאָליטישען אַנ־טיסעמיטיזם, אייראָפּאַ איז אַצינד צופעליג צוזעסען פון אַנטיסעמיטיזם, דער מיקראָב פון אַנטיסעמיטיזם הענגט אין דער לופטען, די ליבעראַלע צייטען און דער האָניג־חודש פון דער יודישער עמאַנציפּאַציע זענען שוין באַלד פערגעסען געוואָרען.

און עס קען זיין אַז דער צו טאַקטישער סיר הערבערט סעמיועל וואָלט טיף אין האַרצען אַליין אויך נישט געוואָלט ווערען אַ פּרעמיער מיניסטער. און טאַקע צוליב צו טאַקטישע יודישע מאָטיווען.

יודישע געשטאַלטען

(חנה מענדעס, דוד הראובני, שלמה מולכו און יוסף הנשיא)

בעאַרבייט דורך ב. שאַפּירא

פון די פיל־בעריהמטע פרויען, מיט וועלכע די יודישע געשיכטע איז גענוג רייך, לויכט זיך אָפּצו־שטעלען אויף חנה־גראַסיאַ מענדעס, וועלכע האָט גע האָט אַ געוואַלדיגען איינפלוס אויף דער סטרוקטור פון יודישען לעבען, און ספּעציעל פון די ספרדים, אין איהר צייט.

חנה גראַסיאַ מענדעס איז געבוירען געוואָרען אין יאָהר 1510, אין פּאָרטוגאַל, אַ טאָכטער פון דער בעריהמטער יודישער פאַמיליע בענבענעשטי פון שפּאַניען, וועלכע האָט אַ לאַנגע צייט געליפערט גרויסע געלערנטע און הויכגעשטעלטע פערזענליכ־קייטען אויף די הויפען פון די מאַכט־האָבער אויפ'ן איבערישען האַלב־אינזעל. די דאָזיגע פאַמיליע איז אין יאָהר 1492 צוזאַמען מיט אַלע שפּאַנישע יודען בעצוואונגען געוואָרען צו עמיגרירען פון לאַנד, צו־זאַמען מיט אַכציג טויזענד פון די אַרויסגעטריבענע יודען פון שפּאַניען, לאָזט זיך די דאָזיגע פאַמיליע בענבענעשטי אַוועק קיין פּאָרטוגאַל. דאָרט עס גע־לינגט זיי אַריינצוקריגען זיך אין לאַנד, אָפּצאָה־לענדיג גרויסע סכומים געלד דעם דעמאָלט הער־שענדען קעניג פון פּאָרטוגאַל זשאָאַן דעם 2־טען.

אין צוויי יאָהר אַרום שטייגט אויף אויפ'ן פּאָרטוגעזישען טראָן דער קעניג מאַנועל דער ער־שטער, וועלכער ווייל די יודען טאָלערירען אין זיין לאַנד, אַזוי ווי עס האָט געטון זיין פאָטער. יוע־לענדיג אָבער בעקומען די האַנד פון איזאַבעלאַ קאַ־טאָליקאַ, די טאָכטער פון שפּאַנישען קעניג, געהט דער קעניג מאַנועל איין אויפ'ן בעדינג פון שפּאַ־נישען הויף צו צווינגען די יודען פון זיין לאַנד צום שמד. טויזענדער יודען ווערען מיט געוואַלד גע־שלעפּט אין די קירכען און דאָרט אָפּגעטויפט זיי, מוזען אויסערליך טראָגען די מאַסקע פון קאַטאָליקען אויף זיך, ווען באמת בלייבען זיי אין געהיים ווייטער אָפּגעהיטענע יודען און פיינד פון קאַטאָליציזם. דער זעלבער גורל האָט אויך געטראָפען דער פאַמיליע פון חנה־גראַסיאַ מענדעס. אויך זי האָט געמוזט אָננעהמען דעם קאַטאָליציזם און געבען איהרע קינ דער אַ קריסטליכע דערציהונג. ווען ביי זיי איז גע בוירען געוואָרען אַ טאָכטער, ווערט זי אָנגערופען מיט אַ קריסטליכען נאָמען בעאַטריציאַ, אָבער איה־רע עלטערן, וועלכע זענען געבליבען געטרייע יו־דען, האָבען זי אין געהיים גערופען חנה (אין פּאָר־טוגעזישען גראַסיאַ), און זי דערצויגען אַלס גוטע יודישע טאָכטער אין גייסט פון יודישער טראַדי־ציע. צוגעבונדענקייט צום יודענטום און שנאה צום פאַנאַטישען קאַטאָליציזם, וועלכער האָט אַזוי פיל שלעכטס געטון איהר מאַרטירער־פאָלק.

ווען די בילד־שעהנע חנה־גראַסיאַ ווער'ט אַלט אַכצעהן יאָהר פערליבט זיך אין איהר דער אַנוסי פראַנציסקאָ מענדעס און זי ווערט זיין כלה. פראַנ־ציסקאָ מענדעס איז געווען אַן אָפּשטאַמענדער פון דער יחסנישער ספרדישער פאַמיליע בשיא פון שפּאַניען, וועלכער עס האָט געטראָפען דער זעל־בער גורל, וואָס דער פאַמיליע בענבענעשטי, ד.ה. די פאַמיליע איז אויך אָנגעקומען נאָך דעם גרוש שפּאַניען קיין פּאָרטוגאַל און דאָרט געצוואונגען געוואָרען צום שמד. אויך פראַנציסקאָ מענדעס האָט אין געהיים בעקומען פון זיינע עלטערן אַ גוטע יודישע ערציהונג און אויך ער איז, ווי זיין כלה, טריי געבליבען זיין פאָלק.

פראַנציסקאָ מענדעס, איז געווען אַ זעהר רייכער באַנקיר, געהאַט פיליאַלען אין אַלע גרעסע־רע שטעט אין אייראָפּע, אין זיינע קאַסעס זענען געלעגען די וועקסלען פון די גרעסטע קעניגען פון זיין צייט, ווי פון קאַרל דעם 5־טען, דעם קייזער פון דייטשלאַנד, פונ'ם קעניג פון פראַנקרייך, און פון אַנדערע הערשער אין אייראָפּע, זיינע אינטערעסען אין אַנטווערפּען האָט פערטראָטען זיין יונגערער ברו־דער דיאָגאָ.

דער לעבענסשטייגער פון דער יונגער פאַמיליע מענדעס איז עהנליך געוועזען צו דער פון אַלע מאַראַנען, וועלכע האָבען געמוזט אין געהיים לע־בען אַלס יודען און אין גאַס פיגורירען אַלס קריס־טען. אָבער פאַר דער דאָזיגער פאַמיליע איז דער לעבענסאַרט נאָך מעהר אומדערטרעגליך געווען, האָ־בענדיג געשעפטליכע בעציהונגען מיט די גרעסטע קעניגען און פירשטען אין יענער צייט, האָבען זיי־ערע סאַלאָנען שטענדיג געמוזט אָפען זיין פאַר הויכגעשטעלטע קריסטליכע פערזענליכקייטען, דאָס האָט דער פאַמיליע נאָך מעהר בעשווערט דאָס לעבען אַלס בעהאַלטענע יודען און די מענדעס זענען כסדר בעדראָהט געווען ענטדעקט צו ווערען אַלס מאַראַנען, וועלכע פּראַקטיצירען אין געהיים יודישקייט, וואָס האָט דעמאָלט געדראָהט מיט קאָנ־פיסקאַציע פון זייער קאָלאָסאַלען פערמעגען לטו־בת דעם מלוכה־אוצר. נאָכמעהר בעשווערט איז גע וואָרען דאָס לעבען פון די מאַראַנען אין דערונטער אויך פון די מענדעס אונטער דער הערשאַפט פון זשאָאַן דעם 3־טען.

זשאָאַן דער 3־טער, דערצויגען פון זיין מו־טער, די יודענפיינדליכע איזאַבעלאַ קאַטאָליקאַ, האָט פון קינדהייט אָן פיינד געהאַט יודען בתכלית־השנאה לויט זיין בעפעהל, האָט מען אָנגעפאַנגען די מאַ־ראַנען נאָכצושפּיאָנירען צי זיי לעבען נישט געהיים אַלס יודען, איבער'ן גאַנצען לאַנד איז פערשפּרייט געוואָרען אַ נעץ פון שפּיאָנען, וועלכע האָבען ווע־גען יעדען טריט פון די מאַראַנען איבערגעגעבען דעם קעניג, לויט דער עצה פון דער כנופיה קאַטוי־לישע גייסטליכע, וועלכע האָבען איהם קיינמאָל נישט אָפּגעטרעטען, האָט ער געוואָלט דאַן איינ־פיהרען די אינקוויזיציע און פערבאַטען די מאַראַ־נען זיך פערנעהמען מיט געוויסע פרייע פּראָפעסיעס, זיינע גזירות האָט ער נישט איינגעפיהרט אין לע־בען, צוליב'ן דערשיינען אין ליסאַבאָן פון וואונדער־ליכען אַזיאַטישען יודען, וועלכער איז אין יענער צייט אָנגעקומען קיין אייראָפּע און אויפגערודערט די גאַנצע יודישע וועלט.

דער דאָזיגער מאַן איז געווען דוד הראובני, געבוירען אין אַראַביען, וואו ער האָט עס אָנגעגעבען איז ער פון דער פיהעסטער יוגענד געווען אַ לייט־דיגייער און פאַנטאַזיאָר. זוכענדיג כבוד, האָט ער זיך נישט אָפּגעשטעלט אויף קיין שום מיטלען. פון זיין געבורט אָן וואַנדערט ער אַרום אין פיל לענדער אין אַזיען. פון דאָרט לאָזט ער זיך אַוועק קיין עגיפּ־טען. דאָרט דערציהלט ער, אַז אין אַראַביען זיצען די יודישע שבטים ראובן און נפתלי און זיי האָבען אַ שטאַרקע יודישע מלוכה. אַז עס הערשט איבער זיי אַ קעניג יוסף, און ער, דוד, איז זיין ברודער. אָבער די יודען פון עגיפּטען האָבען נישט געגלויבט אין זיינע פאַנטאַסטישע דערציהלונגען און ער פאָהרט אָפּ מיט גאָרנישט.

פון עגיפּטען לאָזט ער זיך אַוועק קיין איטאַליען און קומט אָן קיין ווענעציאַ. אין ווענ אויפ'ן שיף דערצעהלט ער, אַז זיין קעניגליכער ברודער האָט איהם געשיקט צו די אייראָפּעאישע מאַכטהאָ־בער זיי פאָרצושלאָגען אַ געמיינזאַמע קריגס־אַקציע געגען די מאַכמעדאַנער כדי צו בעפרייען פּאַלע־סטינע פון זייערע הענד; אַז זיין ברודער, דער קעניג יוסף האָט אונטער זיינע בעפעהלען דריי הונדערט טויזענד סאָלדאַטען, וועלכע עס פעהלט נאָר דאָס געהעריגע געווער און אַמוניציע. דעריבער קומט ער קיין אייראָפּאַ פאָרצולייגען די קריסטליכע מאַכט האָבער זיי זאָלען זיך פערבונדען מיט דער דאָזי־גער יודישער מלוכה, צושטעלענדיג זיי די פעהלענדע כלי זין, כדי צו בעקעמפען די מאַכמעדאַנער.

די אייראָפּעאישע יודען, וועלכע האָבען דאַן פיל געליטען פון דער קריסטליכער רעאַקציע, האָבען זיך געשפּילט מיט דער האָפנונג, אַז אַ ליאַהט טאָג דאַרף באַלד משיח קומען, ווייל זיי האָבען די ליידען פון די יודען אָנגענומען אַלס חבלי משיח. זאָגאַר דער קלוגער יצחק אַברבנאל, דער גייסטיגער פיהרער פון דעמאָלסדיגען יודענטום, האָט געהאַלטען אַז אָט אָט דאַרף משיח אָנקומען. ער האָט זאָגאַר געבראַכט רמזים פון ספר דניאל, אַז די צייט פון גאולה קומט שוין אָן. אַ קורצע צייט פאַר דער דאָזיגער געשע־העניש, האָט אַ מאַראַנישע פרוי אין שפּאַניען בעקו־מען האַלוציאַנאַציעס און דערצעהלט, אַז משיח האָט זיך איהר בעוויזען און אָנגעזאָגט, אַז ער קומט אין קורצען אָן. פיל מאַראַנען הויבען אָן צו פאָהרען צו דער דאָזיגער פרוי, וועלכענדיג פון איהר הערען אַ טרייסט־וואָרט אין זייערע שווערע ליידען, ווען די אינקוויזיציע (אין שפּאַניען האָט שוין דאַן עקזיס־טירט די אינקוויזיציע) האָט זיך דערפון דערוואוסט, האָט מען עטליכע צעהנדליג פון די פאַנאַטישע מאַ־ראַנען פערברענט אויפן שייטערהויפען פון די קריסט ליכע „ליבע און רחמנות".

כאָטש עס איז פון דאַן ביז דוד הראובני אַריי־בער צוואַנציג יאָהר, האָבען די יודען אַלץ נאָך זיך געשפּילט מיט דער האָפנונג אַז משיח־צייטען זענען אָנגעקומען, עס איז אַלזאָ קיין וואונדער נישט, אַז נאָכדעם ווי דוד הראובני איז אָנגעקומען קיין ווענע־דיג און זיינע פאַנטאַסטישע קלאַנגען האָבען דער־גרייכט די אָרטיגע יודען, האָבען זיי איהם אָנגעג־אָט מיט גאָרנישט.

(ווייטער זעה 14־טע זייט)

אויף א גוט צואקערטען פעלד

(פון מיינע קינדער־יאהרען)

פון פּרץ הירשביין

עס האָט געוועזן אַ גרויסער טעות צו מיינען, אַז די פערגאַנגענע יאָהרען פון התמדה איבער תלמוד און זיינע מפרשים זענען געוועזן יאָהרען אַרויסגעוואָרפענע צו די ווינטען. נישט מיט קיין בטלנישען חוש בין איך צוגעטראָטען צו מיין ערשטען קוואַל, צום אור־קוואַל, פון וואַנען איך האָב געשעפּט תורה און חכמה.

בין פון די יונגע יאָהרען אָן געוועזן בעפרייט פון צופיל סתירות אין לעבען אַרום מיר. האָב גאַנץ פריה שלום געמאַכט מיט נאַטור־דערשיינונגען; פאַר גאָט און זיינע גרויסע וואונדער האָב איך קיין גרעניץ נישט געזוכט. דעריבער, כאָטש דער שפּרונג פון בית־מדרש אַרויס איז אויבענאויפיג געווען אַ צו־דרייסטער — איז אָבער תיכף געשעהן אַ נס, וואָס אַ בריק האָט אַרויסגעבליכט איבער דעם תהום צווישען מיין עבר און עתיד, לויט מיינע דעמאָלסיגע בעגריפען. דאָס, וואָס איך האָב געלערענט מיט התמדה — איז דאָס נוציגע אָפּגעקליבען געוואָרען. דעריבער איז די נייע זריעה, אין געשטאַלט פון וועלטליכע למודים, געפאַלען אויף אַ גוט־צואַקערט פעלד. די וועלטליכע למודים זענען מיר נאַטירליך גרינג אָנגעקומען.

ווייל מיין ערשטער שיר, וואָס איז אָפּגעדרוקט געוואָרען אין „הדור“, איז געוועזן אין העברעאיש — האָט עס אויף אַ גאָר בעשטימטען אופן מיך פערקניפּט אויף ווייטער מיט מיינע העברעאישע ידיעות און די קוואַלען, פון וואַנען איך האָב די דאָזיגע ידיעות אַרויסגעשעפּט. אָנגעשטאַנען די צייט פון פערטיפונג; אַ צייט פון מקרב זיין דאָס דערווייטערטע און דערווייטערען דאָס נאָהענטע, אַ צייט פון וועגען און מעסטען דאָס שוין דערגרייכטע; דאָס שוין דערפאַהרענע. איך בין דאָך שוין גאָר גוט אָנגעלעזען אין השכלה־ספרים; אָנגעלעזען אין שירים און פּראָזע פון משוררים און סתם פּיטנים, וואָס האָבען צוגעשטעלט זייערע יצירות פאַר די דעמאָלסדיגע אַלערליי „מאספים“. פּרץ סמאָלענסקין האָט אויף מיר קיין השפעה נישט געהאַט. איך האָב דורכגעלייענט אַלץ, וואָס כ׳האָב געקאָנט קריגען פון יהודה לייב גאָרדאָן — און ער האָט נישט מוסיף געווען קיין סך צו מיין אייגענעם בליק אויפן יודישען לעבען, וואָס יערט אין חשכות. די שירים פון אדם הכהן לעווינזאָן האָב איך נישט געקאָנט סובל זיין. להיפוך, האָב איך געקאָנט כמעט אויף אויסווענדיג די שירים פון זיין יונג־פערשטאָרבענעם זוהן — מיכה יוסף.

ס׳האָט אַ שאַל־געטון דאָס געזאַנג פון יונג־אויפגעקומענע משוררים — ביאַליק, טשערניכאָווסקי און די, וואָס זענען אין זייערע פוסטריט אַוועק — איז שווער געוואָרען אַריינצוקוקען אין די ספרים פון עלטערע משוררים.

אַ ממשות׳דיגע בריק פאַר יענער צייט, וואָס האָט צוריק פערבונדען מיין עבר מיט׳ן עתיד; דער תהום. וואָס האָט אויף אַ קורצער צייט אויפגעעפענט זיין מויל צווישען מיין עבר און עתיד — פאַר אַ בריק איבער דעם דאָזיגען תהום האָט מיר געדינט „דברי ימי ישראל“ פון פּראָפעסאָר גרעץ. גרעצעס יודישע היסטאָריע, וואָס איך האָב מיט גרויס דורשט געלייענט, האָט מיך ווידער פערקניפּט מיט די אור־קוואַלען, פון וואַנען איך האָב דערבליקט סימנים פון געלייטערטער יהדות. דער קיום פון יודישען פאָלק אין גלות, צווישען אַלערליי פיינדליכע פעלקער; דער רוהיגער און זיכערער אופן ווי גרעץ מאָהלט דעם יודישען עבר — לייענענדיג מיט התלהבות די „דברי ימי ישראל“, איז מיר גלייך געוועזן, ווי גרעץ וואָלט אַראָפּגעצויגען אַ דורכזיכטיגען שלייער פון צייט און פאָלק ישראל צווישען פעלקער. די פרישע, אויפגעוואַכטע ווינטען אין דער יודישער גאַס האָבען נאָך מעהר די דאָזיגע נעבלען דערווייטערט פון מיינע אויגען.

אויב צייטענווייז האָב איך דערשפּירט אומפערמיידליכע עצבות אין שייכות מיט מיין אויפנעהמען וועלטליכע למודים, איז דאָס געוועזן ביים לייענען די ווערק פון די גרויסע רוסישע קלאַסיקער, וואָס האָבען אָהן בעזונדערער מיה אַראָפּגענומען אין מיינע אויגען דעם כבוד פון אַלץ כמעט, וואָס איך האָב ביז איצט געלייענט אין דער העברעאישער און אין דער אָרימער פאַר יענער צייט יודישער ליטעראַטור.

איך האָב געקענט אפשר האַלב לערמאָנטאָוו׳ן און האַלב פּושקינען אויף אויסענווייניג. אַזוי גרינג איז מיר אָנגעקומען אויסצולערנען גרעסערע פּאָעמעס פון די אויבענדערמאָהנטע דיכטער, און די ווערק פון טאָלסטאָי און טורגעניעוו, לעזענדיג מיט גרויס דורשט — אין זייערע ווערק האָב איך געזעהן גאָטס וועלט ווי גרויס זי איז אין איהרע פיר צייטען פון יאָהר, אַ שטיבעלע בין איך געווען אין דער דאָזיגער גרויסער וועלט פון די נישט־יודישע דיכטער. שפל׳דיג האָב איך מיר צומאָל געפיהלט.

פונדעסטוועגען האָבען אַ חברה, בחורים און מיידלעך, געפּועל׳ט ביי מיר איך זאָל פאַר זיי לייענען יודישע היסטאָריע. ווען דער ווינטער איז אָנגעקומען, האָב איך דעריבער, שוין צום ערשטען מאָל, דערשפּירט אויף מיין יונגער פּלייצע די דעמאָלסדיגע רוט פון פירער: — ווייל אַפילו צו טון אַזאַ אומשולדיגע זאַך, ווי לייענען אין אַן ענגען קרייז יודישע היסטאָריע, האָט מען געדאַרפט זוכען אַ בעהעלטעניש. פּאָליציי זאָל נישט כאַפּען אַ פערזאַמלונג פון אַ צעהנדליג, צי צוויי צעהנדליג יונגע מענשען אונטער איין דאַך.

אַזאַ פערבאָרגענעם ווינקעל האָט מען בעשאַפען אין אַ קעלער־וואוינונג ערגעץ אין גאַרעטשע. איין מאָל אַ וואָך, פרייטאָג־צונאַכטס, איז מען מיט שטאַרק קלאַפּענדיגע הערצער געגאַנגען דעם באַרג אַראָפּ צו זאַרעטשע, אַראָפּ אין קעלער, וואו יונגע בעגייסטערטע געשטאַלטען האָבען אַרויסגעקוקט צום יונגען משורר, וואָס האָט שוין אַ שיר אָפּגעדרוקט.

ווי אַנדערש עס איז געווען מיין געהן באַרג־אַראָפּ צום פערבאָרגענעם קעלער אין זאַרעטשע, וואו בחורים און מיידלעך וואַרטען אויף מיין אָנקומען, — אין פערגלייך מיט מיינע בעגעגענישען אין אַ ווילנער קלויז, אין דער אגודה „תורה מציון“, מיט די קלויזניקעס, וואָס האָבען מיך אויסגעקליבען פאַר אַ צייטווייליגען לעהרער! ס׳איז שוין אויך געווען אַ זאַך פון עבר, אַהין בין איך געקומען ווי אַן אייגענער צווישען אייגענע, געבלעטערט דעם תלמוד, דקדוק, געלערנט, און איצט בעגעגען איך אומבעקאַנטע, וואָס ווערען מיר נאָהענט; בעגעגען איך פרעמדע, וואָס ווערען מיר נאָהענט.

זיי, די פרעמדע, זוכען ביי מיר אַ קוואַל פון ידיעות; זיי ווילען פון איהם צוזאַמען טרינקען און איך — מיין האַרץ ציטער׳ט אַזוי. דוכט מיר, יונג און אָרים בין איך, איך זאָל קאָנען זייערע כלים פול מאַכען. דעריבער — צוריקקעהרענדיג בגנבה אינדערפינסטער פון דער אויסבעהאַלטענער אַסיפה און קומענדיג אין מיין יחידותדיגען חדר — בלייב איך זיצען מיט בליקען ערגעץ אינדערווייט, וואו איך זעה מיין דאָפּעלט געשטאַלט, וואָס איז פון מיר אָפּגעשיידט און אַוועק אינדערווייט און וואַרט אויף מיין דערנעהנטערונג, אויף דערקענונג און דערגאַנצונג.

איך קום פון דעם אויסבעהאַלטענעם קעלער, וואו אַ צעהנדליג דורשטיגע צום וויסען האָבען מיך מיט זייער נייגעריגקייט אויסגעשעפּט און אויסגעלערט, אַ מידער און אויסגעשעפּטער, איך קאָן לאַנג נישט איינשלאָפען, עס ווייזט מיר אויס, איך וועל צום קומענדיגען מאָל גאָר נישט האָבען מעהר קיין תורה פאַר מיינע נייע תלמידים, און פונדעסטוועגען, אין פערלויף פון אַ וואָך ווערען די קוואַלען ווידער אָנגעפילט; ווערט דער חשק צו געבען און ווערען אויסגעלערנט ווידער בענייעט און מיט אַ בענייטען האַרצקלאַפּ געה איך ווידער איבערדערפינסטער אַראָפּ צו זאַרעטשע צו יענער קעלער־וואוינונג מיט פערהאַנגענע פענסטערלעך, וואָס קוקען אַרויס צום טראָטואַר; ווידער בעגעגען איך די אומבעקאַנטע, וואָס ווערען מיר אַלץ נעהנטער און אייגען.

און עס טרעפט, נאָכדעם ווי מיינע תלמידים האָבען שוין גענומען פון זייער לעהרער וואָס זיי האָבען געקאָנט — פערציהען זיי אין דער שטיל אַ ליד פון אַרבייט און נויט, ווייל אַרבייטער זענען זיי. ווען זיי קומען אין דער פרייטאָג־צונאַכטס בעלויכטענער קעלער־וואוינונג ברענגען זיי מיט דעם ריח פון טאַבאַק, דעם פאַבריק־ריח, וואו איינע פון די מיידלעך אַרבייט און מאַכט פּאַפּיראָסען. דער סטאָליער ברענגט דעם ריח פון סאָסנאָווען האָלץ, דער רימער — דעם ריח פון אויסגעאַרבייטע פעל, און דער שניידער — דעם ריח פון טוך, ציץ און קאָרט.

שמועסט מען אויך אינדערשטיל פון קאָנספּיראַציע און פון יענע געסלעך, וואו מען קומט אַרויס אין דער בעשטימטער אָוונד־שטונדע און מיט די אויגען וואַרפט איינער דעם אַנדערען צו גליהענדיגע ווערטער: בעפרייאונגס־ווערטער.

זינט דעמאָלט הויב איך אָן צו פערדעכטיגען אַז די פּאָליציי אין ווילנער גאַסען קוקט מיר נאָך; שפּירט־נאָך מיינע טריט; וואַרפט אויף מיר אַן אויג ווען איך געה פון אַ ביבליאָטעק און טראָג ביכער אונטער׳ן אָרעם. איך בעגרייף אויף קלאָר פאַר וואָס מיין האַרץ בעדאַרף קלאַפּען שטאַרקער, און אַ פּראָטעסטלדיגער שטראָם זאָל דורכלויפען דורך מיין פּלייצע בשעת איך געה פערביי די הויפּט־פּאָליציי אויף דייטשער גאַס.

ביי די מענשען וואו איך וואוין אויף דעם צווייטען שטאָק אין אַ קליין חדר׳ל, אָפּגעצאַמט דורך דער הויז איבער מיין טירע — איז פערהאַן אַ שעהנע טאָכטער, זי שמ׳ט אין ווילנע, שוואַרצע אויגען, שוואַרצע האָר און מיט אַ שטענדיגען פלאַם אין פּנים.

זי האָט שוין אויך איינמאָל אָנגעקלאַפּט אין טיר. אַ ווינטער־טאָג איז דאָס געווען, כ׳האָב זי עטליכע מאָל געזעהן דורכ׳ן פענסטער — אָבער איצטער זעה איך זי צום ערשטען מאָל, זי איז מעהר דערוואַקסען פון מיר, כאָטש נישט גרעסער פון מיר, דעם גאַנצען צימער האָט זי פול געמאַכט מיט איהר אַריינקומען, אַ ווייליע איז זי געבליבען זיצען אויף מיין בעטעל, אַ ווייליע מיך אָנגעקוקט; שפּעטער איז זי צוגעגאַנגען צום טישעל, געבלעטערט די רוסישע ביכער, וואָס זענען געלעגען גאַנץ הויך אויפגעקאָסטערט, און קוקענדיג גלייך מיר אין די אויגען האָט זי געפרעגט:

— מען האָט מיר דערציהלט, איהר זענט אַ פּאָעט; איז דאָס אמת?

האָב איך נישט געוואוסט וואָס צו ענטפערען, האָב נאָר געפיהלט ווי אין מיין פּנים איז אָנגעשטאַנען אַ ראָזע פערשעמטקייט, איך האָב עס פון איהר פּנים אָפּגעלייענט, בשעת זי האָט גענומען מיין האַנט, געוואָלט פון די צייכענס פון מיין האַנט אויסלייענען אַלע מיינע כשרונות, זי האָט אַלע מיינע פינגער בעטראַכט, ממש זיי איבערגעציילט, צי עס שטימט מיט׳ן חשבון און האָט אַ סודותדיגען לאַך געטון.

— יאָ, מען דערקענט, אַז איהר זענט אַ פּאָעט, — האָט זי צוגעשטימט, — זייט אַזאַ פּאָעט ווי פּושקין, וועל איך אייך ליב האָבען.

— אַזאַ פּאָעט ווי פּושקין וועל איך קיינמאָל נישט זיין — האָב איך אַביסעל מונטערער אונטערגעכאַפּט.

דעמאָלט האָט זי פון דער פולער ברוסט אַרויסגעלאַכט, און געבענדיג מיר די האַנט צום אָפּשייד האָב איך איהר הייסען אָטעם דערשפּירט, און די אויגען איהרע וואָס האָבען געמאָהנט און דערמאָהנט.

מעהר האָט זי יענעם ווינטער אין מיין טיר נישט אָנגעקלאַפּט.

כ׳וויל צוריק אין „יושב בסתר“!..

איבערגעגעבן פון א יוד, וואס איז בעפרייט געווארען צוליב דער אמנעסטיע

פון י. אבערזשאנעק

פון וואַנען איך קום? איהר ווייסט דאָך פון וואַנען — פון „יושב בסתר“ קום איך! פאַר דער מלחמה בין איך „גוט געשטאַנען“, און איצט בין איך „גוט געזעסען“...

איהר מיינט, אַז איך בין געזעסען פאַר וואַשנע חטאים? אַז איך געהער חלילה צו „יענע לייט“ — איך בין געזעסען צוליב אַ פּשוטען טעות: שטאָטס שבת צו נאַכטס, האָב איך געמאַכט „הבדלה“ אין אַ פּראָסטען מיטוואָך... נאָך אַ קליינעם טעות האָב איך געהאַט: צו אַ 50־ער וועקסעלע, האָב איך על פי טעות צוגעשריבען צוויי זעראָס — פּשוט צוליב צוויי „קליינע טעותים“ בין איך געוואָרען אַ „סטאַלע אַביוואַטעל“, פון דעם „בעזפּלאַטני פּענסיאָנאַט“ אויף דער מילשא...

האָב איך טאַקע געהאַט אַ „ישיבה“ — ווער מיר גוטס גינט! אַלע מיינע גוטע פריינד מיט מיינע בעלי־חובות, אַפילו דעם סעקוועסטראַטאָר, וואָלט איך געווינשען כאָטש אַ דריי־יעהריגע קעסט אין דעם דאָזיגען „בעזפּלאַטני פּענסיאָנאַט“.

וואָס האָט מיר געפעהלט, וואָס? פון מיקען־שמאַלץ און פון פויגעל־מילך, כ׳האָב מיר געהאַט מיין אייגענעם „קאַבינעט“, קיין בעלי־חובות האָב איך נישט געזעהן אויף דער ליכט־שיין, דעם קאָמאָרניק האָט מען איבער דער שוועל נישט אַריבערגעלאָזט, מיין ווייב האָט מיט מיר גערעדט „ז׳דאַלעקאַ“, און גערעדט האָט זי ווי דורך אַ זיידען טיכעל — גאָר אַנדערש ווי אין דער היים, וואָרום טאָמער האָט זי געוואָלט רעדען וועגען אַ ווינטער־מאַנטעל, וועגען קוילען, דירה־געלד, אָדער אַנדערע „נאַרישקייטען“ האָט מען זי באַלד משלח געווען, כדי כ׳זאָל מיך חלילה נישט דענערווירען...

און איצט די „פּילנאָשטש“! אַ קלייניגקייט האָב איך געהאַט אַ „פּילנאָשטש“ מ׳האָט מיך „געפּילנעוועט“ אויף שריט און טריט — ווי אַ בן־יחיד׳ל האָט מען מיך געפּילנעוועט!...

און די דירה גופא! גאָר אַ וואוילע דירהלע. נישט אַזוי ווייט די דירה, ווי דער ווירט פון דער דירה — ס׳ערשטע מאָל אין מיין לעבען, האָב איך געהאַט אַ דירה, אַז דער ווירט זאָל מיך נישט סטראַשען מיט אַן עקסמיסיע.. פערקעהרט: ער האָט מיר געגעבען צו פערשטעהן, אַז איך קען „זיצען“ געזונד דאַרהייט — אַ וואוילע „יושב בסתר׳ל“ געווען!...

נאָר אַז ס׳איז אויפגעלייגט אַן אומגליק איז דאָך נישט שייך. אַז ס׳איז מיר אויפגעלעגט, כ׳זאָל מיך דאַרפען מהטשען אויף דער וועלט, איז מיר מיין „גליק“, מיין „מנוחה“ געשטערט געוואָרען — אַן אַמנעסטיע אויף מיין קאָפּ!...

ווי איך ליג מיר אַזוי אויף מיין „מאַטראַץ“, און איך חלום ווע׳צען... אַ וואַרימען קרופּניק, וועקט מען מיך אויף —

„דאָ דאָמוי!“

— וואָס הייסט דאָס „דאָ דאָמוי“? האָב איך נישט פערשטאַנען, דעם פּשט פון די ווערטער — ס׳איז מיר דען דאָ חלילה שלעכט? וואָס עפּעס אין מיטען דעריינען „דאָ דאָמוי!?“.
פערשטעהען.

— „אַמנעסטיאַ“! — האָט מען מיר געגעבען צו מילא אַמנעסטיע איז אַמנעסטיע, ס׳איז טאַקע אַ גרויסער שאָד צו פערלאָזען אַזאַ „וויגאָדנע“ דירה. נאָך אַז ס׳איז אַרויס אַזאַ „גזירה“ וואָס הייסט אַמנעסטיע, איז דאָך פערפאַלען.

נו, האָב איך עס איצט אַביסעל צרות פון דער אַמנעסטיע־גזירה! דעם ערשטען ברוך־הבא האָב איך געהאַט ביי מיר אין דער היים:

איך קלאַפּ אָן אין דער טיר פון מיין וואוינונג, פרעגט מיך די דינסט:

„קטאָ טאַם?“

ענטפער איך: — „יאַ“.

זאָגט זי: „ניעמאַ צאָ דאַטש“.

קלאַפּ איך ווייטער,

פרעגט זי ווידער: „קטאָ טאַם“?

ענטפער איך: „יאַ פּאַן“.

ענטפערט זי: „פּאַן שפּי“.

— העט? וואָס איז דאָס? „פּאַן שפּי?“ ווער איז דאָס דער פּאַן וואָס שפּי׳ט אין מיין שטוב?

נעהם איך שוין האַסטיגער קלאַפּען.

שרייט זי שוין מיט כעס: „ידראָשען שען ווינאַשיטש, באָ יאַק ביע...“

קוים ס׳האָט זיך בעוויזען אַ פּערשוין מיט אַ גלאַנציגער ליסינע ווי אַ האַלבע לבנה אָנגעטאָן אין אַ פּיזשאַמע, איבערגעמאַכט פון מיין ווייבס אַנ׳אַלטען ספּודניק.

— ווער קענט איהר? פרעגט מיך דער פּערשוין מיט דער קוואַדראַטנע ליסינע.

— און ווער זענט איהר? — פרעג איך איהם.

— איך בין דער בעל־הבית פון דאַנען — האָט ער מיר געענטפערט.

— אַז איהר זייט בעל־הבית דאָ ווער בין איך? נאָך גוט, וואָס פּלוצלונג איז אָנגעקומען מיין יודענע, און ווי זי האָט מיך דערזעהן האָט זי אַ געשריי געטון — מענדעל און האָט זיך אויסגעצויגען אויף דער פּאָדלאָגע ווי אַ גראַף.

אַז זי איז געקומען צו זיך, פרעגט זי מיך: ווי אַזוי קומסטו פּלוצלונג אַהער, דו האָסט נאָך געהאַט צו זיצען אַ גאַנץ האַלב יאָהר?

— זאָג איך איהר — אַמנעסטיע!

האָט זי שוין אָפּגעפּצט: — אוי ווי מיר — אַמנעסטיע!...

— זאָג איך צו איהר: — פריידעלע, כ׳דערקען דיך דאָך נישט. מיט צוויי יאָהר צוריק ביזטו דאָך געוועזן אַ ברונעטקע, און היינט ביזטו דאָך גאָר אַ קאַנאַרקאָווע?

ענטפערט זי מיר — פון בענקשאַפט צו דיר, האָט די פאַרב אָפּגעשאָסען...

— און ווער איז דער „פּאַן“ מיט דער ליסינע?

— דאָס איז — האָט זי מיר געענטפערט — דער סובלאָקאַטאָר, ער פיהלט זיך דאָ זעהר „היימיש“..

האָב איך דאָך געזעהן, אַז זי האָט אויף אַלעם תירוצים. די האָהר האָבען איהר אָפּגעשאָסען פון בענקשאַפט צו מיר. אַז דער סובלאָקאַטאָר איז דער „פּאַן“ ווייל ער פיהלט זיך היימיש, האָב איך איבערגעלאָזט מיין יודענע מיט איהר „היימישען“ סובלאָקאַטאָר און בין אַוועק אַ קוק־טון וואָס ס׳הערט זיך אין דער גאַס.

— „אַ וויטאַם“ האָט מיך מקבל פּנים געווען דער סטרוזש — „יאַק טאַם בילאָ וו׳טשופּיע?“..

איך געה אַרויס פאַר דער טיר בעגעגענט מיך דער ווירט:

שלום עליכם ר׳ מענדעל, געלויבט צו גאָט, אַז מ׳זעהט זיך, און וואָס וועט זיין מיט׳ן דירה־געלד? ביז איצט, האָב איך נישט געהאַט קיין עצה. איהר ווייסט כאָטש, אַז איך האָב אויף אייך אַן עקסמיסיע?

— „דזשיען דאָבּרי“, שטעלט מיך אָפּ דער סעקוועסטראַטאָר — „צאַלי ראָק טשעקאַם נאַ פּאַנאַ“, און ער דערלאַנגט מיר אַ גאַנצען פּאַק כאַזירעס. „נאַקאַזען“ און „וועזוואַניעס“ פון פּאָדאַטעק אַבראָטאָווי. דאָבּאָדאָווי און קריזיסאָווע.

— זעהט נאָר, ווען מ׳זעהט אַלץ — האָט זיך מיט מיר אַרומגעזעגענט פּיוועל דער דיסקאָנטער.

— אַבי כ׳האָב געמיינט אַז אייערע פּראָטעסטלעך זענען פערפאַלען. אייער ווייב האָב איך נישט געטשעפּעט — שעהן פון מיין זייט.

— אַ גוט מאָרגען, ר׳ מענדעלע! — האָט זיך מיט מיר דערפרעהט איציק דער קצב, מ׳האָט אייך דאָרט גוט געטרייבעט די זייטען? זעהט נאָר, איהר האָט דאָך אַ גאַנצען קאָפּ און צונג פערלוירען! — מאָרגען „מערטשעס“ וועל איך אייך צושטעלען אַ רעכנונג פאַר אַ יאָהר פלייש.

אַזוי ווי דער עולם איז געוואויר געוואָרען, אַז איך בין בעפרייט געוואָרען, רוהט נישט די טיר: בעלי־חובות, קאָמאָרניקעס, סעקוועסטראַטאָרען, דער ווירט, דער קצב, דער בעקער, דער שניידער, דער שוסטער, די מאַדיסטקע, די מילך־יודענע, די גרינצייג־הענדלערין, דער יוד וואָס גיט „נאַ ראַטי“ — אַלע קומען זיי מיט רעכנונגען, מיט נאַקאַזען, מיט וועקסלען, מיט פּראָטעסטען, כ׳האָב נישט קיין טאָג, נישט קיין נאַכט. ווער קען עסען, ווער קען שלאָפען, מ׳לאָזט מיך די גאַס נישט אַדורכגעהן —

געוואַלד, לאָזט מיך אַריין אין „יושב בסתר“ אַריין !..

זיץ=בענקעלע

פון א לאדזער פאבריקאנט

דער הילוק

— הער נאר, משה, דו ביזט דאך עפעס אַן'אַל־מער מבין, זאג מיר, וואס איז דער חילוק צווישן אַ צ'אייגען ווייב און יענעמס ווייב?...

— ביזט אַ גרויסער שוטה, יענקעל, כ'זאג דיר, אַז ס'איז גאר קיין חילוק נישט...

א גאַש־בראַט.

פארוואס היטלער בילט ?

— זאָג מיר, אפשר ווייסטו, וואס דער היטלער בילט כסדר אויף יודען ?

— מסתמא דארף ער אַ פאָזשיטשקע!...

וואו ס'איז ביליגער
אויפ'ן לאדזער וואקזאל

יוד (ביים בילעטן־פענסטערל אויפ'ן לאָדזער וואָקזאַל) : כ'בעט אַ בילעט קיין טאָמאַשאָוו.

קאַסיר: קיין טאָמאַשאָוו־מאַזאָוו עצקי אָדער טאָמאַשאָוו לובעלסקי ?

יוד: וואו איז דען ביליגער?

פארפאלען
פון דער ציימונגס=כראניק

אויף באַוואָמיעיסקא גאס איז געטטען אוועקגעפאַלען אַ יונגער מענש אין חלשות. דער אַרויסגערופענער דאָקטאָר פון דער פאָגאָטאָוויע האָט פעסט געשטעלט, אַז ער איז געפאַלען אין חלשות פון איבעראַרבייטען זיך.

ווי ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט איז דער פערחלשטער געווען אַ געוויסער מיעטשיסלאַוו האָטשינסקי, פון פאַך — אַ קאָמאָרניק.

טעאטער=פליאטקעס
אונטערגעהערטער געשפרעך 1 ביינאכט אין „אסטאריא"

אין לאָדז, ווי באַקאַנט, שפּילען איצט דריי יודישע טרופּעס: די ווילנער טרופּע אין קאַמעראַל־טעאַטער, פעניגשטיין אין „פילהאַרמאָניע" און די „יודישע באַנדע" אין סקאַלאַ־טעאַטער.

אין „אַסטאָריע" טרעפען זיך צוזאַמען פעניגשטיין מיט'ן דירעקטאָר פון די „ווילנער" —

— חבר אַס, וויפיל איז ביי אייך היינט געווען קאַסע? — האָט געפרעגט פעניגשטיין.

— 1.200 זל.

— 1.200 זל.? דאָס איז גאָר נישט קשה — כמעט אַזוי פיל ווי ביי אונז! — האָט פעניגשטיין געענטפערט.

— וויפיל איז דען ביי אייך געווען ערגער־

— 1.340 זל.!

געווען ?

פעניגשטיין האָט זיך אַ קראַץ־געטון אין דער פאה און געזאָגט:

— צום טייוועל! כ'האָב געדאַרפט ... פרעגן דעם ערשטען!...

לאדזער גרעזערס
אזא מין לאדזער טשאך־פראפעסיע

אויף פּעטריקאָווער גאַס טרעפען זיך צוזאַמען צוויי פּשיאַטשעלעס: לאָמיר זאָגען: אַלטמאַן מיט'ן דירעקטאָר רעדלער.

— וואָס הערט מען עפעס, פּאַניע אַלטמאַן!? — פרעגט דער דירעקטאָר רעדלער.

— נישט צו פערזינדיגען, ביים היינטיגען קריזיס מאַך איך אויך אַ לעבען.

— וואָס ר'עדט איהר... ווי אַזוי ?

— גאָר פשוט: כ'האָב היינטיגע וואָך פערמעקעלט אַ וואַגאָן הויזען קיין לאָנדאָן, האָב איך געכאַפּט מיינע טויזענד פונטלעך.

— אַזוי? זעהר שיין, און וואָסער'ע געשעפטען מאַכט איהר נאָך ?

— איצט אַז ס'וועט זיך מיר איינגעבען אַ געשעפטעל מיט'ן פירשט ראַדזיוויל, וועל איך אויך מאַכען אַ צעהן טויזענד זלאָטעלעך.

— אויסגעצייכענט! אָבער איהר ווייסט פּאַניע אַלטמאַן, אַז מיר קומט ביי אייך פּראָוויזיע?

— אייך פון מיר פּראָוויזיע?

— יאָ פון אייך.

— פאַרוואָס ?

— וואָס הייסט וואָס? האָט דער דירעקטאָר רעדלער געענטפערט. ווען איך וואָלט אייך נישט געפרעגט, וואָס ס'הערט זיך, וואָלט איהר דאָך פערדינט מכות, נישט קיין טויזענדער פונטען!...

7 ראדיא=לאזונגען
צוגעשיקט פון „קונדס" צום ראַדיאָ־קאנקורס

די ראַדיאָ־צענטראַלע אין וואַרשאָ האָט פערעפענטליכט אַ קאָנקורס אויף די בעסטע ראַדיאָ־לאָזונג.

דער „קונדס" האָט צום קאָנקורס צוגעשיקט פאָלגענדע לאָזונגען :

„ווער ס'האָט אַ ראַדיאָ און אויף קעסט אַבאָנירט דעם, האָט אין דער שטוב צוויי שידים".

„ווער ס'האָט אַ שוויגער און אַ ראַדיאָ פערווערשי סאָרט, קען נישט קומען צום וואָרט".

„פון „פּאַט" אַ קאָמוניקאַט ווערט מען מיד און מאַט".

„האָסטו אויפ'ן דאַך אַן אַנטענע, דאַרף דיין ווייב נישט קיין צאנה וראנה".

„זאָל הערען אַ ראַדיאָ־אָפּעראַטע — די טויבע מוהמע בעטע".

„ראַדיאָ איז אַ שרעקליכע מאַשינקע! — שוין בעסער ...אַ קאַטערינקע!

דקדוק

— קוק זיך נאָר איין ווי גרויס דער כח פון דקדוק איז — האָט געזאָגט אַ נער הארץ צו זיין חבר — „שמע" בעדייט, הער זיך איין, „שמעני", בעדייט הער זיך צו צו מיר און „ישמעאל" איז אַ גוי אין אַ רויטע יאַרמולקע...

א בעוויז

עס זענען געזעסען חקרנים און געקלערט, אויב ביי אַ קאַליקע אויף אַן'אויג, אָדער אויף אַן'אויער, צי דער צווייטער אויער אָדער דאָס צווייטע אויג, הערט און זעהען דער פאַר בעסער?

— אַוודאי — האָט זיך איינער אָנגערופען, — והא ראיה, אַז איינער האָט איין פוס אַ קורצע איז דערפאַר די אַנדערע אַ לענגערע...

ווייבער שמועסן

— זי ווייסט, פרוי מוטלעראָווע, דער שכן פון דריטען שטאָק קומט אַזוי זעלטען אַהיים, אַז ער איז אַמאָל אַוועקגעגאַנגען פון דער היים, איז דאָס ווייב געווען מעוברת מיט'ן ערשטען קינד, און אַז ער איז צוריקגעקומען — האָט זי שוין געהאַט דריי...

א ווייב א קינסטלערין

מאַן: וואָס לייענסטו עס אַזוי אין דער צייטונג?

ווייב: וועגען קונסט.

מאַן: וועגען וואָסאַרע קונסט?

ווייב : וועגען קונסט־זייד.

א לאדזער מלחמה=גביר
און זיין ווייב די גביר'טע

ווייב (צום מאַן) וואָס האָסטו עפּעס אַזויפיל הויזען־קנעפּלעך אין דער קעשענע?

גביר: דו ווייסט דאָך, אַז יעדען מאָנטאָג און דאָנערשטאָג זענען אין לאָדז אָפּצייכען־טעג!...

דער קונדס

● הומאר ● סאטירע

צוזאמענגעשטעלט פון אב—נעק ●

ביילאגע צום נייעם פאלקסבלאַט נומער 256 — פרייטאג, דעם 4 נאוועמבער 1932

דער ארימער הויזווירט, נעבער!...

ווירט (צום לאקאטאר): קיין עקסמיסיע קען איך טאקע אויף אייך אים ווינטער נישט בעקומען — איך קען אבער פערקויפען אייער „מעבעל"!...

אויבען רעכטס: צום 15־טען יאָהרטאָג פון דער רוסישער רעוואָלוציע אין רוסלאַנד. אויבען לינקס: לענין. רעכטס — אַ בילד פון אויפשטאַנד אין מאָסקווע. אינדערמיט — סטאַלין. אונטען לינקס — די באָלשעוויקעס בעזעצען דעם סמאָלני אינסטיטוט אין פעטראָגראַד. רעכטס — טראָצקי.

אינגע־זייט רעכטס: צום 300־טען יאָהרצייט פון שוועדישען קעניג גוסטאַוו אַדאָלף. אונטען רעכטס: דער קעניג אין דער שלאַכט ביי ליצען (רעכטס, רייטענדיג אָהן העלם) וואו ער איז אומגעקומען.

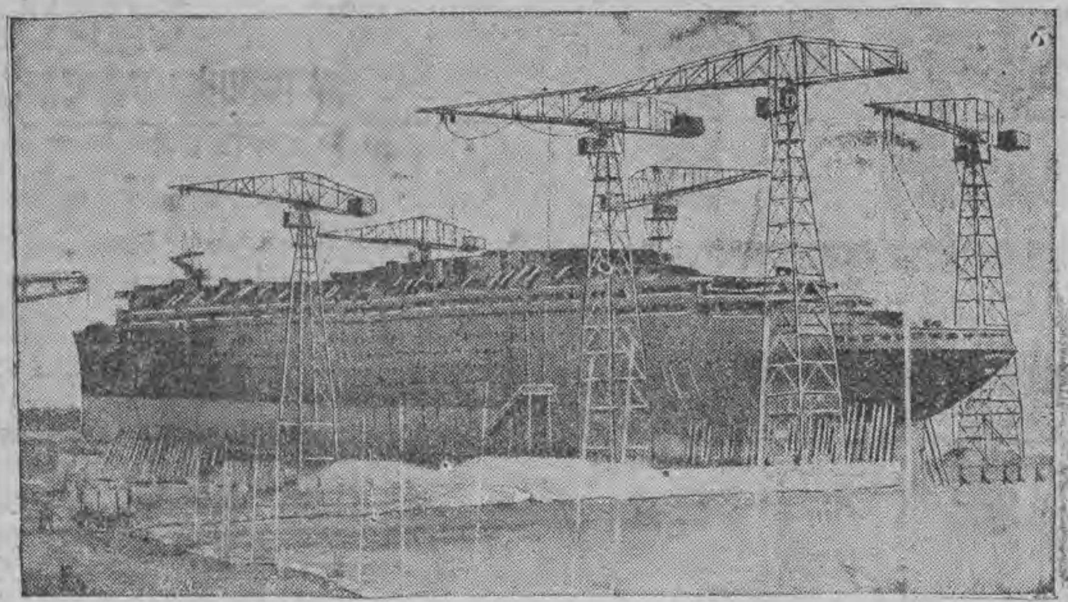

די פראַנצויזישע שיף „נאָרמאַנדי״ די גרעסטע שיף אויף דער וועלט, איז נאָר וואָס אַראָפּגעלאָזט געוואָרען אין וואַסער.

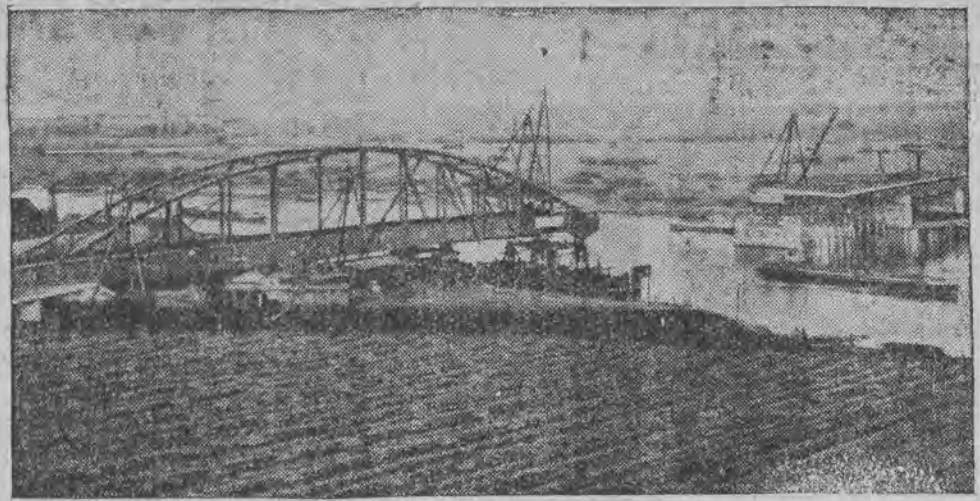

אויבען לינקס: דעמאָנסטראַציעס פון 100 טויזענד אַרבייטסלאָזע אין לאָנדאָנער הייד־פּאַרק

אינדערמיט: נייע גרויסע בריק איבער'ן טייך עלבע ווערט איצט פאַרענדיגט.

אינגע־זייט לינקס: סער וואַלטער לעיטאָן, פאָרטרעטער פון ענגלאַנד ביים צוגרייטען די וועלט־ווירטשאַפט־קאָנפערענץ האָט דימיסיאָנירט

אונטען לינקס: אַן אַטענטאַט אויף אַ יאַפּאַנישען מיליטער־צוג אין מאַנדזשוריען.

אונטען אינדערמיט: פראַנקלין רוזוועלט, קאַנדידאַט פון די דעמאָקראַטען ביי די פּרעזידענטען־וואַהלען אין אַמעריקע.

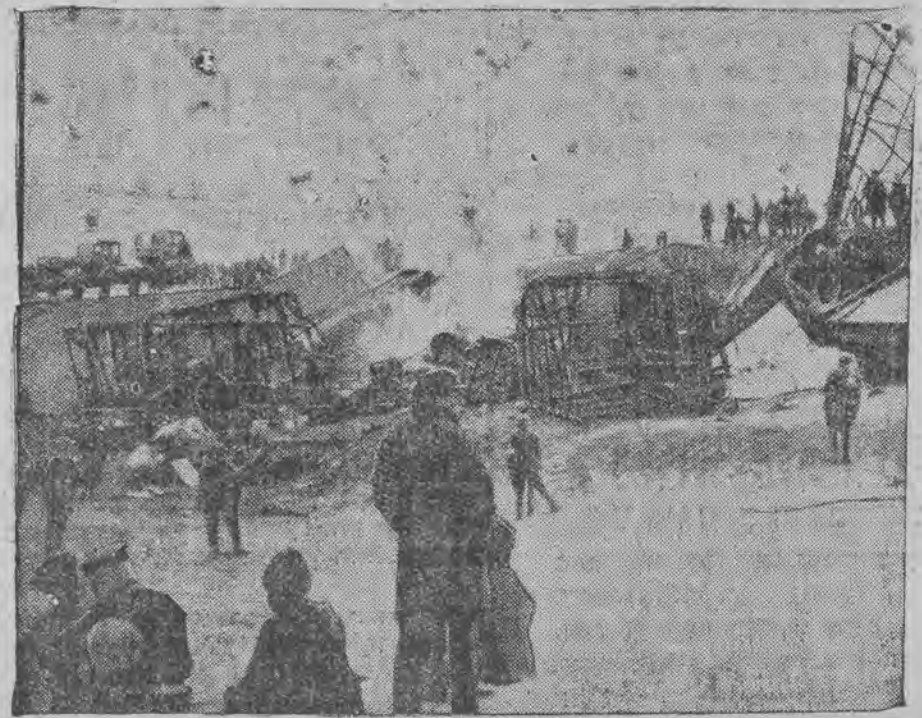

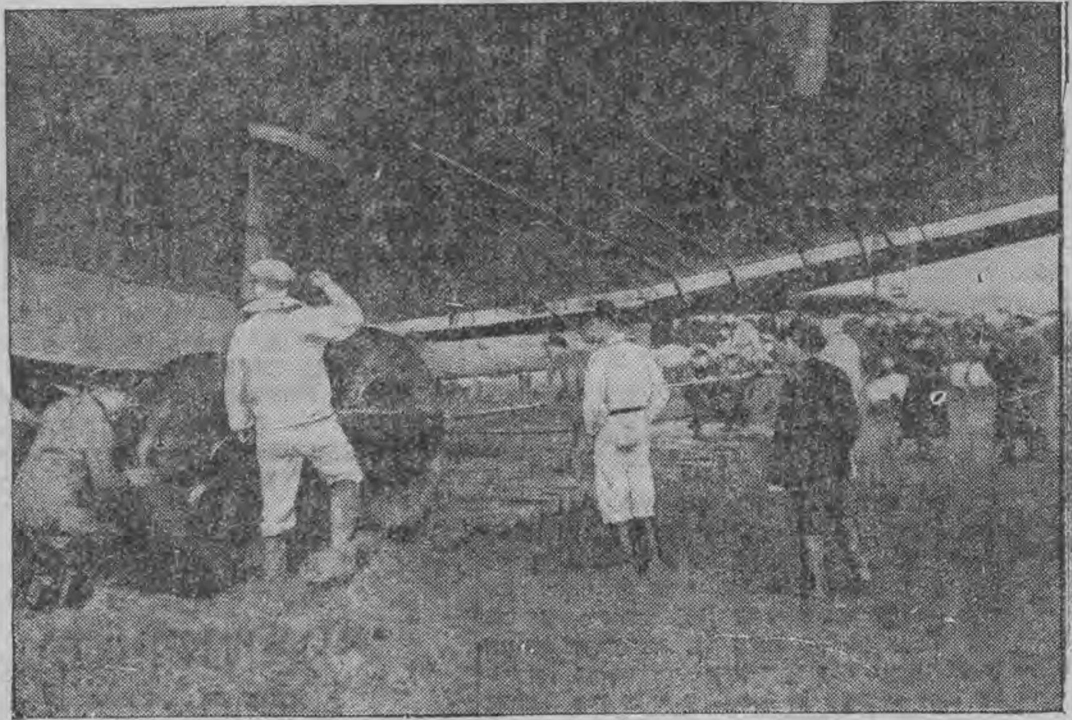

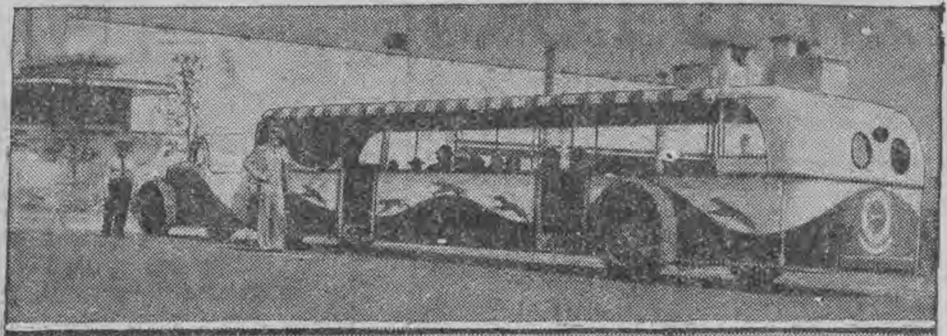

אויבן: ווען קעניג קאראל פון רומעניען זיך איבערבעטן מיט זיין פרוי? רעכטס — קעניג קאראל. לינקס — די קעניגין העלענע מיטן קרוינפרינץ מיכאל.

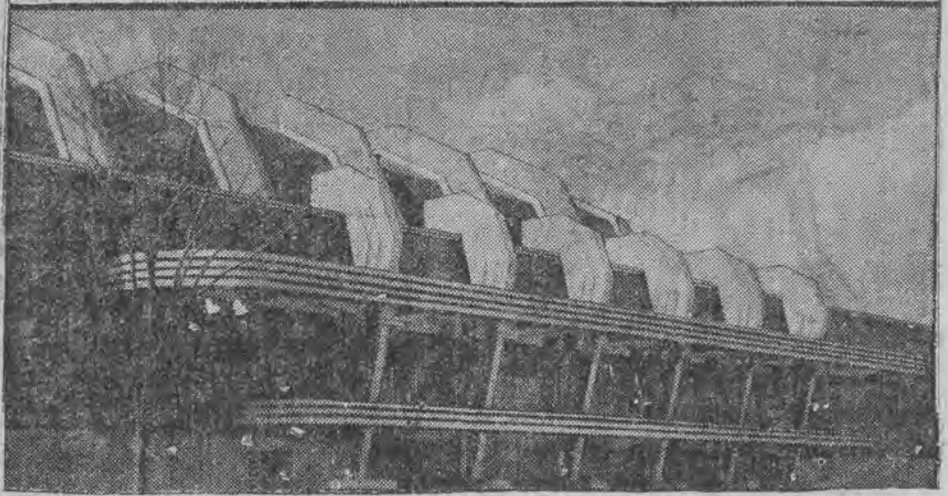

אויבן רעכטס: בילדער פון צוקונפטיגער וועלט־אויס שטעלונג אין טשיקאגא. אויבן — אן אויטאבוס וואס ארומפיהרען די בעזוכער איבער דער אויסשטעלונג. אונטען — ים־פאוויליאן אויף דער אויסשטעלונג.

אינדערזייט רעכטס: אויף דער ארט, אין האטערוא (מיטן־פראנקרייך) איז געווען געוואָרען דער ערשטער סיגנאל אפצושטעלען דאס פייער אין וועלט־קריג, דעם 7־טען נאוועמבער 1918.

אונטען רעכטס: איוואר קרייגערס ברודער טארסטען ווערט פערהערט אלס בעשולדיגטער אין די קרעגער־אפערעס.

אויבען לינקס: דער גרעסטער דייטשער אעראפלאן „די 2500" איז געזעצן קיל אריין אין א זומפ.

איבערמיט: מאסקע און האנד־אפדרוק פון געטהען אויף דער געטהע־אויסשטעלונג אין פאריז.

אינדערזייט לינקס: פראפ. טשארלז שערינגטאן פון דער אקספארדער אוניווערזיטעט (ענגלאנד) האט בעקומען דעם נאבעל־פרייז פאר מעדיצין פארן י. 1932

אונטען אינדערמיט: דער עלטסטער דייטש פרידריך סאדוואסקי האט געפייערט זיין 107. געבורטסטאג.

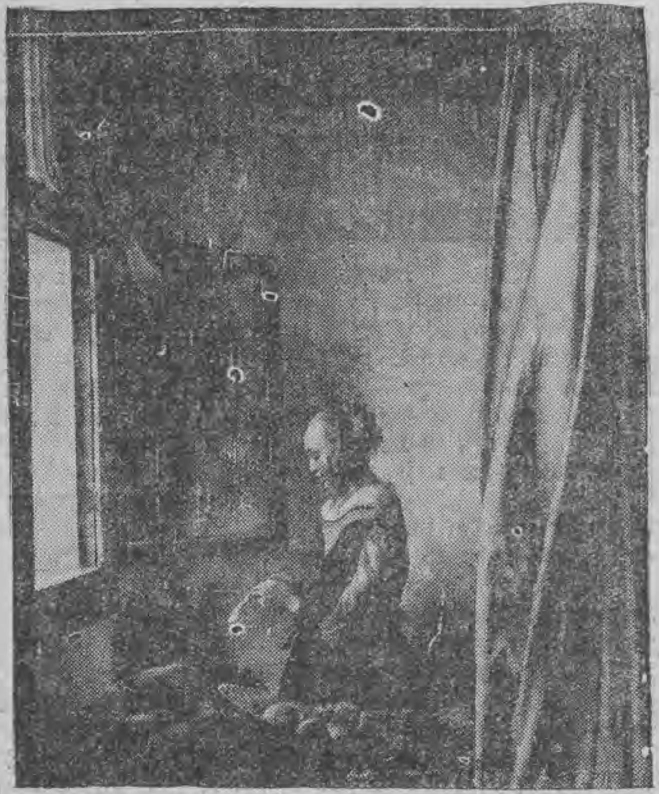

„די בריפלעזערין", א בילד פון גרויסען האלענדישען מאלער ווערמער, וואן דעלפט, וועלכער איז געהורט געוואָרען מיט 300 יאהר צוריק.

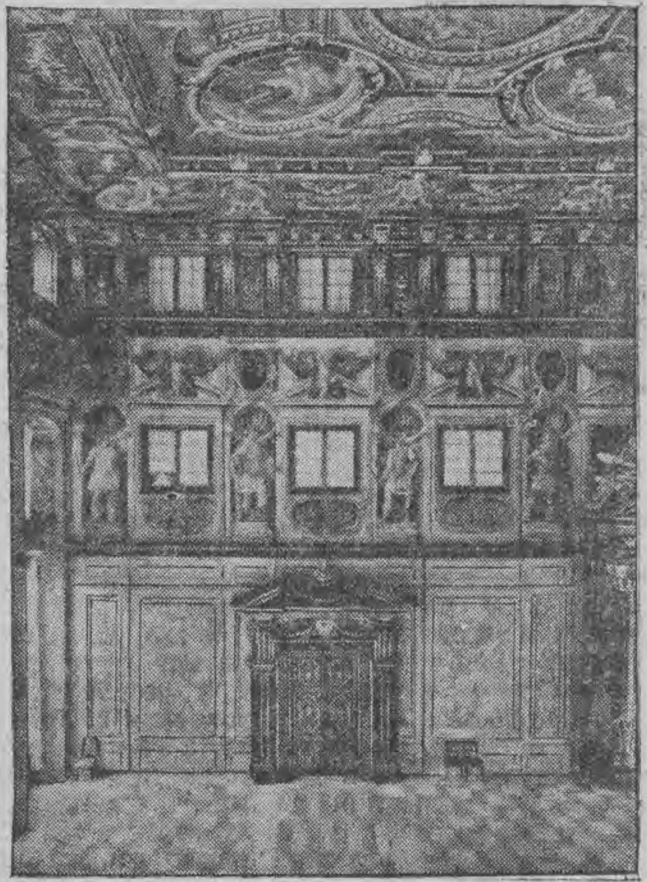

אונטען לינקס: אנושעליקא קאופמאן, די בעריהמטע דייטשע מאלערין צו איהר 125־טען יאהרצייט.

דער וועלט - בעריהמטער „גאלדענער זאל" אין אויגסבורג דראהט איינצופאלען.

פּאָליטיק פון דער וואָד

אונזער „אויסערן־מיניסטער" זאַלעסקי איז אין זימיס'ע — בעק זיין שטעלפערטרעטער.

מען ווייסט נאָך נישט וואָס עס זאָגען וועגען דעם די פּאָליטיקער מאַקדאָנאַלד און הערייאָ.

עס איז דאָך אַן איבערקערעניש אין אונזער „אויסערן־פּאָליטיק".

עס קערט זיך עפּעס איבער, און גראָד איז די איבערקערעניש געקומען אין זעלבען מאָמענט, ווען עס הויבט זיך אָן די קורצע סיים־סעסיע.

הערייאָ איז אַזוי ווייט פּערטאַראַזט מיט דער פּאָליטיק אַז ער איז אַוש אַריבערגעשפּרונגען קיין שפּאַניען אין לאַנד פון די אָקסען־קאַמפּען, איצטער האָט ער בעקומען אַ שטודיע אין זייט פון פּוילען.

מאַקדאָנאַלד האָט מיט זיך צו טון, איז ער פאַרקלאַפּאַטשעט מיט זיינע אַרבייטסלאָזע, האָט איהם פּוילען אַריינגעוואָרפען אַ קלין — זאַלעסקיס די מיסיע.

אַז עס איז נישט בעשערט ס'זאָל זיין אַביסעל רוהיג, איז דאָך נישט שייך צו זאָגען.

יודען וועגען קריזיס

— ווי מיינסטו, דאָס קומענדיגע יאָהר וועט זיין אַ בעסערס?

— יאָ, בעסער פון יאָהר 934.

אַלץ צוליב די פּינטעלער...

אַן „אַגלאַשעניע" פון אַ מאַגיסטראַט־סעקרעטאַר

אין אַ שטעטעל היינטער לאָדז, האָט אויסגעבראָכן אַן עפּידעמיע אויף בהמות, דער בורמיסטער האָט דעריום געהייסען דעם סעקרעטאַר שרייבען אַן „אַגלאַשעניע" „אין די לאָדזער גאַזעטען".

דער „סעקרעטאַוש" האָט צוגעשריבען אין די גאַזעטען אַזאַ „אַגלאַשעניע":

„פּירגער בהמות, פּגרן דער בורמיש, געהייסען אַגלאַשען, איהר זאָלט ס'פליש נישט עסען!"

אַ קלאָג־לידעל פון אַ לאָדזער סוחר

מיין נייער שותּף

ווי געפעלט אייך עפּעס מיין נייער שותּף? אַלע בייזע וויסטע חלומות זאָלען אויסגעהען צו מיינע שונאים'ס קעפּ! געפעלט אייך עפּעס אַן עסק? נישט אַריינגעלעגט אין געשעפט קיין פּרוטה, און וויל זיין אַ שותּף צו אַלע מיינע געשעפטען, בכן ער איז מיין אַפּוטרופּס... ער האָט נאָך די העזה צו קומען ביי מיר אין שטוב און זוכען; ער נישטערט אַרום אין יעדען ווינקעלע טאָמער וועט ער געפינען אַ שטיקעל דאָקומענט, אַז כ'האָב חלילה נישט רעקויפט מיין סחורה צו אַ טייערען מקח און איהם אויפגעגעבען אַ קנאַפּערען מקח, אַלץ איז זיין באָבעס דאגה, אַז נישט לוינט זיך איהם נישט דער עסק צו זיין אַ שותּף צו מיר...

כ'האָב שוין אין מיין לעבען זייט איך בין סוחר, געהאַט עטליכע שותּפים דאָס כ'האָב אויך געהאַט אויסצושטעהען פון זיי צרות: מיין ערשטער שותּף, ר' בערל איז אויך נישט געווען אַזאַ גרויסער אינטעליגענט; ער האָט געריסען פון טויטע און לעבעדיגע, נאָר ס'איז נאָך געווען צו דערליידען, מ'האָט זיך געקענט אַן עצה געבען געגען איהם... מיין צווייטער שותּף ר' וועלוועל האָט עס געמאַכט גאָר אויפ'ן אייגענעם אופן: ער איז געווען העפליך צו מיר, און געווערט האָט ער נאָר בלשון בקשה: „פּיטשע" „אַהין, און „פּיטשע" אַהער, ס'איז מיר טיילמאָל ביטער געוואָרען אין מויל פון זיינע פּיטשעס... נאָר אַזאַ פּגערי'ע פון אַ שותּף ווי ס'האָט מיך איצט געטראָפען, איז באמת נישט סובל צו זיין, די גאַל קען דאָך ח"ו אַ מענש פּלאַצען! טאָמער צאָהל איך איהם נישט אויס דעם ריווח צו דער רגע וועט ער גאָר ברוגז און מאַכט מיר אַ רעכנונג און נעמט זיך צו פּראָצענט פון פּראָצענט... כ'ווייס נישט פון וואַנען ער האָט זיך אויסגעלערנט רעכענען אַזוי שנעל. אַזאַ פּויערישער קאָפּ תמיד געווען, נישט געוואָלט לערנען, נאָר שטענדיג ליב געהאַט זיך צו שפּילען אין פערדלעך, צו מאַכען אַ כּוסה וכדומה, און מיט אַמאָל געוואָרען אַ גאַנצער רעכען־מייסטער!...

כ'פּרובּיר אַמאָל מיט איהם טענה'ן: וואָס האָסטו דיך פערלעגט אויף מיינע ביינער? ביזט צוגעשטאַנען צו אַ שותּף מיט לעדיגע ידים און דו זעהסט דאָך, אַז כ'מאַך נישט אַזעלכע גליקען, און פון וואַנעט וועל איך נעהמען צו בעצאָהלען די חובות... נאָר ער הערט מיך ווי די קאַץ, ער רייסט פון מיר שטיקער פליש לעבעדיגערהייט, און מאָהנערס פעהלען איהם ב"ה נישט, ער שיקט צו מיר אַריין ס'ווייב מיט די קינדער, די גאַנצע משפּחה מיט די משרתים...

כ'האָב שוין געפּרובט פּראָטעסטירען געגען דעם דאָזיגען שותּף מיט זיין התנהגות, געוואָלט איהם לאָזען צום בית־דין האַלטען מיט איהם אַ ריינעם דין־תּורה (פּאַר אַ פּשרה האָב איך פון אייביג אָן מורא...) דערזעהט ער זיך אָבער יעדעס מאָל פון מיר אַרויס מיט אַ נייעם תירוץ: דאָ האָט ער קיין צייט נישט, דאָ זיצט ער אין שענק, הכלל כ'בין געגאַנגען צום רב משאל עצה זיין זיך מיט איהם וואָס כ'זאָל טון, ווי אַזוי מ'מאַכט דעם בחור לוין... האָט מיר דער רב געוואָרענט כ'זאָל פון מיין בעל־דבר אַנטלויפען ווי דער פעפער וואַקסט, ווייל דער סוף וועט זיין, אַז איך וועל נאָך מוזען פאַר'ן שותּף בעצאָהלען פּסק־געלד, ווייל ער איז לא עליכם „אַלע" כמו שכתוב: „מרבה ניר מרבה אשר־יצר"!..

בר־נש.

„טאַק — טאַק"

פּראָטעסט פון אַן אַנטיסעמיטישער צייטונג

אַ וואַרשאַווער אַנטיסעמיטישע צייטונג פּראָטעסטירט געגען דעם נייעם זשידאָווסקע שפּיל „אָ—יאָ" די צייטונג פּראָפּאָנירט דאָס שפּיל צו פערפוילישען אויף „טאַק—טאַק"...

וואָס טוט מען מיט'ן ליטוואַק?

אַ יודענע פרעגט אַן עצה

קומט אַריין אַן אויסגעפּוצטע פרוי מיט אַ בעקסען וועלצלע אויפ'ן שפּיצנאָז, איינגעהילט אין אַ טייערען פוטער־מאַנטעל, מיט בריליאַנטען אין די אויערן, מיט בריליאַנטען אויף די פינגער און די פיס, ווי קלעצלעך.

איך געה איהר אַקעגען.

זי מעסט מיך אָפּ מיט איהרע פעטע אויגען פון אויבען ביז אַרונטער און פרעגט:

— איהר זענט דאָס דער און דער צו וועלכען מיינע אַ שכנה האָט מיך געשיקט?

— וועל זענט איהר און ווער איז אייער שכנה, און וואָס ווילט איהר?

— איך בין אַ פרוי, און מיין שכנה איז אַ פרוי און איך וויל ביי אייך פרעגען אַן עצה. מיין שכנה האָט מיר געזאָגט, אַז איהר זייט דער בעסטער עצה־געבער אין פּוילען. איהר האָט מיין שכנה געגעבען אַן עצה, אָפּצוגט'ן איהר מאַן, האָט זי אייך געפאָלגט, איז זי זעהר צופרידען; און דער געגט'ער מאַן איז צופרידען; און דער אַדוואָקאַט איז צופרידען; און דער רב איז צופרידען. איהר האָט אַלעמען געטון אַ טובה מיט אייער עצה.

— וואָס־זשע קען איך טון פאַר אייך? — פרעגט איך די פרוי מיט'ן וועצלע אויף דער נאָז — און איך פיהל, אַז איך ווער נעווען...

— איך וויל אויך פרעגען ביי אייך אַן עצה: איך האָב חתונה געהאַט מיט אַ רייכען מאַן, אַ ליטוואַק, עלטער פאַר מיר מיט 10 יאָהר. איך בין 40 און ער 50. לאָזט זיך אויס, אַז איך האָב איהם געזאָגט דעם אמת און ער מיך האָט געבלאָפט. ער איז שוין איבער די 60. זיינע לאַנדסלייט האָבען עס מיר געזאָגט. האָב איך איהם פאַרגעהאַלטען, הלמאי ער האָט מיך פערפיהרט; פאַרוואָס ער האָט פערלייקענט זיינע יאָהרען; איז אַרויס צוליב דעם אַ קריג. האָבען מיר זיך אַזוי לאַנג געקריגט ביז איך האָב שוין קיין כּוח נישט געהאַט זיך צו קריגען. האָב איך געשיקט נאָך מיינע אַן עלטערע שוועסטער (זי וואוינט אין כענטשין, וואוינט זי), אַז זי זאָל קומען אַרויסהעלפען. איז זי געקומען און זי איז אָפּגעווען ביי מיר אין הויז אַ וואָך צייט, געגעסען און געטרינקען און — זיך כסדר געקריגט מיט מיין מאַן, ווען זי האָט זיך געקריגט, האָב איך געשוויגען; ווען איך האָב זיך געקריגט, האָט מיין שוועסטער געשוויגען.

האָט מיין מאַן גע'טענה'ט, אַז ער איז נישט מחויב צו געבען עסען און טרינקען מיין שוועסטער, ווען זי קריגט זיך מיט איהם. האָב איך איהם געענטפערט, אַז ס'איז נישט זיינע געשעפטען; זי איז מיין שוועסטער און זי האָט זיך אַ רעכט אָנצונעהמען פאַר מיר.

אַ וואָרט פאַר אַ וואָרט, אַ קללה פאַר אַ קללה, ער איז אַוועק פון מיר. איז מיר אַ שאַנדע פאַר מיין משפּחה; זיי לאַכען פון מיר. זיי זאָגען, אַז נישט איך האָב איהם פערטריבען, נאָר די שוועסטער מיינע. ווייל איך ווייסען, ווער פון זיי האָט רעכט? איך זאָג, אַז די שוועסטער איז נישט שולדיג.

דער מאַן אַליין, האָב איך אויסגעפונען, געפינט זיך איצט אין קראָקע.

מיין עצה איז, אַז איהר זאָלט זיך מיט איהם גט'ן. דאָס איז דער בעסטער מיטעל אויפצוהאַלטען שלום בית. אַז איהר וועט זיך גט'ן מיט איהם, וועט ער צו אייך מעהר קיין טענות נישט האָבען, (און איהר צו איהם — אויך נישט; און אייער שוועסטער וועט צוריקפאָהרען קיין כענטשין און זיך קריגען מיט איהר אייגענעם מאַן. און אויב איהר וועט זיך פיהלען געזונד, וועט איהר אַהיינפאָהרען און איהר אַרויסהעלפען...

אָט דאָס איז מיין עצה.

— אַ שיינעם דאַנק! מיין שכנה האָט מיר טאַקע געזאָגט, אַז אייערע עצות האָבען אַ שם איבער גאַנץ פּוילען...

ב. קאַוונער.

—:X:—

דאָס בענקעל

ברעכט זיך!...

דר. וויסליצקי'ס כּיים־בענקעל נאָך זיין אַרויסטרעטען פון דער סאַנאַציע...

לאָדזער שילדען

אויף נישט ריכטיגע ערטער

ס'האָלט אין לאָדז אָהן קאַטאָוועס,
איצט געווען אַ שעת־הכּושר
אַלע שילדען איבערהענגען
על־פּי־שכל, על־פּי־יושר:
אָט דעם שילד פון קראַנקען־קאַסע
דאַרף מען אויפהענגען וואָס גיכער
אויף דער מאַגיסטראַצקער קאַסע
ערטער איז אַ קראַנקע זיכער;
אויף דעם צימער, וואו עס זיצען
די „קאַמיס עס שאַצונקאָוועס" —
דאַרף דער שילד פון „שחיטה־הייזעל
דאָרט גאָר הענגען אָהן קאַטאָוועס;

אין פערוואַלטונג פון דער קהלה,
וואו מען טוט לעצטענס וואַלקעס פיהרען,
פון אַ צירק אַ שילדעל דאַרף מען
אויפהענגען דאָרט אויף די טירען
די איזבאַ סקאַרבאָווע
טראָגט אַ פאַלשען שילד אַוודאי,
און אויף „טהרה־שטוב" איהר באַגע
וואָלט מען דאַרפען בייטען גראַדע.
וואו נאָר קראָמען, צי געשעפטען,
דאַרף מען קיינעם נישט פערפעהלען
אומעטום אַנשטאָט די שילדען
דאַרף מען גאָר מצבות שטעלען!

ד־ל.

זייד ברייטע האַנד!

וואָס מ'דערצעהלט וועגען אַ בעקאַנטען לאָדזער „עסקן"

אַ היגער בעקאַנטער „עסקן", דער ד... (מ'דאַרף איך נישט לייגען קיין פינגער אין מויל אַריין!...) איז אַ געוואַלדיגער קמצן.

די היינטיגע וואָך טרעפט דער „עסקן" אָן זיינעם אַ בעקאַנטען רעדט מען וועגען דאָס, יענץ, וכדומה. אין מיטען דערינען, רופט זיך אָן דער „עסקן" צו זיין בעקאַנטען:

— זאָגט מיר, פּשיאַטשעלו, וואָלט איהר נישט געוואָלט מיט מיר צוזאַמען עסען אַ מיטאָג?

— אָך, מיט'ן גרעסטען פערגעניגען!..

— אויב אַזוי, האָט געענטפערט דער „עסקן" איז זעהר גוט — אַלזאָ מאָרגען פּינקטליך 1 אַ זייגער — ביי אייך!...

„יאָ — יאָ"

דאָס נייע לאָדזער שפּיל

אין לאָדז געהט איצט אָן אַ נייע שפּיל — „יאָ—יאָ", הייסט דאָס שפּיל.

אייגענטליך איז דאָס „יאָ—יאָ"־שפּיל נישט קיין נייעס; אין לאָדז שפּילט מען שוין לאַנג אין „יאָ—יאָ":

אין דער קהלה זאָגט ר' לייבעל: באַז, און די דאָזאָרעס ענטפערען: — יאָ, יאָ.

אין סיים ענטפערען די פּאָסלעס: יאָ—יאָ.

די לאָדזער סוחרים האַלטען אין איין שרייען: ניין, ניין, און די איזבאַ סקאַרבאָווע זאָגט: יאָ—יאָ.

קומט איהר היינט אַריין צו אַ פאַבריקאַנט מיט געלד, איז וואָסער פרייז איהר זאָגט צו, ענטפערט ער: יאָ—יאָ.

פרעגט איהר אַ מענזשאַטקע אין קינאָ, ענטפערט זי אייך באַלד: יאָ—יאָ.

אין לאָדז שפּילט מען שוין לאַנג אין „יאָ—יאָ".

אַנדערע נודען שאַט נישט

אָבער זיך — פּע!...

שניידזינגער איז די טעג געווען ביים דאָקטאָר בעטען אַ מיטעל אויף דעם, וואָס ער רעדט צו זיך.

— נישט געפעהרליך, האָט דער דאָקטאָר איהם געענטפערט — אַ סך מענשען רעדען צו זיך, און עס איז נאָך קיינער דערפון חלילה נישט געשטאָרבען.

— פּאַניע דאָקטאָרושע, האָט שניידזינגער געענטפערט — ווען איהר זאָלט אָבער וויסען סאַרע נודניק איך בין!...

משה, דער מבין אויף קונסט

ביי דער קאַסע פון אַ קונסט־טעאַטער

אַמאָל איז געווען אַ בחורל מיט'ן נאָמען משה. דאָס דאָזיגע משה'לע איז געווען נישט רייך און נישט שעהן, נישט קלוג און נישט געפּילדעט, נישט חנ'עוודיג און נישט בעטעמ'ט, — נאָר ס'האָט געהאַט אַ מאָדנע שטימעלע, אויף וועלכען מען פלעגט זאָגען, אַז ס'איז זעהר עהנליך צו דער שטימע פון יאַן קעפּורע, אָדער משה קוסעוויצקי להבדיל.

און צוליב דער דאָזיגער שטימעלע האָבען זיך אַלע גרעסטע לייט פאַר איהם געבוקט, געבייגט, געשאָקעלט, געציטערט — אַ קלייניגקייט: משה!

אין אָנהויב איז דאָס דאָזיגע משה'לע געווען בעשיירען, נישט געזאָגט קיין דעות אין אַזעלכע זאַכען ווי פּאָליטיק, נישט גערעדט וועגען קונסט, נישט געזאָגט קיין מבינות איבער אַנאַטאָל פראַנס און אין אַלגעמיין געהערשט מיט נישט ווייניגער מאַקט ווי אַ פּשוט'ער קיינער־קעניג.

נאָר ענדליך האָט זיך אין איהם פערליבט עפּעס אַ רויטע מויד, מיט'ן נאָמען סאָשע דעמאָקראַטקע, און איהם גענומען קעבלען און פעבלען ווי אַ טייערען בן־יחיד, און איהם צודריקען צו איהר הויכער ברוסט.

— משה איז גרויס! — פלעגט איהם די דאָזיגע סאָשע זינגען אַ ניגונ'דעל.

— משה וועט נאָך אַמאָל האַנדלען מיט קעניגליכע מאַנטלען! — האָט זי איהם געשלעפערט.

— משה איז קלוג ווי די וועלט.

— משה שיינט ווי די זון.

— משה איז דער גרעסטער מבין אויף קונסט! און אַזוי ווייטער.

משה איז ביי זיך געוואָרען שטאָלץ און גענומען טראָגען דעם קאַפּעלוש אויפ'ן אויער — מעשה וועלט־חכם.

און אַ חוץ, וואָס ער האָט געאַרבייט ביי שוסטעריי, האָט ער אויך גענומען זיך אינטערעסירען מיט קונסט און מיט טעאַטער.

זעהר סימפּאַטיש!

איינמאָל איז משה אַוועק צום קאַסע־פענסטעל פון אַ יודישען „קונסט־טעמפּעל" און געפרעגט:

— וואָס שפּילצה ביי אייך?

— סע שפּילט זיך אַ קאָמעדיע

— צום לאַכען, צי אַ גלאַטע?

— צום לאַכען.

— געטשימיר אַ זלאָטיגען בילעט! — האָט געזאָגט משה איז אַריין אינעווייניג, זיך צוגעהערט צו די וויצען און געלאַכט ס'גרעסטע געלעכטער.

מען האָט געמיינט, אַז אָט־אָט פאַלט עס אַרונטער פון דעם באַלקאָן פון געלעכטער.

אַזוי קרעפטיג האָט ער געלאַכט!

אין אַ פּאָר טעג אַרום, נאָך דער פאָרשטעלונג, איז אונזער משה ווידער געשטאַנען ביים קאַסע־פענסטערל פון זעלבען טעאַטער און געזאָגט זעהר אומשולדיג צום קאַסירער:

— פּאַניע, געטשימיר צוריק די זלאָטע פאַר מיין בילעט, כ'האָב אויסגעפונען, אַז ס'איז נישט געווען קיין וויציגע פּיעסע.

אָבער איהר זענט דאָך שיער אַראָפּגעפאַלען פון דעם באַלקאָן פון געלעכטער?

— וואָס האָב איך געוואָלט וויסען, פאַר ער? איהר האָט מיר געזאָגט, אַז ס'איז אַ וויציגע פּיעסע, האָב איך זיך אַמוזירט. אָבער היינט אין דער פריה האָב איך געטראָפען מיינעם אַ חבר, וואָס אַרבייט אין אַ צייטונג, האָט ער מיר געזאָגט, אַז די וויצען זענען קיין וויצען נישט, און אַז כ'האָב גאָר אומזיסט געלאַכט — גיט מיר צוריק ס'געלד!

משה נאַדיר.

—:O:—

„לשון-קודש" און „עברי-טייטש"

אין אונזערע סקארבאווע ניגונים

פון י. י. ראבינאוויטש

— 2. —

די געשיכטע פון דעם יודישען ישוב אין דייטשלאנד איז שוין א זעהר און זעהר אלטע. שוין אין דעם 9-טען יאהרהונדערט האבען זיך געפונען איינגעפונדעוועטע יודישע קהלות אין דעם רהיין-געגענד, קאנצענטרירט אין אזעלכע שטעט ווי מיינץ, מעטץ, טריר, ווארמס, קעלן, ראגענסבורג און אנדערע.

„די יודען זענען דעמאלט געווען די אמת'ע וועלט-סוחרים; כמעט דער גאנצער גרויס-האנדעל איז געווען אין זייערע הענד, יודישע סוחרים פלעגען שיקען זייערע אייגענע געלאדענע פראכט-שיפען פון קעלן קיין ענגלאנד. אין די בעדייטענדסטע האפען-שטעט פון פראנקרייך און איטאליע, און אויך איז די גרויסע האנדעלס-צענטערן פון די מזרח-לענדער. די גייסטליכע פירשטען פון יענער צייט, די ביסקופען, וואס האבען אלס פראקטישע טוער זעהר פיל מיטגעהאלפען דאס שטאטישע לעבען זאל זיך וואס גיכער און שטארקער ענטוויקלען, האבען אויך גוט פערשטאנען ווי געהעריג אויסצונוצען אזא וויכטיגען האנדעלס-עלעמענט ווי די יודען..." (דר. י. צינבערג, „די געשיכטע פון דער ליטעראטור ביי יודען, צווייטער טייל).

האבענדיג זיך געפונען מאטעריעל אין אזא גינסטיגער לאגע האבען די יודען אין דייטשלאנד זיך אויך גענומען קולטורעל בעפעסטיגען, נאכדעם ווי עס איז אהין אראפגעבראכט געווארען פון איטאליען דער געלערנטער רב משה בר קלונימוס. האבען אנדערע גדולי התורה פון יענער צייט גענומען איינוואנדערען קיין דייטשלאנד און געקומען זענען זיי אהין פון א"י, מיטבריענגענדיג די טראדיציע פון די אלטע ישיבות אין בבל, און פערשידענע ליטורגישע מנהגים, ווי זיי זענען געווען בעוואוסט אין אריענט.

די ארומיגע סביבה איז געווען א פערגרעבטע, א צוריקגעשטאנענע, דאס דייטשע פאלק האט זיך נאך געפונען אויף א זעהר נידעריגען שטאפעל פון קולטור און ווי אומעטום אין מיטעלאלטער האבען דא די הויפט-העה איבער'ן גייסטיגען לעבען פון די מאסען געהאט די גלחים, און די ביסקופען, די לעצטע, וועלכע האבען זיך שטארק געגוויטיגט אין יודישען האנדעלס-קלאס האבען געהאט די יודען אונטער זייער שוץ און דאס צו פערדאנקען האט זיך די יודען געלעבט גאר נישט שלעכט. דייטשע און פראנצויזיש זענען געווען די צוויי אומגאנגס-שפראכען, מיט וועלכע די יודען האבען זיך בענוצט און מיט דער צייט האט דאס דייטש וואס יודען האבען גערעדט, אנגענומען דעם כאראקטער פון א יודישען דיאלעקט, צוליב די פיל העברעאישע ווערטער, וואס זיי פלעגען ארייננמישען און האבען ביסעכווייז אפילו גענומען ארייינטראגען אין דעם דיאלעקט א כאראקטעריסטיש-יודישע נייגונג.

אין רעליגיעזען, און ליטורגישען לעבען פון די יודען אין דייטשלאנד, האט, ווי שוין געזאגט, דאמינירט די בבלישע טראדיציע, וועלכע איז אהין אריבערגעפלאנצט געווארען דורך די איינגעוואנדערטע גדולי התורה, וואס זענען אהין געקומען פון די מזרח-לענדער דורך איטאליע און פראנקרייך. אין דעם דאווענען האט דעריבער געקלונגען די אלטע יודישע נגינה, ווי זי איז מיטגענומען געווארען פון ארץ-ישראל קיין בבל, און צו אנדערע לענדער פון מזרח און מערב. די דאזיגע בבלישע נגינה איז פיל בערייכערט געווארען דורך די חזנים פון יענער צייט, וועלכע האבען איינגעשטעלט די גוט-בעוואוסטע געזאנגס-נוסחאות פון שבת און יום-טוב, ווי מיר קענען זיי ביז'ן היינטיגען טאג.

און פיל גלגלים און זוהן פון רייכע לייט פלעגען קומען צו יודישע רבנים באשען פון זיי יודישע תורה און פלעגען אפילו בעזוכען די יודישע שוהלען און שפעה'ן לאנג זיך צוהערען צו די געזאנגען פון יודישער תפילה, עס איז דערגאנגען אזוי וויט אז די העכערע קירך-אויטאריטעטען האבען אנגענומען מיטלען געגען דעם, ווייל עס איז געווען א געפאהר, אז עכטע דייטשע און קריסטען זאלען פערייודישט ווערען, דערפון איז צו זעהען, אז אין אנהויב האבען גאר די יודען קולטורעל משפיע געווען אויף די דייטשען, אבער מיט דער צייט האט זיך דאס געענדערט.

דער זעלביגער קאפיטל דער גרויסער, וועלכער האט אריינגעבראכט ר' קלונימוס פאמיליע פון איטאליע און דערמיט געהאלפען אין דער קולטורעלער ענטוויקלונג פון די יודען, האט אויך געזארגט דערפאר, אז די קריסטליכע מאסען זאלען בעטער ערצויגען ווערען, צווישען פיל אנדערע גוטע זאכען וואס ער האט אויפגעטון האט ער אויך געגרינדעט געזאנגס-שולען מיט ספעציעלע לעהרער, וועלכע ער האט אריבערגעבראכט פון רוים און די דאזיגע שולען האבען פיל בייגעטראגען צו דער ענטוויקלונג פון א בעסערען מוזיקאלישען געשמאק ביים דייטשען פאלק. מיט דער צייט האט זיך אנגעהויבען שאפען א רייכער דייטשער פאלקס-געזאנג, וואס איז געווען געמישט מיט קירכליכע אדער גרעגארישע עלעמענטען. די פערשפרייטער פון דעם דאזיגען פאלקס-געזאנג זענען געווען די וואנדערנדע טרובאדורען אדער מייסטערזינגער, וועלכע זענען געווארען א קלאס פאר זיך און שטארק בעליבט ביים פאלק. די געזאנגען פון די טרובאדורען האבען אומעטום געקלונגען און אפילו אין די יודישע געטאס האט מען נישט געקאנט פערמאכען די אויערען צו אט דעם ניי-געשעפענען קוואל פון געזאנג ביי א וואקסענדען גרויסען קולטור-פאלק.

אז אין די יודישע געטאס האט מען מיטאמאל גענומען הערען נייע לידער און נייע געזאנגען, איז צו זעהען פון דעם פאקט, וואס די רבנים זענען נישט געבליבען גלייכגילטיג צו אט די „נייע ניגונים, וואס נישט אונזערע עלטערען און נישט אונזערע אור-עלטערען האבען זיי געהערט".

אבער די חזנים פון יענער צייט האבען גלייך פערדייעט די ניגונים פון דער יודישער סביבה אויף זייער אייגענעם שטייגער; אנשטאט צו אננעהמען זיי, ווי זיי שטעהען און געהען, ווי דאס פאסירט אין א סביבה פון אסימילאציע, האבען די חזנים גענומען פון זיי בלויז געוויסע מאטיווען און זיי פערארבייטעט אויף א קונציגען אופן מיט מאטיווען פון אלטען העברעאישען פאלקס-געזאנג, ווי דאס איז געווען טראדיציאנעל איינגעשטעלט אין דער יודישער ליטורגיע, דערפון זענען ארויס נייע שאפונגען, אין דעם וואכעדיגען און שבתדיגען דאווענען האט מען זיך געהאלטען ביי די אלטע און איינפאכע פארמען. אבער פאר די ימים טובים און דער עיקר פאר די ימים נוראים זענען צוגעטראכט געווארען נייע לענגערע קאמפאזיציעס, וועלכע האבען צוגעגעבען מוזיקאלישען גלאנץ דער ספעציעלער פייערליכער געלעגענהייט און אנגעוואפען שטימונגען, וועלכע האבען אונטערשטראכען די ערנסטקייט פון דעם יום הדין און ארויסגערופען ביים עולם געפיהלען פון תשובה און חרטה.

אין יענער צייט זענען די מעהרסטע חזנים אין דייטשלאנד געווען רבנים, און זיי אליין זענען עס געווען די, וואס האבען געפונען דעם יודישען צוגאנג צום פרעמדען מוזיקאלישען עלעמענט, זיי זענען חוץ אלעמען אפשר אויך געווען בעהערשט פון א טענדענץ צו בעפרידיגען דעם דורשט פון די יודישע מאסען נאך געזאנג און אויף אזא אופן, אז אלץ זאל זיין לשם שמים, און צוזאמענגעקנאטען מיט יודישע עלעמענטען, אנשטאט צו לאזען דעם עולם אויס בעפרידיגט אין זיין דורשט, וואס מוז פיהרען צו דער פערביטונג פון יודישע געזאנגען אויף גוי'אישע אויף וויפיל דאס איז געטון געווארען בעוואוסטזיניג, איז דאס געווען א פשרה מיט די כאראקטערונגען פון דעם לעבען, נאר ווען דא וואלט געווירקט בלויז בעוואוסטזיניגער פלאן וואלטען נישט דערגרייכט גע וואורען אזעלכע וואונדערליכע רעזולטאטען, מעהר פון אלץ האט בייגעטראגען א לאנג-אנגעזאמעלטע און איצט צעקוועלטע ענערגיע פון מוזיקאלישען שאפען. דאס איז געווען א מוזיקאלישער שאפען נישט פערשריבען אין נאטען, נאר פריי אימפראוויזירט, אין א מאמענט פון העכסטער גייסטיגער דערהויבונג. די דאזיגע אימפראוויזירטע ניגונים זענען איבערגעגאנגען פון מויל צו מויל, פון אויער צו אויער, פון הארץ צו הארץ, פון יאהר צו יאהר, פון דור צו דור. נישט זייענדיג פיקסירט אין שטרענג געזעצען אין פערענדיגטע פארמען, האט יעדער טאלאנטפולער חזן, צוגעגעבען אנ'אנדער ווארייאציע, אנ'אנדער קנייטש, אזוי, אז ביז'ן היינטיגען טאג זענען די דאזיגע ניגונים נאך אלץ אן „אומפערענדיגטע סימפאניע", און עס זענען נישטא די צוויי חזנים אדער בעלי תפילה'ס, וואס זאלען זינגען א סקארבאווען ניגון אבסאלוט גלייך אין אלע פרטים.

ווען די גוטע און רוהיגע צייטען פאר די דייטשע יודען האבען זיך געענדיגט, זענען אנגעקומען צייטען פון שרעקליכע רציחות און שחיטות, מיט'ן אויפמארש פון די קרייץ-ציגער זענען יודישע לעבענס געווארען הפקר און דער צעווילדעוועטער המון האט געקאנט מיט זיי טון אלץ וואס זיין הארץ האט געגלוסט, אין יענע פינסטערע צייטען האט מען אויסגעקוילעט גאנצע יודישע קהלות און אויסגעפליבדערט זייער האב און גוטס. אין אט דער צייט האבען יודען זיך דערהויבען צו דער העכסטער הויך פון „קדוש השם" און זיי פלעגען געהען צו די שייטער-הויפענס זינגענדיג „עלינו לשבח", און מיט דעמזעלבען ניגון ווי דאס ווערט ביז'ן היינטיגען טאג געזונגען ימים נוראים אין די שוהלען. דער קריסטליכער המון פלעגט שטעהען פערגאפט און זיך צוהערען צום געזאנג און עפעס א מורא פלעגט די בעפאלען, ווייל עפעס אנ'איבערנאטירליכע קראפט האט דאס געזאנג פון די מארטירער מיט זיך געטראגען...

מיט יאהרען און יאהרען שפעטער איז אריינגעבראכט געווארען כאר-געזאנג אין די שוהלען און דערמיט האט די ליטורגישע נגינה פון אונזער פאלק צוגעקראגען דעם עלעמענט פון הארמאניע און די טראדיציאנעלע ניגונים האבען צוגעקראגען א פרייטען כות און א נייעם פארם.

השארת הנפש

פון רמב"ם'ס לעבען און שאפען

פון ה. קרוגער

מיר בעטען אלע טאג אין דאווענען מיט די ווערטער „יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך", ד.ה. זאל דיין חסד זיין אויף אונז לויט דער מדרגה פון אונזער האפען צו דיר.

אט דער פסוק בעווייזט די ריכטיגקייט פון געדאנק אז די השגחה קומט מיט אזא שטארקייט אדער שוואכקייט ווי אויסנוצען דעם שכל זיך צו האלטען פערבונדען מיט דעם בורא.

לויט דעם רמב"ם זענען פערהאן 4 מדרגות וואס א מענש דארף דורכמאכען ביז ער קומט צו דער העכסטער, אויף וועלכע די אבות און משה רבנו זענען געשטאנען: 1) זיך איינגעוואוינען צו האבען די ריכטיגע כוונה ארויסזאגענדיג א פסוק פון תפילה: 1) זיך איינגעוואוינען צו האבען די ריכטיגע כוונה ארויסזאגענדיג א פסוק פון תפילה; 2) א העכערע מדרגה, לערנענדיג אדער הערענדיג תורה, ארייננצוטון די גאנצע מחשבה דערין, די מדרגה פאדערט שוין א סך אנשטרענגונג און געוואוינהייט. 3) צו פערקייעווען דעם געדאנק אין די לוידיגע צייט, אפילו נישט בעת'ן דאווענען אדער לערנען. ער זאל בסדר טראכטען וועגען יראת ה' און דעת ה'. די זעלבע קאנצענטראציע דארף דער מענש אויך געברויכען ביים טון וועלטליכע זאכען וואס איז נוגע זיין פרנסה, משפחה און געזונטהייט, דערמיט קריגט מען די ריכטיגע קאנטראל איבער'ן געדאנק ער זאל נישט ארומלויפען פריי און ציללאז ווי א חיה אין וואלד און ווי א פויגעל אין לופט. 4) און די איז די העכסטע. זיין מחשבה זאל זיין שטענדיג בעהעפט מיט'ן בורא אפילו אויבטענדיג. אדער רעדענדיג מיט זיין ווייב און קינדער, אפילו זיצענדיג אין געזעלשאפט. און רעדענדיג צו מענשען אדער הערענדיג זייערע רייד, דאס איז ווי די מליצה פון שיר השירים: „אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק". צו דער הויכער מדרגה האבען אפילו נישט אלע נביאים דערגרייכט, נאר איין משה רבנו, און דערויף חיינקט אן דער פסוק „ונגש משה לבדו אל ה'", און א צווייטער פסוק „ויהי שם עם ה'", און א דריטער: „ואתה פה עמוד עמדי", צו דער הויכער מדרגה, ווען דער גוף איז צווישען מענשען. זאל זייער נשמה זיין ביי ה', האבען דערגרייכט די 3 אבות, דערפאר געפינען מיר זייערע נעמען אזוי פעראייניגט (אלקי אברהם, אלקי יצחק, ואלקי יעקב). אויף דעם פעסטען, קיינמאל נישט צעטיילבארען בונט: וזכרתי את בריתי אברהם, את בריתי יצחק, את בריתי יעקב, ווייל זיי האבען די פערבינדונג אנגעהאלטען שטענדיג: עסענדיג, ארבייטענדיג, פאהרענדיג און אפילו שלאפענדיג. שטענדיג איז זייער געדאנק געווען מיט איהם, איהם צו דינען און אויפצושטעלען א פאלק וואס וועט איהם דינען ווי זיי דינען איהם. דאס זאגט דער פסוק: „כי ידעתיו, למען אשר יצווה את בניו ואת ביתו אחריו". און מחמת דעם ציל האבען זיי געלעבט, געפיטערט בהמות, געאקערט פעלדער, געזייט און געשניטען, געמאכט פערמעגען, ווי אלע מענשען פון דער וועלט, אבער אויסגעמיטען יעדע מניעה וואס קען מפסיק זיין צווישען זיך און בורא, ווי דער נביא זאגט: עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקים.

דער חסד קומט אין פראפארציע פון האפנונג, און די השגחה ווערט אויך איינגעטיילט אין 4 קאטעגאריעס :1) דער נאטירליכער שכל, וואס יעדער דורכשניטליכער מענש בעזיצט, זיך אויסצוהיטען פון נאטירליכע שלעכטס, הן מצד טבע הן מצד א צווייטען מענשען, וואס איז פריי אין זיין האנדלונג. דער נאטירליכער שכל ווערט אנגערופען פונ'ם וועלט שכל. („שכל-הפועל" אויפ'ן רמבמ'ס לשון אדער דער „אומוואוסטזיניגער שכל", ווי היינטיגע פסיכאלאגען רופען עס) אויסצומיידען אלע שטרויכלונגען.

2) דער וואס האלט אנגעבונדען זיין געדאנק ביים דאווענען אדער לערנען, דער קריגט אן עקסטרא השגחה צו קענען פאראויסזעהען אומגעוועהנליכע צרות און זיי אויסמיידען.

3) דער וואס האלט אן כסדר צוגעבונדען זיין שכל מיט מושכלות, נאר מפסיק זייענדיג צום צוגרייטען זיין פרנסה — ער ווערט אויסגעפיהרט פון אלע צרות גאר נישט טראכטענדיג אבער נאר ווען זיין געדאנק איז בעהעפט, נישט ווען ער איז בעשעפטיגט מיט ערדישע זאכען.

4) דער אויבער-מענש וואס הערט נישט אויף טראכטען ריכטיג אפילו עסענדיג, טרינקענדיג און האנדלענדיג — ער איז אונטער דער השגחה שטענדיג, און אויסגעריסען פון אלע צרות.

אין קורצען: די ערשטע קאטעגאריע קריגט אזוי פיל השגחה ווי פיל זיי אונטערשיידען זיך פון א בהמה אין סוג מחשבות, די צווייטע און דריטע קריגען מעהר, אבער נאר ווען די מחשבה ארבייט אויפ'ן ריכטיגען וועג, אוועק די מחשבה — אוועק די השגחה, אבער נישט אינגאנצען ווי ביי דער ערשטער, נאר אזוי ווי די זון ביי טאג, וואס ווערט פערשטעלט פון די וואלקען, ער איז דעמאלט געגליכען צו א פלינקען שרייבער וואס שרייבט איצט נישט, די השגחה איז יא פערהאן, אבער נאר בכח. דער רמב"ם זאגט, אז די אלע צרות וואס טרעפען דער צווייטער און דריטער קאטעגאריע, קומען אין די לעדיגע מאמענטען, ווען שכחה אדער עסקים פון עולם הזה האבען זיין מחשבה צוגענומען פון חכמה און דעות, די דריטע אונטערשיידט זיך נאר פון דער צווייטער אין פראפארציע פון שכחה, וואס ציהט נאך זיך דעם ענדע פון פערלאזען דער השגחה.

דערמיט פאלט ארונטער די פילאזאפישע בעהויפטונג, וואס רויבט אוועק השגחה פרטית פונ'ם מין מענש. די ראיה זייערע איז פון יענע סך חסידים און צדיקים וואס ליידען צרות — א סימן אז צדקות ציהט נאך זיך נישט קיין בעלוינונג, אבער לויט דער ערקלערונג ווערען די צרות פערשטענדליך, דערפאר קענען מיר שוין גלויבען אין השגחה פרטית און נישט אנקומען צו דער בעהויפטונג אז מענשען שטעהען אויך אונטער'ן צופאל ווי אלע בעלי חיים.

אט דער געדאנק אז נישט דער צופאל ברענגט די צרות, נאר זיי קומען אלס רעזולטאט פונ'ם מענשענ'ס מחיצה צווישען איהם און די השגחה, ווערט קלאר ארויסגעזאגט אין די ווערטער „והסתרתי פני מהם והיה לאכל, ומצאהו רעות רבות וצרות. ואמר ביום ההוא, הלא כי אין אלהי בקרבי מצאוני הרעות האלה" (און איך וועל פערבארגען מיין השגחה פון זיי. וועלען זיי טרעפען א סך שלעכטס און צרות, וועט ער זאגען: איז דאך דאס מחמת ה' איז נישט אין מיר, דערפאר טרעפען מיר די צרות), דאס בעווייזט קלאר אונזער פעראורזאכען דעם „הסתרת פנים", ווייל מיט אונזערע ערדישע האוועניש מאכען מיר די מחיצה צווישען זיך און זיין השגחה, ווי דער פסוק זאגט: ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה (איך וועל פערבארגען מיין השגחה מחמת די שלעכטס וואס ער האט געטון).

דער צבור געהט אונטער דעם זעלבען דין (ווי א יחיד, און אזוי ווי דער לעצטער אונטערווארפען אלע צרות וואס קומען דורך מאכען א מחוצה צווישען זיך און זיין בעשעפער.

אבער די פערטע קאטעגאריע וואס איז „שטענדיג מיט ד'", אפילו בעת עסען, האנדלען און פערברענגען מיט ווייב און קינדער, איז לויט'ן רמב"ם פערזיכערט פון אלע צרות, זיין מיינונג, שטיצט ער אונטער מיט א גרויסע צאהל פסוקים, און איבערהויפט מיט'ן קאפיטעל יושב בסתר עליון, וואו עס ווערט אויסגעצייכענט אלערליי צרות וואס קענען קומען דורך חיות, קראנקהייטען און מענשען - פון וועלכע די השגחה וועט איהם מציל זיין, אנגעבענדיג דעם טעם: כי בי חשק ואפלטהו, אשגבהו — כדי ידע שמי.

דעם קאנטראל איבער מחשבות איז זעהר שווער צו קריגען, נאך שווערער איז עס אין די יונגע יאהרען, ווען די געפילען זענען שטראמיג, שטורמיש און עס ווערט גרינגער אויף דער עלטער, ווען דער תאווה-פייער ווערט שוואכער. דעמאלט שטארקט זיך דער שכל, זיין ליכט ווערט קלארער, די מחשבה — געלייטערט, ער קען זיך שוין מעהר קאנצענטרירען און זיך פרעהען מיט זיין השגה, ביי אזא מענשען, קומענדיג אין די לעצטע מאמענטען פון לעבען, ווערט די אהבה און השגה אזוי שטארק, ביז פרייוויליג צו פערלאזען דעם גוף אום זיך צו בעהעפטען מיט'ן וועלט-שכל, ווי די טבע פונ'ם קליינעם פלאם זיך צונויפצוגיסען מיט'ן גרויסען פייער.

קאנקורענטן

פון דער סעריע: „אלטער מארק"

פון יוסף זעלקאוויטש

— אפגעמאכט?

— אפגעמאכט!

דער עהרענקאסיר הער בוימאן האט אריינגעלייגט א ווייך, פייכט הענטעל אין דער אויסגעצאצקעטער און אויסמאניקורטער האנד פון הער אלפרעד גויהיים.

דער אפמאך איז געווען א רעזולטאט פון דעם דרייען זיך אויף און אפ איבערן צימער און איז בעשטאנען אין דעם:

הער בוימאן, נישט בלויז, וואס ער וועט זיך פון זיין צוזאג אונטערצושטיצען דעם הער בויהיימס הוספה־פאדערונג נישט צוריקציהען, נאר ער וועט אנווענדען דעם גאנצען איינפלוס זיינעם אויף דער פערוואלטונג, אז עס זאל אנגענומען ווערען א פאזיטיווער בעשלוס, און דער בעשלוס זאל בלייבען נישט בלויז אין פרינציפ אנ'אנגענומענער, נאר זאל אויך אדורכגעפיהרט ווערען אין לעבען (דערויף גאראנטירט דער עהרענקאסירער הער בוימאן מיט זיין עהרענקאסירער'ס עהרענווארט), דערפאר אבער פערפליכטעט זיך דער סעקרעטאר הער אלפרעד גויהיים אויסצואיבען א דרוק אויף דער פערוואלטונג אנצונעהמען א בעשלוס צו רעדוצירען דעם טרעגער־לוין און אנצווענדען אלע מעגליכע, לעגאלע און נישט־לעגאלע מיטלען, אז דער בעשלוס זאל אדורכגעפיהרט ווערען אין לעבען.

האבען זיך די צוויי הענט געהאלטען אומגעקלאמערט איינע, א פייכטע, אנ'עובר־בטלדיגע, און גראבע, אומגעכאכעלטע האנט און די צווייטע, א דארע, לאנגע, א מאדערנע, א גיריגע האנד און די אויגען האבען זיך, הגם פריילין אבער מיסטעריאיש צוגעוואונקען:

„געדענקט הער בוימאן!"

„געדענקט, הער גויהיים!"

„אפגעמאכט איז אפגעמאכט!"

„אפגעמאכט איז אפגעמאכט"!

דערוויל אבער האט דער רונדיגער זייגער, ווי א ביוזער אינטריגאנט, און שווארצער אקטער אין א מאדערנער אפערעטקע אהן רחמנות און אהן ריקזיכט אויף הער אלפרעדס נערווען, וואסאמאל מעהר דערווייטערט דעם גרויסען פערליבטען ווייזער, פון דעם קליינעם און וואס מעהרער דער גרויסער האט פון דעם קליינעם זיך דערווייטערט וואס בולטער עס איז געווארען דעם זייגערס צעשמאלצענע און בעשמחה'טע פרצוף אלץ פינסטערער איז געווארען דעם הער אלפרעדס גלאט אויסראזירטער זומער־בעשפרענקעלט פנים, אזוי פינסטער, ווי זיין פארטפעל, וועלכער איז געלעגען אין זיין בוים־קעשענע מיט דעם איבאייבאייניגען צוואנציג דאלאטיגען גוט־באנקנאט.

„ריידען דעם הער בוימאן אום א הלוואה, א קאנטא דער באהעגטסטער פענסיע?" — הער אלפרעד האט זיך געשלאגען מיט דער דעה:

„ער וועט נישט אפזאגען"!

„טאמער וועט ער יא אפזאגען?"

איבעריגענס, וואס ברויך, שוין הער אלפרעד געלד, וואסארע ווער'ט האט שוין דאס לעבען איינגאנצען מישטיינסגעזאגט, דער זייגער איז האלב צעהן, און ביז צעהן וועט ער זיך זיכער נישט קענען בעפרייען.

וואלט ער זיך נישט געווען פערפליכטעט צוצושטעלען צום היינטיגען מאג־ארדנונג דעם פונקט: רעדוקציע פון טרעגער־לוין, וואלט ער די געלאזט שוויצען די זשידעס און געלאפען צעהן א זייגער אויף דעם צוזאמענטרעף זיינעם מיט דער פריילין ערנא, ער האט אבער צוגעזאגט, נישט בלויז צוגעזאגט, נאר בפירוש „אויסאיבען א דרוק און אנווענדען אלע לעגאלע און אומלעגאלע מיטלען" — ניין, פערשפילט אזא הערליכען אווענד, צוליב די פאר שיווע זשידעס, אך.

— שלאק נא איך פאקאלעניע! און זי, די פריילין ערנא, (א קינסטלער'ין כמעט, אנ'אינטעליגענטקע) וועט זיך דרייען אויפ'ן גאס און ווארטען...

ביי דעם געדאנק איז איהם א שוידער דורך די ביינער אדורכגעלאפען און הער בוימאן, וועמעס ווייכע, פייכטע הענטעל האט זיך נאך געהאט ווי צוגעקלעפט צו הער אלפרעדס מאדערנער אויסגעמאניקורטער האנד האט דעם שוידער דערפילט און געבלינצעלט מיט א פערשמאלצען אייגעל:

— וואס איז איך, מיין יונגער פריינד?

ערשט איצט האט הער בוימאן בעמערקט, ווי פינסטער עס איז הער אלפרעדס גלאט אויסגעראזירט און זומער־בעשפרענקעלט פנים, וואסארע ראוש און וועלט־אונטערגאנג עס איז דעריויף אויסגעגאסען, און ער, דער הער בוימאן איז געווארען שרעקליך ווייך, טויזענד מאל ווייכער, ווי זיין פערשוויצט הענטעל, צוקראכען, צעווירען ווייך, — די נשמה פון זיך אוועקצוגעבען, א האלב פעקל עגיפטישע פאפיראסען פונאנדער־צוטיילען.

— וואס איז עס איך, מיין יונגער פריינד?

דאס הייליגע קינדעריש שטימעלע האט איהם אין האלז געציטערט, אזוי איבערגעבען איז ער געווען און אזוי עפעס... אזוי עפעס הייטערדיג־ווייניגדיג גוט־שלעכטיש... ער האט אליין נישט געוואוסט דער הער בוימאן — ער איז געווען מאדנע געריהרט קוקענדיג אויף הער אלפרעדס פנים:

— וואס איז איך, מיין יונגער פריינד?

הער אלפרעדן, ווי שוין דערמאנט איז געווען שרעקליך אנגעזאלצען אויף דער נשמה. סיבות?

רבונו של עולם! — דער ברענענדיגער פינגער, דער לוידיגער פארטפעל!! דער פערשפעטיגטער ראנדעוואו!! — עס איז געווען שרעקליך אנגעזאלצען! א פראגע? איז געקומען הער בוימאן מיט זיין ערשטען „יונגער פריינד" און האט איהם צו דעם זאלץ צוגעשאטען אביסעלע לאקריצדיגען צוקער, איז איהם געווען געזאלצען און א קליין ביסעלע זיס, די גרויס אזוי, ווי דעם הער בוימאנס קליינע פינגערל, אביסעלע שפעטער איז געקומען דעם הער בוימאנס צווייטער „יונגער פריינד" און ס'איז איהם שוין געווארען אינגאנצען אנדערש: זיס און אביסעלע אנגעזאלצען, א קליין ביסעלע, אזויפיל א שטייגער, ווי א קוש פון פריילין [illegible] א סיגארעטל, ס'איז זיס, אבער עס פיהלט זיך פון רויך — נישט אינגאנצען גוט, איז געקומען דער דריטער „מיין יונגער פריינד" און ס'איז איהם אינגאנצען או זפולשטענדיג גוט געווארען, שרעקליך גוט, טייער גוט, נאך בעסער, ווי דער פריילין ערנאס א קוש. אזא גוטקייט האט ער נאר איינמאל געפיהלט, דאס איז געווען דענסטמאל, ווען די פריילין ערנא איז געווען שיכור, ניין, נישט שיכור, (פע, פריילין ערנא און שכור!) אויפגערוימט איז זי געווען — גוט געלויבט און זי האט אנגענומען א פול מויל מיט ליקער און פון איהר מויל איבערגעגאסען אין זיינעם, — (אך אזוי גוט איז איהם יעצט געווען!

האט ער זיך געוואלט צוטוליען צו דעם רונדיגען און אויפגעלאפענעם גוף'ל פון הער בוימאן „ער וועט געבען, ער וועט געבען א הלוואה... און אפשר וועט ער אויך בעפרייען פון דעם צוזאג היינט צו בעטראכטען דעם פונקט פון רעדוקציע פון טרעגער־לוין.־. אבער הער בוימאנען דארף מען ענטפערען אויף זיינע דריי „וואס איז איך'ס"!

„עס איז איינע עהרענזאכע, זעהר געעהרטער הער בוימאן.

דעם הער בוימאנס הענטעל האט זיך געשיקט און געשווינד, ווי א מייזעל ארויסגעגליטשט, פון הער אלפרעדס מאדערן אויסמאניקורטער האנד. הער בוימאן האט שוין א מאל געהערט, אז „עהרענזאכע" הייסט ביי אזעלכע יונגעלייטלעך א קארטען־חוב, און הער בוימאן האט, ביי זיין גאנצען סוחר־ישקייט נישט געקענט פערשטיין, פארוואס אזעלכע יונגע לייטלעך קענען גאנץ רוהיג אפנעהמען אנ'אנצוג פון שניידער און איהם נישט בעצאהלען, א פאר שיך פון שוסטער און איהם נישט בעצאהלען און א חוב פערשפילט אין קארטען הייסט ביי זיי אנ'עהרען־חוב —

— עהרענזאכע, פייפט דערויף הער אלפרעד! מיר, סוחרים, גרויסהענדלערס פייפען אויף עהרענזאכען; און פיהלענדיג זיך אין דער ראל פון א תקיף'ן וועג־ווייזער, וועלכער האט אנ'אומזיסאהדערענעם, גרינעם, א יאלד געגעבען די געהעריגע עצה, האט ער זיך דערמאנט, אז עס פאסט נישט אויס דעם פרעזעס, סעניאר גויהיים צו לאזען זיצען אזוי לאנג אליין און זיך צו אונטערהאלטען מיט דעם יונגען ביאר און ער האט געוואלט אוועקגיין. דערווייל אבער איז הער אלפרעדן פון הער בוימאנס פייפען געווארען, אזוי, ווי מ'וואלט איהם אין אנגעטועבען אריינגעווארפען אין קאלטען וואסער אריין, עס איז איהם קאלט געווארען, עס האט איהם געשוידערט, ער האט זיך געטרונקען, ער האט געוואלט שרייען, פון פערצווייפלונג אבער האט זיך איהם נאר ארויסגעכאפט:

— עס איז א פרוי, הער בוימאן!

דעם הער בוימאן האבען זיך מיטאמאל ביידע אויערען אויפגעשפיצט ווי יעדעסמאל ווען זיי דערהאפען עפעס א פעט פעדינסטעל, האבען זיי אנגעהויבען בוירען. נישט געוואונט אבער צו בויערען הערצער, וועלכע ליגען אונטער שטייף־אנגעקראכמאליעוועטע גארסעט, האט זי, הער בוימאן געמוזט צוהעלפען מיט א ווייך־פוכיג הענטעל, וואס ער האט ארויפגעלייגט אויף הער אלפרעדס פלייצע:

— ביטע, ביטע, מיין יונגער פריינד.

וואלט הער בוימאן געוואוסט וואסערע מאגישע ווירקונג זיין „מיין יונגער פריינד" האט אויף דעם הער אלפרעד וואלט ער דעם שפרוך פון די ליפען נישט ארויפגעלאזט. הער אלפרעדן איז ווייטער גוט געווארען, ער איז געווען גראטעוועט, ארויסגעצויגען פון וואסער, שוין גלייכגעשטעלט, אויסגעטריקענט, אויפגעקעמט אפילו מיט א שריגט איינדער מיט (אויף ארויף מיט א יעטוש איז צופיל „פאס־פאליטע", — מאדער'ן אפילו אין שוסטער־געסעל...) ער האט אויף הער בוימאנען געקוקט מיט דאנקבארע אויגען ווי פון א הונט:

— עס איז א פרוי, הער בוימאן, נישט גלאט עפעס א כאיורע פון אלטען מארק — א קינסטלערין, כמעט, געבילדעט, אינטעליגענט א...

— הא, הא! איך גראטולירע!

הער בוימאן האט ביי דעם „הא, הא צוזאמענגעצויגען די גראבע בלויע ליפעלעך וועלכע האבען דעם פנים זיינעם צוזאמען מיט די פערשמאלצענע, בוידענדיגע אויגען און מיט די אויפגעשפיזטע אויערען געגעבען דעם אויסזיכט פון א חזיר.

— איך דאנקע זייער, הער בוימאן! (אפשר וועט ער פארט געבען א הלוואה... אפשר וועט ער פארט היינט בעפרייען פון דעם צוזאג? — ער פייפט דאך אויף עהרענזאכען!...) שוין איינמאל א פרוי זייד און סאמעט!

ביי הער בוימאנען אינוויינדיג האט דאס הארץ זיך צעלאכט. יא דאס גאנצע הארץ מיטאמאל אויף וויפיל א הא'ין קען נאר לאכען!

— אווי! א פרוי.. הם... ם. קען מען מיט דערלויבעניש וויסען ווער?!

— אך, הער בוימאן, איהר זייט זעהר ליבענס־ווירדיג, (אפשר פארט א הלוואה!...) באמת, איהר האט מיין גאנצען צוטרוי, הער בוימאן! — די פרוי הם... ם. איהר קענט איהר, מן הסתם. — פריילין ערנא, יא, פון פיקאדילי, די באלעט־מייסטערין!

דעם הער בוימאנס הארץ מוז זיך האבען צופיל אנגעשטרענגט ביים לאכען, זייער א שוואך הארץ האט הער בוימאן געהאט (ווייטיוס קארדיס מחמת פערשמאלצענקייט: קלעטער'ען אויף בערג, שטרענגען דיעט). און עס האט זיך ביים דערמאנען דער פריילין ערנא געגעבען א מאדבעם ווארף.

„יא, יא, דער מענש, איז זייער א פיין מאשינע קעלע", וואס טוט אזוי ער, הער בוימאן, ווען דאס הארץ ליגט נישט אינוויינדיג אין מענש אזוי א שטייגער, ווי אנ'אתרוג אין דער אתרוג־פושקע, ארומגעבעט מיט פאקלעס, כדי דער פטום זאל זיך נישט אפברעכען? — עס וואלט ביי דעם איצטיגען צאפעל וואס עס האט זיך געגעבען, זיכער ארויסגעפאלען צו הער אלפרעדס פיס און זיין, דעם הער בוימאנס אידעל, קראנק הארץ, וואלט זיך איינגעשמירט מיט'ן זאמד פון דיל־פארקעט! א געוויין כאפט אוש אן: — אך!

— איהר קענט איהר, הער בוימאן?!

א שאלה אביסעל, אויב הער בוימאן קען איהר! פון וועמען דען האט זי דעם סאליטער, וואס זי טראגט אויפ'ן מיטעלסטען פינגער מיט די צוויי רויטע בלישטשענדיגע רובינען, אנשטאט אויגען? (אך די צוויי־אונפופציג דאלאר העלפט קאסט, העלפט א טשעק אויף דריי וואכען!) פון וועמען האט זי די נייע שלאק געוהויט פאנטאפעל, פאר פינפאונצוואנציג גילדען אין וועלכע זי טאנצט אזוי גראציעז אויס איהר נייעם פאקסטראט?!... פון וועמען האט זי...

דעם הער בוימאנס אויגען זענען מיד געווא־

(ווייטער זעה 14־טע זייט).

נערוועז

נערוועז זענען נישט אלע מאל אנ'איינגערעדעטע קרענק. - ווי אזוי נערוועז פונקציאנירען.

מעדיצינישע שמועסען

פון ד״ר ס. מ. קלארמאן

— ניוראסטעניע מיינט אנ'אפשוואכונג, אנ'אויסגעמאטערטקייט פון סך־הכל פון דעם גאנצען נערווען־סיסטעם. אט די לאגע פיהרט צו אלערליי קערפערליכע און גייסטיגע שטערונגען, אמאל זענען די קערפערליכע שטערונגען שייך צום גאנצען בעריוען בוי און אמאל בלויז צו איינציגע לאקאלע גלידער, ווי צום מאגען, הארץ און אנדערע.

די אורזאכען פון דער קראנקהייט זענען גאנץ אפט ירושהדיגע און אמאל שפאגעל־נייע, צוגעקומענע.

נישט אלע מענשען הויבען אן זייער לעבען מיט דערזעלביגער גלייכער מאס נערווען־קאפיטאל, עלטערען, וואס האבען שטענדיג פערבראכט אין אנ'אויפגערעגטען לעבענס־צושטאנד, האבען געלעבט אין צו־גרויסע פערגניגען, זיך הייסט עס „נאכגעגעבען די שמד", אדער האבען פערקעהרט, געלעבט אין צרות און אין דאגה — אזעלכע עלטערען קאנען איבערגעבען די קינדער זייערע בירושה א מתנה פון א צעקאליעטשעטער נערווען־קראפט. אזא ביי'ער דור, (וואס טראגט שוין פון געבוירען אן דעם זאמען פון שוואכע נערווען, שטעלט מיט זיך פאר די אזוי גערופענע „נערוועזע פערזאנען", אזעלכע מענשען דארפען זעהען צו זיין שפארעוודיג מיט דעם ארימען נערווען־קאפיטאל זייערען. זיי טארען נישט, צום ביישפיל, אריינגעהען אין א געשעפט וואו עס פאדערט זיך א רייכער נערווען־קאפיטאל אין היינטיגע ביז־מאדנע צייטען, ווען די קאנקורענץ איז אזוי שארף און ביטער, טאר אזוי איינער נישט ריזיקירען מיט א קליינעם פערמעגען, אויב ער וויל נישט אונטערגעהן.

אבער אפילו אזעלכע מענשען, וואס האבען פון געבוירען אן נארמאלע געזונטע נערווען, טארען אויך נישט זיין צו פערשווענדעריש, ווייל אלעס האט דאך א גרעניץ, ווען איינער איז נישט פארזיכטיג גענוג און בייסט אפ א צו־גרויס שטיק איז אויך א געפאהר, אז ער וועט זיך חלילה דערווארגען, נערווען זענען, נאך אלעמען, נישט געמאכט פון דראט, און ווען מען שטרענגט זיי אן איבער זייערע כוחות, קאנען זיי דאך סוף־כל־סוף אויך פלאצען.

אנגעשטרענגטע געשעפטסלייט, אזוינע, וואס ווילען נישט אנדערש, נאר מיטאמאל רייך ווערען אדער יענעם איבערשטייגען, און לעהרער און שרייבער — זענען דאס רוב קרבנות פון אויסגעשפילטע נערווען — פון נעוראסטעניע.

צו־אנגעשטרענגטע געשלעכטס־אויפרעגונגען קאנען אויך זיין אורזאכען פון דער קראנקהייט, דער בעריהמטער פראפעסאר פרויד לייגט דאס גרעסטע געוויכט אויף דעם סארט אנשטרענגונגען אלס אורזאך פון די שווערע פאלע פון היסטעריע און פון פערלוסט פונ'ם גייסטיגען גלייכגעוויכט.

די סמנים די סימפטאמען, זענען זעהר פערשידען און אויך זעהר גרויס אין צאהל.

איין הויפט־סימן, וואס כאראקטעריזירט אזוינע קראנקע אמבעסטען, איז דער, וואס מייסטענס געפינט מען נישט קיין שום צייכען פון קראנקהייט פון דעם אבר אדער אברים, אויף וועלכע די קראנקע בעקלאגען זיך. דאס מיינט אייגענטליך, אז דער מארך האט ביי די מענשען פערלוירען די פעהיגקייט ריכטיג צו פערטייטשען די איינדרוקען, וואס זיי האבען בעקומען פון דעם געוויסען אבר, אויף וועלכען זיי, די קראנקע, בעקלאגען זיך. דער הויפט־סימן אז דער גייסטיגער אפאראט איז שטארק בעשעדיגט ביי די קראנקע, איז דער, וואס זיי פערלירען די פעהיגקייט צו טון די איינפאכסטע ארבייט. זיי קאנען, צום ביישפיל נישט צונויפרעכענען דעם איינפאכסטען חשבון; ס'רופט ביי זיי ארויס די גרעסטע זארג, ווען זיי דארפען נאר דיקטירען עטליכע קורצע בריוועלעך; די קלענסטע בעשעפטיגונג איז פאר זיי א קאטארזשנע ארבייט, די פערמאגען נישט פאר דעם די קלענסטע געדולד, ווייל זיי קאנען זיך נישט קאנצענטרירען אויף דער מינדסטער זאך. אפטמאל בעמערקט מען ביי אזוינע חולאים שלאפלאזיגקייט, נישט זעלטען איז דאס איינער פון די ערשטע סמנים, די גרעסטע צאהל פון די דאזיגע איז ביי זיך אפגעלאזען, מרה־שחורה'דיג און גיך־געשלאגען. פיל פון אזוינע קראנקע פאדערען פון די ארומיגע, אז מען זאל זיי שענקען בעזונדערע אויפמערקזאמקייט, אלא נישט, ווייזט זיך זיי אויס, אז מען פערנאכלעסיגט זיי, מ'קוקט זיך אויף זיי נישט אום; און זיי ווערען טויט־ברוגז און געהען ארום מיט אראפגעלאזטע נעזער.

ווי אלע אנדערע קראנקהייטען האט אויך די דאזיגע קראנקהייט אלערליי גראדען — לייכטע און שווערע פאלען. אייניגע געהען אזוי ווייט, אז זיי גרעניצען זיך מיט משוגעת. אזוינע חולאים קאנען אמאל בעגעהן זעלבסטמארד, אדער זיך וועלען אן אימיצען נוקם זיין אהן א פארוואס, גלאט אזוי, אויף צו להכעיס. מיט איין ווארט, די סמנים זענען אזוי פיל, אז ס'איז גאר שווער זיי אלע אויסצורעכענען, כאטש אלע זענען וויכטיג און ס'ווילט זיך זיי אלע דווקא ארויסשרייבען, נאר ווער קאן דען טון אלץ, וואס ס'ווילט זיך!

די בעהאנדלונג פון אזוינע קראנקע איז פונקט אזוי פערשידען, ווי די אורזאכען.

ראשית, איז וויכטיג אנצונעהמען מיטלען, אז די קראנקהייט זאל זיך נישט נאר נישט פערמערען, נאר זי זאל פערקלענערט ווערען, און דאס קאן געטון ווערען דורך אכטונג־געבען אויף די קינדער, וואס ווערען געבוירען ביי עלטערען, וועלכע ליידען שוין פון דער קראנקהייט, אז זיי, די קינדער, זאלען דערצויגען ווערען גייסטיג און קערפערליך בעסער און קליגער, ווי די עלטערען זייערע. איך קאן דא נישט בעשרייבען אויספיהרליך, ווי אזוי דאס זאל געטון ווערען, איך וויל נאר בעמערקען, אז פאר די לעצטע עטליכע יאהר פערנעהמט מען זיך זעהר פיל מיט דער פראגע פון היילען אזוינע פאלען. דאס הייל־מיטעל רופט מען „גייסטיגע היגיענע". פיל וויסענשאפטליכע ביכער זענען שוין וועגען דעם אנגעשריבען געווארען און אפילו פראקטישע ארבייט ווערט שוין געטון אויף דעם פעלד. אין פיל שפיטעלער געפינען זיך שוין בעזונדערע אפטיילונגען פאר אזא מין קוראציע.

צווייטענס קאן מען אויך די חולאים, וואס ליידען שוין איצט פון דער קראנקהייט, העלפען דורך היגיענישע מיטלען, צום ביישפיל מענשען, וואס בעשעפטיגען זיך מיט קאפ־ארבייט, זאלען נישט זיין כסדר פערנומען. זיי מוזען א טייל פון טאג זיין פריי, און אויסרוהען די אנגעשטרענגטע נערווען זייערע, מ'מוז אויסמיידען ווי ווייט מעגליך, אומזיסטע אויפרעגונגען, דער געברויך פון טיי, קאווע, און שטארקע געטראנקען. אויך רויכערען דארף שטארק בעגרעניצט ווערען. אוועקפאהרען אויף א געוויסער צייט אין די בערג אדער צום ים גאנץ אליין, אהן דער פאמיליע, איז געוויס א גוט מיטעל אויסצורוהען די אויסגערייצטע נערווען, פערשידענע בעדער און אנגענעהמע שפילען אויף דער פרייער פרישער לופט — דערפרישען אויך די מידע נערווען. דער כלל איז אז אלע טיילען פון קערפער און די גליעדער דארפען תמיד זיין באלאנסירט, און קיין איינער פון זיי זאל נישט לעבען אויפ'ן חשבון פון אנדערע. אזוי פאדערט די נאטור בכלל. דער פרט אבער איז א בעזונדער פאל פאר זיך און נויטיגט זיך אין אנ'אינדיווידועלער בעהאנדלונג.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

פרייטאג
ה
4
מרחשון תרצ"ג

נאוועמבער

זון-אויפגאנג 6.37
זון-אונטערגאנג 4.02

ליכט-צינדען: 3,49

פון האנדעלס-געריכט

פאבריק פון „אקצ. געז. יוזעף ריכטער ווייטער טעטיג

אין שייכות מיט דעם אופאדלאשטש פון דער „אקצ. געז. יוזעף ריכטער", האט דאס געריכט לויט דער דעציזיע פון 22-טען פעברואר 1931 דער-לויבט צו לאזען אין גאנג די פאבריק פון דער גע-פאלענער פירמע.

צוליב דעם, וואס די פאבריק האט נישט גע-געבען קיין רוחים, איז דערוועגען צוזאמענגערופען געווארען א פערזאמלונג פון די קרעדיטארען אויף וועלכער די סינדיקען האבען אפגעגעבען א בע-ריכט פון דער טעטיגקייט.

אלע קרעדיטארען האבען זיך ארויסגעזאגט, אז די פאבריק זאל ווייטער טעטיג זיין, מחמת ס'ווערט בקרוב דערווארט אן אויסגלייך פון דער פירמע מיט די קרעדיטארען.

* * *

אלס סינדיק פון דער געפאלענער פירמע „א. שמידט און ה. שימאן" איז נאמינירט געווארען ארטור קאלענבאך.

* * *

דאס געריכט האט אין שייכות מיט דעם או-פאדלאשטש פון רער פירמע „ק. רודניצקי און שותף" געגעבען א נייעם טערמין אויף אנצומעלדען די פרעטענזיעס צו דער פירמע.

דאס געריכט האט אויך אין שייכות מיט דעם „נאדזאר" פון דער פירמע „אדאלף קעניג", פאר-לענגערט דעם טערמין אויף נאך א חודש, כדי די אויסלענדישע קרעדיטארען זאלען האבען די מעג-ליכקייט אנצומעלדען די פרעטענציעס.

ווענען די מיספרויכען אין שחט-הויז

די אויספארשונג גיט סענסאציאנעלע רעזולטאטען

(2) מיט עטליכע חדשים צוריק האבען זיך אין לאדז פערשפרייט קלאגען וועגען מיספרויכען אין דעם שטאטישען שחט-הויז אויף איבזשעניערסקא 1. פאליציי איז געווען אינפארמירט וועגען די דאָ-זיגע מיספרויכען, אבער צוליב מניעות פון פערשיי-דענע זייטען איז די אויספארשונג צוגעגאנגען גאנץ פאמעליך, און ערשט פאריגען דינסטאג איז ארעס-טירט געווארען דער סעקרעטאר פון קצבים-פעראיין, דער 50-יאהריגער יצחק פינעס (ראדוואנסקא 55).

די גאנצע געשיכטע האט א העכסט סענסאציאָ-נעלען הינטערשלאג און איז רייך מיט פערשידענע פרטים.

שוין מיט 2 יאהר צוריק האט זיך דער קצב זיסמאן העכט (פון ביי-זארזשעווסקא 11) עטליכע מאל געווענדעט צו דער פראקוראטור, צום אויס-פארשונגס-אמט, צו דער פינאנץ-מאכט א. או. וו. מיט אנקלאגעס געגען א גרופע קצבים און פער-שידענע קאמבינאטארען, וועלכע שטרעבען צו רוי-אינירען די קליינע קצבים לטובת די רייכע קצבים.

מ'האט עטליכע מאל אנגעהויבען די אנקלאגעס צו פארשען, אבער „חבר'ה "האט געפונען וועגען, ווי זיך ארויסצודרייען, טענה'נדיג אין איין קול, אז „זישא העכט איז בישט אין ארדנונג מיט'ן קאסטען" ד. ה. אז ער איז א חסור דעה, און מ'קאן זיינע בעהויפטונגען נישט נעהמען ערנסט.

זוסמאן העכט איז טאקע א כבד-פה אין פויליש און אנ'אנאלפאבעט אין שרייבען, האבען זיינע כעות לכתח לה נישט געהאט קיין כע לה.

מע האט אבער דאך איינגעפיה'רט א רישאלט-אפצאהל דירעקט ביי דער שחיטה, אויף אזא אופן, אז איטליכער קצב האט, אויסקויפענדיג אינם שחט-הויז, א שחיטה-קארטע, געמוזט אויך בעצאהלען פאר איטליכער בהמה — 3 זלאטעס אויפ'ן חשבון פונ'ם לויפענדען שטייער, און 3 זלאטעס — אויפ'ן שטייער פון פערגאנגענעם יאהר.

פאר'ן איינפיהרען די דאזיגע דירעקטע איינ-צאהלונגען, האט געהערשט אזא סיסטעם, וואס האט דערלויבט אויף כל'ערליי קאמבינאציעס, און ס'האט זיך שוין אזוי קונציג „געמאכט", אז פון רשי-מות, וואס די פינאנץ-מאכט פלעגט בעקומען פונם שחט-הויז, פלעגען גרויסע יאטקע-איינהאבער דאר-פען בעצאהלען שטייערן א שיבוש, און קצבים-ארימעלייט — ריזען-סומען....

די מאכינאציעס זענען בעשטאנען דערין, וואס די רייכע קצבים פלעגען, ביים שחט'ען זייערע בהמות, אנגעבען די נעמען פון די קצבים-קבצנים, און אזוי-ארום האבען זיי די ארימעלייט באך מער בדלות געמאכט....

די ארגאניזירטע קאמבינאטארען - באנדע, האט געהאט „אייגענע מענשען" אין די פינאנץ-אמטער, ובפרט אין די שאצונגס-קאמיסיעס, וועלכע האבען די גאנצע לאסט פון די שטייערן ארויפגע-ווארפען אויף ארימע קליינע קצבים.

ס'איז קלאר, אז דערביי האבען אויך די מלוכה פינאנצען געהאט גרויסע היזקות.

מיאוס'ע קאמבינאציעס זענען אויך געמאכט געווארען ביים פערזיכערען דעם געזונד-צושטאנד פון די בהמות.

דעם סוף פון דעם אלעם, איז געווען, אז אין רעזולטאט פון דער דערוויילינער אויספארשונג, איז, ווי געזאגט, ארעסטירט געווארען אין זיין וואוינונג דער סעקרעטאר יצחק פינעס.

די אויספארשונג דויערט.

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1912

(2) היינט, פרייטאג, דארפען זיך שטעלען אין מיליטער-ביורא (זאווארזקא 11) צו רעגיסטרא-ציע יונגעלייט פונ'ם יאהרגאנג 1912 און עלטערע, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 5 קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען, וואס הויבען זיך אן מיט די אותיות:

C D E

און פון 12 קאמיסאריאט:

K L Ł M N O P

מארגען, שבת, פון 5. קאמיסאריאט:

F G

און פון 12 קאמיסאריאט:

R S Sz T U W Z Ź

פערד-איבערזיכט

(מ) היינט, 9 פריה דארפען אויפ'ן האלער-פלאץ צושטעלען צום איבערזיכט זייערע פערד, די פערד-אינהאבער, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 13-טן פאליציי-קאמיסאריאט און וואס זייערע פא-מיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט די אותיות:

פון A ביז Z

מארגען, שבת, פון 14 קאמיסאריאט:

פון A ביז Z

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: ש. יאנקע-לעוויטש (אלטער מארק 9), ל. שטעקעל (לימא-נאווסקיעגא 37), ב. גלוכאווסקי (נארוטאוויטשא 6). ס. האמבורג (גלובנא 50), ל. פאוולאווסקי (פעט-ריקאווער 307), א. פיאטראווסקי (פאמארסקא 91).

א פאבריק-שרפה

(2) נעכטען אין דערפריה איז מחמת א פונק פון מאטאר, וואס איז אריינגעפאלען אין גארן-באלעמס אויסגעבראכען א שרפה אין דער פאבריק פון „ד. האמער" אויף פאמארסקא 43.

די ארויסגערופענע 2 אפטיילונגען פייער-לעשער האבען די שרפה אין משך פון א האלבע שעה איינגעלאשען.

דער היזק איז, פערהעלטנישמעסיג נישט קיין גרויסער.

היט אייך פאר „אינקאסענטען"

פערשידענע מענשען זאמלען איצט איבער די וואוינונגען געלד אויף א תלמוד תורה, וועלכע זאל זיך געפינען אויף קילינסקיעגא 60. ווי מיר דערוויסען זיך איז אזא תלמוד-תורה אינ-גאנצען נישט בנמצא און דעריבער דארף מען די דאזיגע „אינקאסענטען" קיין געלד נישט געבען.

יידיש טעאטער
„פילהארמאניע"
20 נארוטאוויטש 20
אנפיהרונג: א. בעזמאן און א. שטאקפעדער.

בעליבטע סוברעטין
רעגינא צוקער,
בעריהמטער ארטיסט און זינגער
הערמאן פעניגשטיין
די בעוואוסטע ארטיסטען:
בערטא זאסלאווסקא, עווא שטאקפעדער,
ליזא שלאסבערג, לעאן געטליכערמאן,
קארל צימבאליסט, אהרן אייזענבערג,
יוסף נייווירט, דוד האמבורגער און אנד.

היינט, פרייטאג, דעם 4-טן, מארגען, שבת, דעם 5-טן נאוו. 9 אוונט
פרעמיערע!!
צום ערשטען מאל אין לאדז
קאמישע אפערעטע, וועלכע איז געשפילט געווארען אין
ווארשעווער קאמינסקי'ס טעאטער מיט אונגעהויערען ערפאלג
„א גן-עדן
פאר צוויי"
אין 2 אקטען מיט א פראלאג פון וואלפזאן.
הויפט-ראל „בערטשיק" פיהרט אויס הערמאן פעניגשטיין.
25 №№ געזאנג! קופלעטן, דועטן, קווארטעטן און טענץ!

מארגען, שבת, 4 בייטאג (צו ביליגע פרייזען)
מאשקע
דאס מיידעל פון דער וואלגא
אפערעטע אין 2 אקטען. ס'טרעטען אויף צום ערשטען מאל אין לאדז
רעגינא צוקער אלס „מאשקע"; הערמאן פעניגשטיין אלס „דייוו".
רעזשיסער: ק. צימבאליסט. דיריגענט: ל. זעלמאן.
טעכנ. לייטונג: ק. גוטמאן. סופלער: מ. אייזענבערג.

אכטונג! מאנטאג, ד. 7 נאוועמבער אכטונג!
2טע פאפולערע פארשטעלונג
פרייזען פון 50 גראשען ביז 170 זל.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון „פילהארמאניע".

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 4, טעל. 90-216
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע. אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8-2 און פון 5- 9אוונד.
בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

Dr. med. H. ŁUBICZ
ספעצ. פאר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראנקה.
צעגעלניאנא 7, טעל. 32-141
נעמט אן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאכמ. און פון 5—8 אוונד. זונטאג פון 9—11 בייטאג.

Casino
pod nową dyrekcją
אנהויב 4 נאכמיטאג, שבת און זונטאג 12 בייטאג.
היינט און פאלגענדע טעג!
2 שטערנס 2
JOAN GRAWFORD i CLARK GABLE
אין פילם
פרויען
ארהן פערגאנגענהייט
וואס בעריהרט דעם דראסטישען פראבלעם פון דער געגענווערטיגער מאראל.
אויסערן פראגראם:
אקטועלער קלאנג-וואכען-זשורנאל פון פאראמאנט.

טעאטער
„סקאלא"
שרודמיעסקא 15.

היינט און מארגען
9 אווענד

שבת, 4 בייטאג
בילינע פרייזען
און קינדער אומזיסט!

25 יובל-פארשטעלונג 25

לאדזער יודען!! די יודישע באנדע גערענקט!!

גיט פאר אייך פאזיטיוו לעצטע 4 מאל! יצחק נאזשיק'ס פרעהליכע רעוויע — אין 2 טיילען, 20 בילדער —

טאנצט, יודעלעך טאנצט!..

אין פראגראם:
אינהאלטסרייכע סקעטשען
אקטועלער קיביץ
חסידישער דזשעז
מאדערנע טאנגאס
מזרח-מאטיוון
טעאטער-גראטעסק
יודישער ברען

שאטניע פריי
און נישט געצוואונגען אויסצוטון.

לכבוד דעם יובל. וועלען מיט נאך מעהר ברען זינגען און טאנצען:
חנה גראסבערג, ראזא גאזער, לארא פאלמאן, זישע קאץ,
דוד לעדערמאן, מ. אפענהיים און רעזשיסער יצחק נאזשיק.

עקזאטישער עקסטאז
שטיבעל-פאליטיק
עקסצענטר. טענץ
א דאנסינג אויף דער בינע
און נאך און נאך!

דינסטאג, פייערליכע פרעמיערע — פון 2-טען פראגראם — „די וועלט שאקעלט זיך!"

בעזארגט אייך בעצייטענס מיט בילעטען, כדי אויסצומיידען א געדראנג ביי דער קאסע.

נייער צעניק אויף שפייז-ארטיקלען

(2) אויף דער לעצטער זיצונג פון פארשטעהער פון סוחרישע פעראיינען, איז פעסטגעשטעלט געווארען דער נייער פרייז-קוראנט אויף שפייז-ארטיקלען, וואס דארף זיין גילטיג אויף דער גאנצער וואך. ה. י. געווארען פאלגענדע ארטיקלען: שמאנד-פוטער — פון 5 אויף 4 זלאטעס א קילא; געוועהנליכע פוטער לויט דעם דאזיגען צעניק, זענען בילינער — פון 4,50 אויף 3,80; ווייצען-מעהל — פון 50 ביז 54 גראשען א קילא, אויף 48 ביז 54 גראשען; קארטאפעל מעהל, ארבעס, פאסאליעס, קראקאווער קאשע.

טייערער זענען געווארען: שפינאק, שטשאוו, פאמידארען, אייער (מיט א גראשען אנ'איי) שוועבעלעך און אייל.

די פוילישע האלץ-אינדוסטריע און דער סאוויעטישער דומפינג

(פאז) די לאדזער האלץ אינדוסטריע איז איצט שטארק פעראינטערעסירט מיט די געשעהענישען אויף דעם אינטערנאציאנאלען האלץ מארק צוליב דעם שטארקען סאוויעטישען דומפינג וואס לאזט זיך איצט פיהלען.

די פאלגען פון סאוויעטישע דומפינג פון די לעצטע פאר חדשים אפצושטעלען דעם עקספארט פון פראנצויזישען האלץ זענען פולשטענדיג געלונגען אויפ'ן אינטערנאציאנאלען מארק קומט איצט פאר א קאמף וועגען איינפלוס צווישען די סאוויעטישע אימפארטער'ן און די סקאנדינאווישע. דער פוילישער האלץ עקספארט ווערט פון דאזיגען קאמף ווייניג בעריהרט.

בנוגע לאדז קען דער סאוויעטישער דומפינג האבען א גוטען איינפלוס אויף די פרייזען פון רויה האלץ, צוליב דעם וואס די פרייזען זענען בילינער קענען געמאכט ווערען גרעסערע קניות.

ווייטערדיגע קאנסאלידאציע פון לאקאטארען = פעראיינען

(2) דער לאדזער געזעלשאפטליכער לאקאטא רען און סוב-לאקאטארען-פעראיין (וואלטשאנסקא 77) האט זיך לעצטענס פעראייניגט מיט'ן לאקאטארען-פעראיין ביי דער געזעלשאפט „לאקאטאר" (פעט ריקאווער 107), כדי בשותפות'דיג צו פיהרען די אקציע אין אלע אינדוסטריע-שטעט וועגען רעדו ציר'ען דאס דירה-געלד.

ווי מיר דערוויסען זיך האבען די אנגערופענע צענטראלעס בעשלאסען ענערגיש ארויסצוטרעטען וועגען רעדוצירען די דירה-געלדער נאך אין דער לויפע פון כייסעזאן.

מכוח דעם ענין וועט צוזאמענגערופען ווערען א ספעציעלער צוזאמענפאהר פון לאקאטארען-ארגאניזאציעס אין גאנצען לאנד.

ארעסטירט א פרוי

וועלכערס מאן האט באנקראטירט און איז ענטלאפען קיין אויסלאנד

(2) מיט א צייט צוריק איז א געוויסער משה גאטעסדינער (מאנופאקטור-געשעפט אויף (שרעדמיעסקא 3) ערקלערט געווארען אלס באנקראט.

ער האט זיך דערביי מקדים געווען, זיך צוגע גרייט א פאס, און איידער וואס-ווען איז ער אוועק קיין אויסלאנד.

אויפ'ן ארט איז געבליבען זיין פרוי, ליובא גאטעסדינער, וועלכע האט געפיהרט ווייטער דאס געשעפט, זיין פרוי, ליובא גאטעסדינער, וועלכע האט אויסגעשטעלט נייע וועקסלען און ווייטער... נישט געצאהלט.

זי האט אויך נישט געצאהלט דעם פעסקאל. און דעם מאס חובות, און — מחמת דעם האט די פראקוראטור בעשולדיגט זי צו ארעסטירען און אריינזעצען אין דער אויספארשונגס-טורמע.

מיר רופען

אלע אנטיילצונעהמען אין דער 26-טער בעריהמטער מלוכה-לאטעריע!

אונזער לאס אלס דער איינציגער אנזאגער פון גליק און וואוילשטאנד דארף זיין אין דעם בעזיץ פון יעדען בירגער!

ס. יאטקא,
פיעטריקאווער 22
פיעטריקאווער 66
פאביאניץ, פל. דאמבר. 3

די צייט איז קורץ! 9979 די ציהונג שוין אין די נאהענטסטע טעג!

קארפאנטי איז לאדז

אלפוילישער קאנגרעס פון „כארע" אין לאדז

(2) זונטאג, דעם 6. ד. ח. וועט אין לאדז פארקומען אן אלפוילישער קאנגרעס פון די כארדעקעס.

אין דעם קאנגרעס וועט אנטיילנעהמען דער פרעזעס פונ'ם הויפט-ראט פון דער דאזיגער פארטיי, ד"ר וואיטשעך קארפאנטי, און דער געוועזענער פרעמיער אנטאני פאניקאווסקי.

צאהל ראדיא-אבאנענטען וואקסט

(2) אין פערגאנגענעם חודש איז צוגעקומען 1,970 ראדיא-אבאנענטען און אפגעקומען — 284, אזוי אז אויפ'ן 1. ד. ח. זענען אין לאדז פערהאן 23,472 רעגיסטרירטע ראדיא-אבאנענטען.

קלאנג-קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

היינט און פאלג. טעג!
גרויסער קלאנג-מייסטערווערק
גרעסטער פוילישער 100% קלאנג-פילם

אהז-נאמענטליכע העלדען

אין די הויפטראלן: Adam Brodzisz
Marja Bogda, Z. Pogorzelska

נעכסטער פראגראם:
„געברידער קארמאזאוו".

אנהויב פון די סעאנסען טעגליך 4 נאכמיטאג
שבת און זונטאג 12 א זייגער בייטאג.

ר. איזראעל

משפחות אין פלאמען

סענסאציאנעלער ראמאן פון יודישען פאמיליען-לעבען

(12

— דאך איז אין מיר פעליבט? האט מרים געשמייכעלט, דאס וואלט נאך געפעהלט.

— זיין אויפפיהרען זיך ווייזט דאך דערויף, אז אזוי איז עס, ס'טרעפען אזעלכע זאכען אויך ביי חסידישע בחורים

דאס געשפרעך צווישען אנקא און מרימען האט זיך געפיהרט ביז שפעט ביינאכט, מרים האט גע־פרובט אלץ צו פערטייטשען אנקאן, אנקא ווידער האט געפרובט מרימען צו פערשטעהען און איהר אנ'עצה צו געבען

— ס'איז שוין אזוי שפעט, האט מרים זיך גע־כאפט, איך מוז שוין געהען

— ווירקליך, ס'איז שוין שפעט, ווי וועסט דו אזוי שפעט געהען אליין אהיים.

— איך קען דאך אבער נישט בלייבען, איבער־דערהיים וועלען די דינסטמיידלעך נישט וויסען וואו איך בין אהינגעקומען, איבריגענס קען זיך נאך די רביצין דערוויסען וועגען דעם און דאס גהיבט וועט זיין נאך גרעסער און בכלל פאסט דאס דאך נישט

— דווקא דערפאר, וואס די רביצין וועט דאס אויפרעגען וואלט איך דיר געראטען, אז ס'זאל אייג מאל קומען צו אזא קאנפליקט. דאס וועט זי איבער־צייגען, אז דו האסט אנדערע אנשויאונגען און אנדער־רע פערלאנגען, ווי זי וויל דיר אנווארפען.

— אבער פאר זיך אליין, אנקא, ניין איך קען נישט, איך געה אהיים

— א, ווי א קינד דו ביזט נאך, ווי נאאיוו, ס'וועט דיך קיינער דא נישט אויפעסען, וואס פאסט נישט, ס'וועט דיר קיינער דא קיין בייז נישט טון, דו ווייסט דאך, וואו דו בלייבסט

מרים איז בייז געווען אויף זיך אליין, זי איז טאקע נאך אזוי נאאיוו, האט אזוי ווייניג לעבענס־ערפאהרונג, פארוואס זאל זי טאקע דא נישט בליי־בען? וואס פארא חטא בעגעהט זי דורך דעם וואס זי בלייבט דא, וואס זי וועט דא איבערנעכטיגען, אי, די רביצין וועט זיך בייזערן, וועט ווערען אויפגער־רעגט, וועט איהר מאכען פארווארפען, וואס געהט עס זי אן?

מרים האט זיך טאקע געלאזען צורעדען פון אנקאן, און איז געבליבען נעכטיגען ביי איהר פריינ־דין, לאנג זענען זיי נאך געזעסען צוזאמען אין גע־שמועסט וועגען פערשידענע זאכען, קיין איין מאל איז אבער מעהר נישט דערמאהנט געווארען דער נאמען פון מארעק קריינין

אנקא האט געוואוינט ביי איהרע עלטערן, פאר'ט'עשריטענע מענשען, איהר פאטער און מוטער זענען שוין געווען מענשען אין די מיטעל־יאהרען. האבען געהאט א גוט געשעפט אין דער האנד און דאס צוזאמענלעבען פון דער פאמיליע ברוידע. איז פאר מענשען, וואס זענען געשטאנען אן א זייט, בעטראכט געווארען אלס גליקליכע. די מא־מיליע ברוידע איז בעשטאנען פון העריק ברוידע זיין פרוי גוטשא, זייער איינציגע טאכטער אנקא און דעם זוהן מאקס.

מאקס איז אלט געווען 22 יאהר, א פייערדיגער בלאנדער יונגערמאנטשיק, א לעבע־יונג, וועלכען מ'האט געקענט אין די שטאטישע נאכט־לאקאלען און קאבארעטען, ער האט געארבייט ביי זיין פאטער אין געשעפט און קיין געלד האט איהם אויך נישט געפעהלט

מרים האט מאקס'ן געקענט אויף אזוי פיל אויף וויפיל דאס איז געווען איהרס א משפחה. איהר מו־טער, וועלכע האט גוט געקענט די בעציהונגען ביי ברוידען אין הויז, האט קיינמאל נישט עליובט, אז איהר טאכטער מרים זאל נעהנטער זיך בעקענען מיט דעם דאזיגען מאקס. מרים איז ערצויגען געווארען אין א גאנץ אנדערער ריכטונג און אין א גאנץ אנדערער אטמאספערע. מרימס מוטער האט מורא געהאט פאר דעם איינפלוס וואס מאקסעס געזעל־שאפט וואלט געקענט האבען אויף איהר טאכטער און דעריבער האט מרים איהם געקענט נאר פון דערווייטענס.

ווען די צוויי מיידלעך זענען געזעסען און גע־שמועסט איז פון גאס געקומען מאקס, דער זייגער האט געשלאגען איינס. מאקס האט געזעהען ליכט ביי זיין שוועסטער אין צימער און איז אהין אריינגע גאנגען, ער האט זיך באלד צוריקגעצויגען ווען ער האט דארט דערזעהען מרימען

— א, וואס פארא גאסט, האט מאקס געזאגט, און אזוי שפעט, איהר האט געוויס געוואוסט, אז ס'זאל זיך אימיצער געפינען אייך צופיהרען אהיים

— ניין, האט אנקא געענטפערט, מרים בלייבט ביי אונז איבער נאכט, ס'לוינט נישט, אז זי זאל איצט אהיימגעהען?

— געוועס אנקא, דערביי איז היינט א שרעק ליך וועטער, א שאד א מענשען ארויסצולאזען, אבער פארוואס זיצט איהר אזוי שפעט אין דער נאכט. דער זייגער איז שוין

— אט אזוי, מוטעלט מען, האט מרים געזאגט, כדי צו ווייזען, אז זי איז אויך נישט פון היינטערען אויווען און קען זיך אנרופען מיט א ווארט

— איך קען אויף מיין שוועסטער נישט זאגען נאך זי איז א מוטלערקע, אויב מיין שוועסטער שמועסט, איז עס נאר וועגען וויכטיגע זאכען. מאקס האט געמאכט כסדר קאמפלימענטען מרימען, פון וואס איהר איז געווארען שטארק אומאנגענעהם און זי האט נישט געוואוסט וואו די אויגען אהינצוטון

— אין האב אייך שוין לאנג נישט געזעהען פרל. מירא איהר זעט אזוי אויסגעוואקסען, אזוי שעהן געווארען

— וואס עפעס מיטאמאל מירא, האט אנקא גע־פרעגט, זי הייסט נישט מירא, נאר מרים

— דאס איז נישט קיין שעהנער נאמען, דאס איז עפעס יודיש, האט מאקס זיך פערענטפערט, איך וואלט בעסער געוואלט, אז זי זאל הייסען מירא, איבריגענס קומט נישט דער נאמען צו דעם, אז זי איז שעהן געווארען. (פארטזעצונג קומט).

עקספּאָרט פון דער פּױלישער כעמישער אינדוסטריע

אהן קאָמפּענסאַציע-האַנדעל איז נישט מעגליך קײן עקספּאָרט

(אג) אין פּען גאַנד פון דער כעמישער אינדוסטריע אין װאַרשע איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון עקספּאָרט-סעקציע, פון בעריכט, װאָס איז אָפּגעגעבן געװאָרען װײזט זיך אַרױס, אַז דער עקספּאָרט פון דער פּױלישער כעמישער אינדוסטריע אױף די אײראָפּעאישע מערק טרעפט אָן אױף גרױסע שװעריגקײטען, דאַגעגען ענטװיקעלט זיך גינסטיג דער עקספּאָרט אין די לענדער מעבר לים, װאו עס איז פאַרהאַן גרױסע עקספּאָרט מעגליכקײטען.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם פּען ענטען צאָלמאַריף האָט די פערװאַלטונג פון דער סעקציע זיך פאַרנומען מיט דער פראַגע װעגען דער נױטװענדיגקײט צו רעװידירען די האַנדעלס-טראַקטאַטען און בעשלאָסען שױן איצט אָנצוהױבען די פּאָרבערײטונגס-אַרבײט, בכדי די פּױלישע דעלעגאַציע בײ די אונטערהאַנדלונגען זאָל קאָנען דיספּאָנירען מיט אַ גענוגענדען מאַטעריאַל.

װאָס שײך דער פראַגע פון דער קאָמפּענסאַציע האָט די פערװאַלטונג פון דער סעקציע בעשלאָסען, אַז הגם די קאָמפּענסאַציע טראַנזאַקציעס דאַרפען בעטראַכט װערען אַלס אַ שטערונג אין דער ענטװיקלונג פון די אינטערנאַציאָנאַלע האַנדעלס-בעציהונגען, איז אָבער אין אַ סך פאַלען פּשוט נישט פאַרהאַן קײן מעגליכקײט פון עקספּאָרט אָהן דער אָנװענדונג פון דער דאָזיגער נײער האַנדעלס-פאָרם.

א מעשה מיט אַנ'אױטא

געקױפט פאַר װעקסלען—פאַרקױפט פאַר מזומן

(2) נעכטען איז געשטאַנען פאַר'ן געריכט אײנער, מאַקס בלומענפעלד (גראָכאָװסקאַ 50), װעלכער האָט געקױפט אין פּױזען בײ אַ געװיסען װלאַדיסלאַװ נ קלעװיטש אַ פאָרד-אױטאָמאָביל פאַר װעלכען ער האָט בעצאָהלט 2000 זל. במזומן און 2,555 – װעקסלען.

װאָלט עס אפשר נישט געװען קײן קרומע זאַך, װען ער פאַרקױפט נישט תיכף דעם אױטאָ צו אײנעם משה לעסמאַן (װאָלני רינעק 14) פאַר 4,600 זלאָטעס במזומן און בעצאָהלט נישט די װעקסלען...

ס'האָט זיך נעמליך אַרױסגעװיזען, אַז די װעקסלען זענען געװען טובה-װעקסלען, דעפּאָ-װעקסלען וכדומה.

דאָס געריכט האָט איהם דערפאַר פאַרמשפט אױף 6 חדשים טורמע, אָבער, מחמת אַמנעסטיע איז די שטראָף בטל.

ער דאַרף בלױז צוריקקעהרען ניקלעװיטשען דעם אױטאָמאָביל.

איצט װעט לעסמאַן פאַרפיהרען אַ פּראָצעס.

פון דער פאָלקס-אוניװערזיטעט בײ דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע

באַכדעם װי עס זענען פאַרענדיגט געװאָרען די פאָרבערײטונגען הױבען זיך אָן װידער די סיסטעמאַטישע פאָרלעזונגען אױף דער פאָלקס-אוניװערזיטעט בײ דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

מאָרגען שבת 7 אװענד װעט אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע (שרודמיעיסקאַ 29) האַלטען אַ פאָרלעזונג אין דער העברעאישער שפּראַך רעד. א. לובאַשיצקי אױף ד. ט.: „די ציוניסטישע יוגענד אױף דעם שײדװעג".

זונטאָג, 8.30 אװענד װעט רעפערירען ד"ר ל. זילבערשטראַם (יודיש) אױף ד.ט.: „מצרים, ארץ ישראל, בבל פאַר 4000 יאָהר".

דינסטאָג קומט פאָר אַ פאָרלעזונג פון ד"ר ל. פאַלעק אין דער פּױלישער שפּראַך.

אבערקאַנטאָר משה קוסעװיצקי אין לאָדז

װי מיר דערװיסען זיך װעט דער װעלט בערידהמטער אָבערקאַנטאָר פון װאַרשאַװער סינאַגאָגע ר' משה קוסעװיצקי, מיטװאָך דעם 16 נאָװעמבער אױפטרעטען מיט אײן רעליגיעזען קאָנצערט אין זאַל פילהאַרמאָניע.

אידא קאַמינסקא און זיגמונט טורקאָװ אין לאָדז

די בעליבטע קינסטלער אידא קאַמינסקאַ און זיגמונט טורקאָװ קומען נאָך לאָדז. און װעלען דאָ האָבען אײנאײנציגען גאַסטראָל, ס'װעט געגעבען װערען. שבת, דעם 12 אָקטאָבער, פאַרמיטאָג, דאָס שפּאַנענדע טעאַטער-שטיק פון לודװיק װעדרנער: הער לאַמבאַרטיע (דאָס געשרײ פון געװיסען) אין 3 אַקטען.

לעצטע 4 מאָל „טאַנצט יודעלעך טאַנצט!" אין „סקאַלאַ"

הײנט 9 אָװענד. מאָרגען 4 בײטאָג און 9 אָװענד װערט דורך דער „יודישער באַנדע" געגעבען די לעצטע פאָרשטעלונגען פון בעריהמטען רעװױ-שלאַגער „טאַנצט יודעלעך טאַנצט!", װאָס װערט געשפּילט מיט גרױס ערפאָלג.

ס'װערען שױן געמאַכט פאָרבערײטונגען צום צװײטען פּראָגראַם „די װעלט שאָקעלט זיך!" די פּרעמיערע װעט פאָרקומען דעם קומענדיגען דינסטאָג.

ד"ר ע. סאַסקין קומט הײנט קײן לאָדז

הײנט נאָכמיטאָג קומט קײן לאָדז דער װיצע-פּרעזידענט פון דער רעװיזיאָניסטישער װעלט-עקזעקוטיװע ד"ר ע. סאָסקין.

ד"ר ע. סאָסקין איז דער פאָרטרעטער פון רעװיזיאָניסטישע װעלט-אוניאָן בײ דער פעלקער-ליגע אין גענף װאו ער האָט מיט ערפאָלג אָרױסגעפיהרט אַ רײהע פּאָליטישע אױפקלערונגס-אַקציעס צװישען די גענפער קרײזען װעגען דער לאַגע אין ציוניזם און ארץ ישראל.

ד"ר סאָסקין איז אױך בעקאַנט דער ברײטער יודישער עפענטליכקײט אַלס אַ גלענצענדער זאַכקענער פון קאָלאָניזאַציע-פּראָבלעמען.

ד"ר סאָסקין קומט קײן לאָדז אין דער בעגלײטונג פון װיצע-פּרעזידענט פון רעװיזיאָניסטישען פעראײן װאַרשע, קאָנסיל אינזש. סעקין — ערלעדיגען א רײהע װיכטיגע פּאַרטײ אַנגעלעגענהײטען. הײנט 5 אַ זײגער נאָכמיטאָג קומט פאָר אין גראַנד-האָטעל אַ פּרעסע-קאָנפערענץ פון די פאַרשטעהער פון דער לאָדזער פּרעסע מיט דעם חשוב'ן גאַסט.

אַ װאָװילער „פּשיאַטשעל"

(2) פאַר'ן בעגנב'ענען די װאָהנונג פון דוד װיגאַדסקי (שרודמיעיסקאַ 96) זענען געזעסען דורכ'ן געריכט פאַרמשפּט געװאָרען — אַדאָלף-עמיל האַמערלינג, אַ „פּשיאַטשעל" פון װיגאַדזקיס אַ זוהן — אױף אַ יאָהר טורמע, און זײנע אַ צוהעלפער, אַלפרעד װײנקאָן—אױף אַנדערטהאַלבען יאָהר טורמע.

אַ קינדער-שפּילעכל...

(2) אױף װאָלבאָרסקאַ 19 האָבען זיך געשפּילט עטליכע קינדער.

אין אַ געװיסען מאָמענט האָבען זײ אַ שטופּ געטאָן דעם 10-יעהריגען שלמה'לע פוקס (פון יאַקובאַ 3), װעלכער איז אַרײנגעפאַלען אין דער טײך לודקע, װאָס פליסט אַדורך דעם הױף.

דאָס קינד האָט מען פון װאַסער אַרױסגעצױגען אָבער מיט אַ צובראָכענעם פּיסעל.

מ'האָט איהם אָפּגעפיהרט אין אַננאַ-מאַריאַ-שפּיטאַל.

DEUTSCHER THEATERVEREIN „THALIA"

w teatrze „SCALA", Śródmiejska 15, tel. 223-33.

זונטאַג, ד. 6. נאָװעמבער 1932. 5.30 נאָכם.

װערט געשפּילט אין דער דײטשער שפּראַך

אמײדל מיט טעמפּא

מוזיקאַלישע קאָמעדיע אין 3 אַקטען אין דער דײטשער שפּראַך פון מאַקס רײמאַן און אָטטאָ שװאַרץ. טעקסטען פון די לידלעך: אָטטאָ שפּרינצעל. מוזיק: װילי ברעדשנײדער. כאָרעאָגראַפיע: אימרע שענעס.

עס נעהמען אנטײל: אירמאַ זערבע, אירא זעדערשטרעם, גערטרוד עגלער, מאַקס אַנװײלער, האַנס קריגער, ריכ. זערבע.

פאָרפאַרקױף פון בילעטען אין דער פירמע A. G. Restel, פּיעטריק. 84 און אין טאָג פון דער פאָרשטעלונג — בײ דער קאַסע פון „סקאַלאַ"-טעאַטער פון 11 פאָרם.

יודיש טעאַטער „פילהאַרמאָניע" נאַרוטאָװיטש 20

לײטונג: א. בעזמאַן און א. שטאָקפעדער.

XX 1912—1932 XX

זונטאָג, דעם 6 נאָװעמבער, 9 אָװענד, קומט פאָר דער

20-יאָהריגער יוביליי

פון בעליבטען כאַראַקטער קאָמיקער פון לאָדזער טעאַטער-עולם

ישעיהו צװיליך

מיט'ן אנטײל פון דער סוברעטין רעגינא צוקער

און בעליבטער אַרטיסט

הערמאַן פעניגשטײן

עס װערט געשפּילט צום ערשטען מאָל אין לאָדז

דער גרעסטער װעלט-שלאַגער, װעלכער האָט געהאַט דעם גרעסטען ערפאָלג אין אַמעריקאַ, לאָנדאָן, פּאַריז און װאַרשע

א גן-עדן פאַר צװײ

25 נומערן געזאַנג! קופּלעטען, דועטען, קװאַרטעטען און טענץ! צום שלוס: א גרױסער

רעװױ-קאָנצערט א.נ.: „לאָדז נאָך האַלבער נאַכט"

רעגינאַ צוקער װעט פרײליך מאַכען דעם עולם מיט איהר זינגען און טאַנצען. הערמאַן פעניגשטײן װעט אָנפיהרען מיט'ן אָװענד און װעט אַרױסגעבען די שענסטע קופּלעטן פון זײן רעפּערטואַר. ב. זאַסלאַװסקאַ די בעסטע דעקלאַמאַציעס פון איהר רעפּערטואַר. ל. נעטליכערמאַן די שענסטע נײעסטע פאָלקס-לידער. עװא שטאָקפעדער און א. אײזענבערג קאָמישער דועט „ער װיל—זי נישט". ל. שלאָסבערג די שענסטע בעסטע נײעסטע ראָמאַנסען. יוסף נײװירט די נײעסטע קופּלעטן און סטעפּ-טענץ פון אונזער צײט. פרײליכער סקעטש! צװיליך געפינט א באָמבע מיטן אנטײל פון דעם בעל-יובל ישעיהו צװיליך װי אױך די בעליבטע אַרטיסטקע פאַרטנערין פון אײב קאַרפּ חנה צװיליך

קאָנפערענסיער: ה. פעניגשטײן. דיריגענט: ל. זעלמאַן. רעזשיסער: ק. ציםבאַליסט. סופלער: אײזענבערג. ביהנע-לײטער: ק. גוטמאַן. בעמערקונג: דאָס פובליקום האָט די געלעגענהײט צו זעהן דעם אַרטיסט ישעיהו צװיליך מיט זײן פרױ נאָר דאָס אײנציגע מאָל אױף זײן יובל'פאָרשטעלונג. פרײקאַרטען נישט גילטיג.

בילעטען שױן צו בעקומען אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

מעז גרײט זיך צו די װאַהלען

װאָס מיר דײטשלאַנד? װאָס מיר היטלער?
כאַפּען זאָל איהם אַ בישט גוטער.
בעסער װעל איך מיר פאַרזאָרגען
איצט אױף װינטער מיט אַ פוטער.

אױב שױן יאָ אַ פוטער קױפען
גוט און בילּיג און בעקװעם
איז דאָס נאָר בײ ל. ב. פעפער,
װעלכער האָט דעם בעסטען שם.

דאָרט אױף װסכאָדניאַ 42
איז אַנ'אױסװאַהל גאָר פאַרהאַן
פון די פוטערװאַרג די שענסטע
פאַר אַ פרױ און פאַר אַ מאַן.

מיט ל. ב. פעפערן צו האַנדלען
האַלט מען פּשוט פאַר אַ גליק
װער ס'איז אײן מאָל זײן לאַגער אײנמאָל
געהט שױן לעדיג נישט צוריק.

ער האָט די שענסטע קאַראַקולען
פאַקען, קרעטען, טרוכענע אױך
בײ ל. ב. פעפער װערט געאַרבײט
אַז עס פלאַקערט, ס'געהט אַ רױך.

נאָר אױף װסכאָדניאַ 42
גיכער ברודער, נישט פאַרגעס
פון דער לאַנג-בעליבטער פירמע
צו פאַרשרײבען דעם אַדרעס.

יעהרליכע גענעראַל-פאַרזאַמלונג פון דער געז ט.א.ז.

מאָרגען שבת, 9 א זײגער אָװענד קומט פאָר אין לאָקאַל פון ט. א. ז. נאָװאָמיעסקאַ 3 די יעהרליכע גענעראַל-פאַרזאַמלונג פון די מיטגלידער מיט א װיכטיגער טאָג-אָרדנונג

ספּאָרט

„שטערן" — „פּאַראָװס"

מאָרגען שבת 2 נאָכמיטאָג קומט פאָר אױפ'ן ספּאָרט-פּלאַץ פון „טוריסטען" אַ אינטערעסאַנטער פוסבאָל-מעטש צװישען די צװײ שטאַרקסטע יודישע אַרבײטער מאַנשאַפטען אין לאָדז „שטערן"—„נאַפּשוד". דער דאָזיגער מעטש קומט פאָר װעגען בעכער פון דער „שטערן" צענטראַלע און װעט זיכער דורך בײדע מאַנשאַפטען געפיהרט װערען זעהר פאַרביסען װײל דער זיגער פון דעם מעטש װעט קעמפען מיט דער װאַרשע „גװיאַזדאַ" װעגען מײסטער-טיטול פון די „שטערן" קלובען אין פּױלען.

נאָך דעם נצחון פון „נאַפּשוד" איבער „מאַרגענשטערן" 1:4 איז פאַראױסצוזעהן, אַז די יונגע מאַנשאַפט פון „נאַפּשוד", װעט אַקעגענשטעלען אַ שאַרפען קאַמף, דעם פינאַליסט פון „צװײ"-קלאַס „שטערן", װעלכע געפינט זיך אין אַ אױסגעצײכנעטער פאָרם.

װאַרעמקײט גיט

געזונדהײט, רעריבער קױפט נור Wimpassing-Seimpert װאַרעם-פלעשען.

צו בעקומען אין אַלע געשעפטען.

פון דער יוד. פאָלקס-אוניװערזיטעט בײ „התאחדות"

שבת אָװענד װעט דער בעקאַנטער פּרעלעגענט און בעדײטענדער קענער פון דער העברעאישער ליטעראַטור ד"ר י. פרענקעל האַלטען זײן ערשטען רעפעראַט פון דער סעריע, די שטרעמונגען אין די נײ-העברעאישער ליטעראַטור. װאָס װעט זײן געװידמעט דעם בעקאַנטען דיכטער אין ארץ-ישראל דוד שמעאָנאָװיץ.

זונטאָג אָװענד װעט רעד. ד"ר עלענבערג האַלטען אַ רעפעראַט װעגען „קריזיס און ליבעראַליזם און די יודען".

די פײערונג לכבוד סטאַניסלאַװ װיספּיאַנסקי

אין קאָמיטעט צו פײערען דעם 25-טען יאָהר-צײט נאָכ'ן טױט פונ'ם גענ'אַלען פּױלישען דיכטער און קינסטלער, סטאַניסלאַװ װיספּיאַנסקי.

די פײערונג װעט פאָרקומען אין קראָקע.

מצד לאָדז װעט זײן פאַרטראָטען אין קאָמיטעט דער לאַװניק פּשעצלאַװ סמאָליק.

אונטער אַנ'אױטא

(2) זעלאַװ פלעשיאַק (פּאַביאַניצער 92) איז לעבן דעם הױז, װאו ער װאױנט אַרונטערגעפאַלען אונטער אַנ'אױטאָ און זיך אײנגאַנצען צושעדיגט.

דער שאָפער איז ענטלאָפען.

צום פערװאונדעטען איז אַרױסגערופען געװאָרען די פּאָגאָטאָװיע.

Obuwie Serca

Z SERCEM NA PODESZWIE

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט דער געעהרטער קונדשאַפט, אַז מיר האָבען ערעפענט

א פאַבריק פון קאַמיל-פאַנטאָפעל

און מיר עמפּפעהלען צו ביליגע פּרײזען

2 אַנראַדאָװאַ 2, טעל. 161-96

M. FANTULIS

Przedsiębiorstwo Handlowe

הורט

רעגינא צוקער איז דער ראלע „מאשקע“

די בעליבטע סוברעטין רעגינא צוקער שפילט איצט מיט גרויס ערפאלג אין יודישען טעאטער אין „פילהארמאניע“.

רעגינא צוקער, וועלכע האט זיך בעליבט גע־מאכט ביים יודישען טעאטער־עולם, טרעט אויף מארגען, שבת ביינאכט אין דער אפערעטע „וואלגא מיידעל“, שפילנדיג די הויפט־ראלע: „מאשקא“. אין דער אפערעטע שפילט אויך דער בע־ריהמטער הערמאן פייגנשטיין די ראלע „דיווי“.

דייטשע פארשטעלונג אין „סקאלא“

זונטאג, האלב 6 אווענד ווערט אויפגעפיהרט אין „סקאלא“־טעאטער די העליכע דייטשע אפערעטע „א מיידעל מיט טעמפא“, אונטער דער רעזשי פון א טור הייטע און מוזיקאלישער לייטונג פון טעאדאר רידער, די דאזיגע הערליכע אפערעטע ווערט אויפגעפיהרט דורך דעם בעקאנטען דייטשען טעאטער־פעראיין „טהאליא“.

ווערענדע מוטערס

מוזען יעדע שטוהל־פערהאלטונג טראכטען דורכ'ן געברויך פון נאטירליכען ביטער־וואסער

Franaiszka Józefa

צו בעקומען אין אלע אפטייקען און סקלאד־אפטעקענס.

פעלץ־ווארעץ

קען מען קויפען אמביליגסטען און אויף די בעקוועהמסטע בעדינגונגען נאר ביי דער ראנגירינגער פירמע

L.B. FEFER, Wschodnia 42, tel. 178-04

בעמערקונג: די קירזשנער־ווערקשטאל געפינט זיך אויפ'ן ארט. די ארבייט ווערט אויסגעפיהרט פינקטליך און ריין.

אויפטריט פון בעליבטען אר־טיסטען־פאר יוסף קאמען און דינה קעניג

דער פאפולערער און בעליבטער ארטיסט יוסף קאמען און דינה קעניג זענען געקומען צו גאסט קיין לאדז.

דעם היינטיגען שבת אווענד טרעטען זיי אויף אין שטאט־ראט־זאל אין קאמעדיע דראמע און ליד. דער פרייז פון בילעטען איז זעהר צוגענגליך.

פרעמיערע פון א נייער אפערעטע אין יוד. טעאטר „פילהארמאניע“

היינט, פרייטאג, מארגען שבת 9 אווענד ווערט אויפגעפיהרט צום ערשטען מאל אין לאדז די זעהר קאמישע אפערעטע „א גן עדן פאר צוויי“ וועלכע איז געשפילט געווארען אין ווארשאווער קאמינסקי'ס טעאטער מיט א גרויסען ערפאלג.

די אפערעטע פערמאגט אין זיך פיל הומאר און מעלאדישע געזאנגען. די הויפטראל בערטשיק פיהרט אויס דער בעקאנטער ארטיסט הערמאן פע־ניגשטיין.

בעריכטיגונג

אין צוזאמענהאנג מיט דער געכטיגער נאטיץ פון האנדעלס־געריכט, איז איינגעפאלען א טעות. ס'דארף זיין: אז די פירמעס „זופערט“ און „אדאלף מייסטער“, האט דאס געריכט געגעבען א צוויי־וואכענדיגען טערמין, כדי צו ערלעדיגען די געריכט־פארמאליטעטען פערעפענטליכען זייערען א בעל־חוב אב/אופאדלאשטש.

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי	85,25
4 פראצ. דאלארובקע	49.50
3 פראצ. בודאוולאנע	37,50
7 „ סטאביליזאציע (אמעריק.)	54'90
8 „ ווארשאווער פאנד־בריף	57,50
8 „ לאדזער „ „	54 40
ענגלישער פונט	29.22
דאלאר	8,90

די דירעקציע פון סלאנג־קינא

„Capitol“

טיילט מיט די פעראינטערעסירטע פעראיינען, געזעלשאפטען, ארגא־ניזאציעס א. ז. וו. אז מיט'ן 1־טען נאוועמבער ד. י. זענען איינגעפיהרט געווארען הנחה־בילעטען פון א נייעם טיפ אזוי גערופענע

יעהרליכע רעקאמענדאציאנס־פאספארטוס

וועלכע עס גיט ארויס די קאנצע־לאריע נאכ'ן אומקעהרען די מיני־מאלע אייגענע קאסטען טעגליך פון 4 ביז 7 אווענד.

ראדיא־פראגראם

פרייטאג, דעם 4־טען נאוועמבער

11,40 פרעסע־איבערזיכט, 11,50 מעטעא־ראלאגישער קאמוניקאט פאר לופטפליה־קאמוני־קאציע. 11,58 צייטסיגנאל, 12,10 גראמאפאן־פלי־טען, 1,20 מעטעאראלאגישער קאמוניקאט. 3,50 רעפעראט, 4.15 לעקציע אין דער ענגלישער שפראך, 4,30 גראמאפאן־פליטע, 4,40 רעפעראט, 5 פאפולערער קאנצערט, 6 טאנץ־מוזיק, 7 פער־שידענעס, 7,20 קאמוניקאט פון דער לאדזער האנ־דעלס־קאמער. רעפערטואר פון די טעאטערען, 7,30 פעליעטאן, 7 45 ראדיא־פרעסע, 8 מוזיקאלישע שמועסען. 8,15 סימפאנישער קאנצערט פון דער ווארשאווער „פילהארמאניע“, ליטעראַרישער פעליע־טאן, 10,40 ספארט־ידיעות, 10.45 ראדיא־פרעסע, 10,55 מעטעאראלאגישער און פאליציי־קאמוניקא־טען, 11 טאנץ־מוזיק.

* * *

אויסלאנד

6 בערלין – קאמפאזיטארען־קאנצערט, 7,05 העלסינגפארס — סימפאנישער קאנצערט, 8 בערא־מינסטער – אפערע „קארמען“, 8,10 קראלעוויעץ־סימפאנישער קאנצערט, 8,45 רוים – אפערע, 9 פאריז – אפערע, 9,20 מינכען — סימפאנישער קאנצערט.

שבת דעם 5־טען נאוועמבער

11,40 פרעסע־איבערזיכט, 11,50 מעטעא־ראלאגישער קאמוניקאט פאר לופטפליה־קאמוני־קאציע, 11,58 צייט־סיגנאל, 12,10 גראמאפאן־פליטען, 1,10 מעטעאראלאגישער קאמוניקאט, 1.15 שול־פריהמארגען, 3,50 רעפעראט, 4 טראנס מיסיע פון לעמבערג פאר עלטערע קינדער, 4,15 אודיציע פון קראקא, 4,40 רעפעראט, 5 אודיציע פון לעמבערג פאר קראנקע, 5,35 ידיעות, 5,40 אקטועלער רעפעראט, 6 גאטעסדינסט, 7 פערשידע־נעס, 7,20 קאמוניקאט פון דער לאדזער האנדעלס־קאמער, רעפערטואר פון די טעאטערען, 7,30 אודיציע, 7,45 ראדיא־פרעסע, 8 לייכטע מוזיק, ספארט און פרעסע בעריכט. 10,05 שאפען־קאנ־צערט 10.40 פעליעטאן, 10,55 מעטעאראלאגי־שער און פאליציי־קאמוניקאטען, 11 גראמאפאן־פליטען.

* * *

אויסלאנד

7,20 וויען – קאנצערט, 8 וויען – „מאריא שטוארט“ פון שילער, 8 30 בערלין – קאמישע אפערעטע, 8,45 בודאפעשט – קאלמאן־קאנצערט, 9 שטראסבורג – סימפאנישער קאנצערט.

„PRACA“

געזעלשאפט צו פערשפרייטען פאך־ארבייט צווישען יודישע פרויען

וואָלטשאנסקא 21, טעל. 167-15

ס'ווערען אנגענומען איינשרייבונגען פון שילערינס אויף פאלג. אפטיילונגען: 1) גארסעטען־פאך, 2) דאמען־שניידעריי, 3) האנד־שטיקעריי, 4) היטען־פוצערינס, 5) וועש־נייהערינס, 6) אנדולאציעס און 7) מאניקור.

דער סעקרעטאריאט איז טעטיג פון 9—1 און 3—6

מעלדונגען

יודישע פאלקס־אוניווערזיטעט, ביי דער ציוניסטי־שער ארבייטס־פארטיי „התאחדות“, שרודמיעסקא 20.

מארגען, שבת 8.30 אווענד קומט פאר דער ערשטער רעפעראט פון ד"ר י. פרענקעל אד"ט: „די שטרעמונגען אין די ניי־העברעאישע ליטעראַ־טור“.

זונטאג, דעם 6. נאוועמבער, 8.30 אווענד וועט ד"ר ז. עלענבערג רעפערירען אד"ט: „דער קריזיס אין ליבעראליזם און די יודען. די רעפעראטען קומען פאר אין נייעם לאקאל פון דער יודישער פאלקס־אוניווערזיטעט, שרודמיעסקא 20, פראנט פארטער".

6774

העברעאישע אווענד־קורסען ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

די למודים אויף די אווענד־קורסען ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע האבען זיך שוין אנגע־הויבען. עס זענען געעפענט געווארען גרופען פאר אנפענגער און פארטגעשריטענע.

ווייטערע איינשרייבונגען אין אלע גרופען, ווי אויך אויף די ספעציעלע קורסען פאר שילער פון די פאווש־עכנע שולע ווערען אנגענומען אין ציוניס־טישען ביורא, שרודמיעסקא 29. דער אפצאהל איז א מינימאלער.

6762

העברעאישע אווענד־קורסען ביי דער אפטיילונג פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אויף אלטשטאט א. נ. „אגודת ציון“.

עס האבען זיך שוין אנגעהויבען איינשרייבו־נגען אויף די קורסען פאר דער העברעאישער שפראך און תנ"ך אין דער אפטיילונג פון דער ציונ. ארגאני־זאציע אויף אלטשטאט. עס ווערען געעפענט גרופען פאר אנפענגער און פארטגעשריטענע. דער אפ־צאהל איז א מינימאלער. דער לאקאל פון „אגודת־ציון“, זגערזשער 28, איז אפען טעגליך פון 8 ביז 10 אווענד.

6763

איינשרייבונגען אויף פראפעסיא־נעלע פאך־קורסען פון „ארט“ וואָלטשאנסקא 27, טעל. 23-111

עס ווערען אנגענומען איינשרייבונגען אויף פאלגענדע קורסען און ווארשטאטען:

1. מעכאנישע רונד־טריקאטאזש־ארבייט
2. מעכאנישע רונדזאקען ארבייט
3. מעכאנישע וועבעריי, ענגליש און קארט
4. מעכאנישע קעטלען פון שטרימף און שקארפעטען.
5. מעכאניש שפולען און טרייבען
6. סוויטער־שטריקעריי פון פארצייכנער
7. הענטשקער־ארבייט אויף שליטען־מאשינען
8. ראדיא־טעכניק (טעאריע און בוי פון אפאראט).
9. גארסעטען־ארבייט מיט מאדעלירען און צושניידען
10. פרויען־שניידעריי
11. מאשין־האפט מיט פערצייכנען
12. האנד־שטיקעריי אלע טעכניקען.
13. וועשנייעריי מיט צושניידען.
14. הוט־פוצעריי
15. אנדולאציע און האר־פארבען
16. מאניקיר.
17. צושניידער־קורסען פאר הערען און דאמען שניידער.

קאנקורענטען

(ענדע פון 10־טע זייט)

רען צו בויען דעם הער אלפרעדס הארץ אונטען שטייף אויפגעקראכמאליעטען גארס, זיי האבען זיך כמעט ווי פערמאכט, דאס העמדעל, וואס האט געדארפט די אויגען צוהעלפען און וועלכעס איז פרא־טעקציע־מעסיג געלעגען אויף הער אלפרעדס פלי־צעס האט זיך, ווי דארט אנגעקלעפט, נישט געקענט אהין אדער אהער.

וואס זאל ער זאגען, דער הער בוימאן? ער קען איהר יא, צי ער קען איהר נישט? — ס'איז א ווערטעל!

„יא, זייער א שווערעס דאזיין“ האט ער בוי־מאן, ווי זיין שטייגער אנגעהויבען צו פילאזא־פירען אויף דעם לשון פון די גוישע פילאזאפען און וועלכעס איז כמעט ווי בעשאפען געווארען דערמיט צו פילאזאפירען — אויף דייטש — א שווערעס דאזיין (דא זיין — האזיין - דאזיינעס) אויב האט ער ביז איצט, אויסער די בלא־יודעים'דיגען (ביודעים — בלא יודעים איז ביים הער בוימאן אויף ריין דייטש אויסגעקומען: „פיאערום“) קאנקורענט אין דער פערזאן פון סעניאר בויהיים מיט וועלכען ער האט ווי עס איז געקענט קאנקורירען (איז נאך א וועקסעלע, ווי נאך א טשעקעל, נאך א מתנהלע), איז איצט צוגעקומען א פרישע קאנקורענט, דער יונגער בויהיים ... איז איהם צו קאנקורירען וועט זיין שווער ... האט א שוואך הארץ, דער הער בוימאן, און האלטענדיג די פערשמאלענע אייגלער פערדשמודעט איז איהם מיטאמאל קלאר געווארען:

„איך בין שוואך, בין איך! מיך און יעדעם אלטען בעל־עבירה'ניק ברויך זי, די שיקסע נאר צו איהרע אויסערליכע געברויכען, ציהרונג, קליידער שיך וכדומה, און דעם יונגאטש, דעם פושעי־עוכר ישראל (הער בוימאן האט געמוזט ווי עס ווייזט אויס אוועקוואַרפען דאס דייטשע) ברויך זי צו אינעווייניגע, אינטימערע געברויכען, יא, א שווערעס דאזיין“!

הער בוימאן האט ביסלעכווייז צוריקגעוואר־פען די גלייכגעוויכט און שווער־אטעמדיג און סאפ־פענדיג אקייגענגעלאפען בעגריסען דעם הער סאפיר, וועלכער האט אקאַשט וואס אויפגעמאכט די טיר, איבערלאַזענדיג דעם הער אלפרעד, לאנג און אויס־געצויגען, דעם קאפ געבויגען, ווי א פראגע־צייכען:

— וועט ער געבען א הלוואה? וועט ער בעפ־פרייען היינט פון צוזאג?

יודישע געשטאלטען

(ענדע פון 7־טע זייט)

פאנגען גלויבען, אז ער איז דאס טאקע דער מאן, וועלכער איז געשיקט געווארען צו ווערען דער בע־פרייער פון ישראל און זיי האבען איהם אויפגע־נומען מיט גרויס כבוד. זייענדיג א דורכגעטריבע־נער מענש, האט ער זיין פיהרונג אזוי פערמאסקירט אז עס איז די ווענעציאנער יודען נישט איינגעפאלען, אז זיי האבען צו טון מיט א געוועהנליכען פאנטא־זיאר, זיין אסקעטיש אויסזעהן און זיין שטרענג פאדערען, אז מען זאל איהם בלינד פאלגען האט אויך צו איהם ארויסגערופען צוטרוי.. געדערט האט ער נאר העברעאיש, אז מען זאל איהם טאקע גלוי־בען, אז ער קומט פון א לאנד, וואו עס איז דא א יודישע מלוכה, און וואו מען רעדט נאר העברע־איש.

אין ווענעדיג האט דוד געבעטען די רייכע יו־דען, זיי זאלען איהם צושטעלען א שוץ, כדי ער זאל קענען פאהרען קיין רוים זיך פארשטעלען פאר דעם פויפסט, די ווענעציאנער יודישע גבירים קומען טאקע טאקע נאך זיין ביטע, און דוד הראובני לאזט זיך פון ווענעדיג קיין רוים זיך פארצושטעלען פאר'ן פויפסט פון דער קריסטליכער אמונה, דעם פויפסט קלעמענס דעם זיבעטען.

אנגעקומען איז דוד הראובני קיין רוים אויף א ווייס פערד, בעגלייט פון א דינער און איבערזע־צער, מיטבריענגענדיג מיט זיך צום פויפסט עמ־פפעהלונגס־בריף פון פיל הויכגעשטעלטע פערזענ־ליכקייטען מיט וועלכע ער האט זיך בעקענט אין איראפע, קלעמענס דער 7־טער עמפפאנגט איהם מיט אלע צערעמאניעס און כבוד, מיט וועלכע מען נעהמט אויף א פארשטעהער פון א פרעמדער מלו־כה. אין א קורצער צייט ארום געווינט דוד הראובני דעם פויפסטס פולסטען צוטרוי און ער קאנפערירט מיט איהם, ווי אזוי צו בעארגען די כלומרשטע יודישע ארמעע מיט געוועהר, כדי געמיינזאם צו בעקעמפען די מאכמעדאנער. די שונאים פון קריס־טענטום אזוי איז דוד געווארען א מקורבב צום פויפסט און ער טיילט איהם צו א שטענדיגע עהרען־וואך פאר דער גאנצער צייט פון זיין אויפהאלטען זיך אין רוים.

צוזעהענדיג דעם כבוד וואס דער פויפסט ער־טיילט דוד הראובני, האבען די יודען, וועלכע האבען זיך אין אנפאנג בעצויגען צו זיינע מעשים מיט אומצוטרוי געגומען גלויבען אז זיי האבען דא טאקע צו טון מיט א שליח פון א ווייטער יודישער ביז־איצט אומבעקאנטער מלוכה, וועלכער וועט געוויס

עפעס אויפטון לטובת זיי, די יודען פון רוים בע־ציהען זיך צו איהם מיט גרויס רעספעקט און ליבע און שיקען איהם קאסטבארע מתנות. א יודישער גביר פון פיסא דעקט אלע אויסגאבען וואס דוד הראובני מאכט בעת זיין אויפהאלטען זיך אין רוים.

אין קורצען זענען די קלאנגען וועגען דוד הר־אובנים טעטיגקייט אין רוים דערגאנגען קיין ליסא־באן און זשאאן דער 3־טער, דער קעניג פון פאר־טוגאל, לאדט איהם איין אין זיין הויפשטאט, כדי זיך מיט איהם מיישב צו זיין וועגען דעם בעפארשטעה־ענדיגען קריג, וועלכע די קריסטען זאלען מיט דער הילף פון דער יודישער מלוכה, אין אראביען, דער־קלערען די מאכמעדאנער. דוד הראובני לאזט זיך אוועק קיין ליסאבאן מיט א גרויסער פאמפע, ווי עס פאסט פאר אן אמבאסאדאר פון א גרויסער מלוכה, אויף זיין ספעציעלער שיף, מיט וועלכער ער פאהרט צוזאמען מיט זיין גרויסער דינערשאפט, פלאטערט א יודישע פאהן.

אין נאוועמבער 1525 נעהמט דער קעניג זשא־אן דער דריטער אויף דוד הראובני מיט גרויס כבוד אלס פארשטעהער פון א בעפריינדעטער מלוכה. ער בעשליסט נאך א קאנפערענץ מיט ראובני'ן, צו באַ־זארגען די יודישע ארמעע מיט געהעריגע וואפען און העלפען איהר בעקעמפען די פיינדלע מאכמע־דאנער.

דער געפאלענער גייסט פון די אנוסים אין פאר־טוגאל הויבט זיך ווען זיי זעהען ווי אזוי דער שונאי ישראל, זשאאן דער דריטער בעציהט זיך צו דוד הראובני, זיי נעהמען איהם אן אויב נישט אלס משיח'ן אליין, איז פאר איינעם פון דיינע נאהענטע, ווען דוד הראובני פאהרט דורך די גאסען פון ליסאבאן, איז עס א זכיה פאר א מאראנער, ווען עס געלינגט איהם א קוש טון די ברעגען פון זיין מאנ־טעל... אויך דער געפאלענער גייסט פון די שפאני־שע אנוסים איז בעלעבט געווארען מיט א זיסער האפ־נונג, און פיל פון זיי לאזען זיך אוועק מיט מסירות נפש קיין פארטוגאל, כדי מיט די אייגענע אויגען צו זעהען דעם פארשטעהער פון דער ווייטער יודישער מלוכה, די פערצווייפעלטע מאראנער לעגען דאן זייער איינציגער האפנונג אויף דוד הראובני, כאטש ער אליין האט געשוויגען און נישט ארויסגעוויזען קיין שום פעראינטערעסירונג צו זיי. זיין שווייגען, איז, אבער, אנגענומען געווארען ביי די מאראנער אלס אויסגעצייכענטע האנדלונג פון זיין זייט, און זיי האבען נישט געצווייפעלט אז דער טאג פון זייער גאולה איז געקומען און אז דוד הראובני וועט זיי פיהרען אין לאנד פון זייערע אבות.

ערשטקלאַ= סיגער
קירזשנער-אטעליער פון I.BOMBEL
פיהרט אויס — אַלערליי
פעלץ=בעשטעלונגען
און רעפּעראַטורען לויט די נייעסטע מאָדעלען.
פינקטליכע און רעיעלע אויספיהרונג. ערמעסיגטע-פרייזען.
זאוואדזקא 6 טעל. 118=62.

וויכטיג ביי'עס
— פאר —
סוויטער= און טריקאטאזש=
פאבריקאנטען!

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט, אַז אונזערע
רייז=פערשלוסן
זענען נאר צו בעקומען ביי אונזער
אויסשליסליכען
פערטרעטער
הורט=גאַלאַנטעריע=געשעפט
ה. אפפעלבוים
לאדז, פולנאצנא 2
P.K.O. 68.384 טעלעפאָן 142-92
פון 1. נאוו. זענען די פרייזן רעדוצירט
מיט אַכטונג Zjednoczone fabryki Spinaczy Błyskawicznych

אויף ראטעס און פאר געלד
א גרויסער אויסוואהל פון
הערען- דאמען= און קינדער-גארדעראבען
בעמערקונג: כ'פיהר אויך אויס בעשטעלונגען פון אייגענע און
געבראַכטע שטאָפען. — קאָנקורענץ-פרייזען! — גינסטיגע בעדינגונגען!
וואָלטשאנסקא 43 ערשטער שטאָק פראַנט 6171

ערפינדונג.
פאווידלע פון קרייטעכצער
געגען אַסטמאַ, שווינדזוכט און סוכאטעס
ערפינדען דורך סט. שליוואנסקי אין
1902 י. איז דאָס איינציגע מיטעל
וואס פּצרהיט געגן די דאָזיגע קראַנק-
הייטען. וועגען זייער ווירקזאַמקייט
און ערפאלג בעשטעטיגען אַ רייה פון
איבער 3 טויזענד דאנק בריף, וועלכע
מ'קען צו יעדער צייט נאָכזעהן.

Wytwórnia „POWIDEŁ ZIOŁOWYCH"
געפינט זיך אין לאדז
בזשעזשינער 33
Stanisław SLIWAŃSKI.

אמביליגסטע און רעיעלסטען קויפט מען
מעטאל-בעטען, מאַטראַצן אַלערארט
קינדער=וועגעלעד
אין אַ גרויסען אויסוואהל וויזשימאטשקעס,
איין-קאסטענס, פעלד-בעטען-פאטענט Perfekt
א. ד. גל. ביי דער עלטסטער פירמע
קוממערציע פון 1896 י.

J. B. WOŁKOWYSKI
פאבריקס-לאגער:
Łódź, Narutowicza 11, tel. 137-70.

בוכהאלטעריע
איינפאכע און דאפעלטע
איטאַליענישע און אמעריקאנישע
ווי אויך מאַשין-שרייבען און רעכענען לערן איך אויס
גרינדליך פאר 25 זל. מיט א קורצער מעטאדע אין פערלויף
פון 1 חודש 15 זל. בלויז מאַשין-שרייבען אין משך פון
3 וואכען נור 6 זל. קילינסקיעגא 50, קווטר-אפיציגע
1-טער שט. מיר ערטיילן אויך קארעספאנדענץ, האנדעלס-
אריטמעטיק און סטענאָגראפיע.
פאר די וואס ענדיגען בוכהאלטעריע און קארעספאנדענץ
— סטענאגראפיע אומזיסט.

וויכטיג פאר מחותנים
און פאר אלע!
ווער עס וויל קויפען
פעדערן און פוך
זאל נור קויפען ביי חיים זישע פוקס,
לאדז, פולנאצנא 13
צו זעהר ביליגע פרייזען. געדענקט דעם אדרעס!

אכטונג טריקאטאזש-פאבריקאנטן!
איך פערקויף גרייטע רענדער אויסגע-
רעכענט צום פרייז 50 גר. ארבייטס-געלד.
גארן קאסט 3 10 אַ קילאָ.
גאלדמאן, פולנאצנא 24,
אין הויף, 3-טער איינגאנג, 1. שט. וו. 24.
אלע בעשטעלונגען ווערען שנעל רעיעל און
פינקטליך אויסגעפיהרט. 6685

יעדער איינציגער
האט זיך אי-
בערצייגט,
אז פאר
מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאַשינען, גארדעראבען או"וו
צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן שענקעוויטש 23
טעלעפאָן 191=00.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען געניצט
מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

אלע דארפען וויסען
אז די פירמע
פעדער זגערזשער 7
לוטאמירסקא 2 און זגערזשער 20
איז די איינציגע קוועלע, וואו מען קריגט
אמביליגסטען צו קויפען
דאמען= און מענער=היטען
פון די נייעסטע פאסאנען און מאדערנסטע
קאלירען, און גלייכצייטיג ווערט אנגענומען צו
איבערפאסאנירען מענער- און דאמען-היטען
פון גאר אלט אויף געגצליך ניי און אלעס צו
ביליגע פרייזען און רעיעלע בעהאנדלונג.
געדענקט די אדרעסען!

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און
אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעס
פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע
קאליקעס אין גוף פאר הויסערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל
דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס
אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי
ווי א וואסער-קאָפּ און עס פאלט אריין
אין דעם פיס און דער קראנקער איז
אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען
די קישקעס ווערט ער בראנדיג און
שטערבליך. ספעציעל גומענע חייל
באנדאזשען אויסגעציילענט גוט דורך
הרויסע פראפעסארען מיט מיינע בע-
האנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר

דאקטאר בראכירעוויד בעזייטיגען זיכער דעם שווערסטען און געפעהר-
ליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס, לייטונגען מיט הייל-גארסעטען און פּלאַ-
טפוס פאר פערקרומטע פוס און פלאַט-פוס, ספעציעלע איינלאגען און די שיך
קינסטליכע גומענע פּוס און הענד, גומענע זאקען, פאר די גרעסטע קראנקע
אדערן. עמפאנגס פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד
ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT, Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.
בעמערקונג: דאס פערזענליבע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבע-
דינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-
פראפעסארען: פראָפ. ד"ר באראנטש, פראָפ. ד"ר י. מאריש-
לער, פראָפ. ד"ר בר. קיפלאנאווסקי און אויך אנדערע.
מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.
דאנקזאגונג.
איך האלט פאר מיין חוב עפענטליך צו דאנקען דעם גרויסן ספעצי-
יאליסט ה' ד"ר. י. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10
(פראנט, פארטער) פאר זיין וואונדערליכע צופאסונג פון א באנדאזש לויט
זיין סיסטעם אויף א ברוך. כ'בין אלט 74 יאהר און צוליב דעם ברוך האב
איך נישט געקענט געהן.
היינט פיהל איך מיך זעהר גוט. צו דעם גרויסען ספעציאליסט האט
מיך געשיקט דער אלעקסאנדערער רבי דאנצינגער, פאר וואס איך דאנק איהם
הארציג. (—) מרדכי גריימאן
אלעקסאנדער, ספאצעראווע 23.

חדר „תורה ודת"
עם גן=ילדים
פל. וואלנאשטשי (נייע שטאט) 6
מאכט בעקאנט דאס נאך א גרינדליכען רעמאנט
ווערט דאס חדר צום נייעם שול-יאהר פולשטענדיג
רעארגאניזירט און פערפולקאמט אויף אלע געביטען
פון למודי קודש און למודי חול.
איינשרייבונגען פון נייע תלמידים אויפ'ן
קומענדיגען שול-יאהר 1932/33 אין אלע מחלקות
ווי אויך אין גן=ילדים (פרעבעל-שול) קומען פאר
יעדען טאג פון 9-1 בייטאג.
עלטערן! פערשרייבט אייערע קינדער אין חדר
„תורה ודת", וואו סווערט געלייגט
גרויס אכט אויף דער ערציהונג און דרך-ארץ'דיגע
אויפפיהרונג און ס'ווערט געלערנט דורך מלמדים
ספעציאליסטען תורה ודרך ארץ און אלעס.
וואס א יודיש קינד דארף צו וויסען!
קינדער פון 4 ביז 8 יאהר ווערען אהיים-
געפיהרט דורך אַ ספעציעלען מענש.
צוליב'ן קריזיס — הנחה=פרייזען.

Doktór
Łagunowski
Piotrkowska 70
i róg Traugutta
Tel. 181-83.
choroby skórne, weneryczne i moczopłciowe.
Leczenie promieniami Roentgena.
Przyjmuje od 8[30] do 10, 1 — 2[30], od 6 do 8[30] w.
w niedzielę i święta od 9 do 11[30] rano
Oddzielna poczekalnia dla pań.

DR. MED.
B. WINDZBERG
כירורגיע
און פרויען-קראנקהייטען
אלעע 1-טער מאי 16
טעל. 123-48
נעמט אן פון 1—2 און 5—8

Laboratorjum Analityczne
dla przemysłu
chemicznego, włókienniczego
i metalurgicznego
Dr. EUG. RITTA
Piotrkowska 126, tel. 223-88.

ר־עטשניצע
פון דאקטוירים=ספעציאליסטען
17 זגיערזשער 17,
טעלעפאן 116=33
ס'נעהמען אן דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטן,
ד"ר גאלדשטיין=פאלאק, ד"ר יוסטמאן,
ד"ר מ. קאנטאר, ד"ר ציענע, ד"ר רא-
קאווסקי, ד"ר ראזענצווייג, ד"ר רושא-
נער, ד"ר וויינבערג, ד"ר סטופעל,
צאהן-ארצט גראדזיענטשיק=קאראשיאווא
ווי אויך ווייזיטען אין שטאט.
רענטגען-בעשטראלונגען, קווארץ, דיאטערמיע,
עלעקטריזאציע, און ערצטליכע אנאליזען.

וויכטיג פאר לאדז און פראווינץ!
מצבות פון 30 זל' אן
ביז צו די טייערסטע גראניט-דענקמאלען
פיהר איך אויס ביליג און סאליד. אויף וואונש
בעזוך איך די ג' קוברשאפט אויך אויף דער פראווינץ
קומט און איבערצייגט אייך!
מיט אכטונג פירמע „GRANIT"
לאדז, פאמארסקא 39. 8138

לעהרערס
מיט רעגירונגס-רעכט 18 יאהר פראקטיק, ערטיי-
לען פויליש, יודיש, פראנצויזיש, עספעראנטא,
דייטש, בוכהאלטעריע און מאטעמאטיק.
שוו. יאקובא 12, רעכטע אפיצינע, 1-טער
שטאק, וואוינונג 30, שיף.

דר. מעד. בערמאן
צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07.
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקה.
מענער-שוועכע בעהאנדלונג א. סעקסועלע בעראטונג,
נעהמט אן פון 8—11 פריה און פון 4—8 אווענד,
זונטאג פון 9—1 בייטאג.
פאר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פרייזען

Dr. med. H. KRAUSKOPF
אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
זגערזשער 15, טעל. 113=47
נעמט אן פון 4 ביז 7 אווענד.

Dr. HELLER
ספעציאליסט פאר הויט, וועגערישע
קראנקהייטען און מענער-שוועכע
האט זיך איבערגעצויגען אויף
טראוגוטא 8, טעל. 179=89
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה און פון 4—8 אווענד,
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

LEK. DENT.
Z. BIELAKOWSKA
POWRóCIŁA
Kilinskiego 311 (róg Nawrot), tel. 148-27
9099 Przyjm. od 10—1 i 4—7

Dr. med. D. FRID
צוריקגעקעהרט
אינערן און קינדער-קראנקהייטען.
שענקעוויטש 37, טעל. 224=78
נעמט אן פון 4—6 נאכמיטאג.

Dr. med REICHER
פאלודניאווא 28, טעל. 20193
ספעציאל-ארצט פאר מענער=שוועכע=בעהאנדלונג
קינדערלאזיגקייט און סעקסועלע בעראטונגען
נעהמט אן פון 5 — 8 אווענד.
זונטאג און יום-טובים פון 9 — 1 בייטאג.

Dr. med. Haltrecht
ספעציאל=ארצט פאר הויט-
און געשלעכטס=קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245=21
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1 ביז 2 מיטאג
און פון 5—9 אווענד. זונטאג פון 10—1 בייטאג.

Dr. med.
W. Eychner
אקושעריע און פרויען=קראנקהייטען
וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4
(נעבן קינא „משארי") טעל. 134=72
נעהמט אן פון $2^1/_2$ – 4 און פון 7 – 8 אווענד

קלאנג-קינא-טעאטער

LUNA

אנהויב פון די סעאנסען 4 אַ זייגער נ"מ
שבת און זונטאג פריהמארגען-פארשטע-
לונגען 12 א זייגער בייטאג.

היינט פייערליכע פרעמיערע! פון גרויסען קלאנג-מייסטערווערק א. נ.: היינט פייערליכע פרעמיערע!

„בעגייסטערונג"

אין דער הויפטראָלע די רייצענדע GRETA GARBO איהרע פארטנערס זענען Robert Montgomery i Lewis Stone

אויסערן פראגראם: לאנד-אַקטואַליטעטען ווי אויך קלאנג-וואכען-זשורנאל FOX פאַספּאַרטוס און פרייקארטען זענען נישט גילטיג, א חוץ רעפרעזענטאַציאָנס-קאַרטען.

קלאנג-קינא-טעאטער

Grand-Kino

אנהויב 4 נאכמ. שבת און זונטאג 12 בייטאג.
היינט און פאלגענדע טעג!

„מענשען הינטער די קראטעס"

רעזשיסור פון ---- Fred Niblo טראגעדיע, וואס לעכצען נאך זון און ליבע... ריהרענדע וויזיע פון ארעסטאנטען אין די מויערן פון בעריהמטען Sing-Sing אין די הויפט-ראָלען: דער בעסטער אַמאַנט פון אמעריקא Philips Holmes i Konstancja Cummings, Walter Huston i Borys Karlow אויסערן פראגראם: נייעסטע צייכנונגס-גראטעסקע Micky Maus

קלאנג-קינא-טעאטער

„CORSO"

זשעלאַזנאַ 2/4.

צום ערשטען מאל אין לאדז, דער גרעסטער סענסאַציאָנעלער ענזאטישער פילם פון דער וועלט

„דער אינזעל פון געהיימנישען"

2 סעריעס 20 אקטען מיטאמאל. אין די הויפטראָלען: Kenneth Harlau, Lucille Brown — „דער אינזעל פון געהיימנישען" איז א סופערשלאַגער, וואס איבערשטייגט מיט רעאַליזם, גרויל און עקציע „Maradu" ווי אויך „Tarzan" — העלדען פון דער דזשונגלי.
אנהויב 2 נאכמיטאג, זונטאג און יום-טוב 11 פארמ. אנאנס! נעכסטער פראגראם: „די שטאלענע האנד".

רעווי-טעאטער

„JAR"

קילינסקיעגאַ 124, טעל. 215-15
ציפאר מיט טראמווייען 4, 10, 16 און 17

היינט „יארמארק פון געלעכטער"

און פאלגענדע טעג!
16 בילדער פון הומאר. גראטעסק. געלעכטער. לידער און טענץ. — עס נעהמט אנטייל דער גאנצער אנסאמבל. — פרייזען פון די פלעצער: פון 75 גר. ביז 3 זל. אנהייב 8 און 10 אווענד. שבת: 6, 8 און 10 אווענד. זונטאג 4, 6, 8 און 10 אווענד.

PANOWIE! Pewność siebie daje, delikatna bielizna prania MYDŁEM

„TRÓJKA"

פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי

קליינע אנאנסען

פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי

פריוואט לעקציעס

עס ווערט געברויכט א מענש צו הענטשקעס בייי מערמאן גאפלאנסקא 12, הייי די דאלנא. 6787

א בוכבינדער, א זעלבסטשטענדיגע ערשט-קלאסיגע קראפט ווערט געזוכט. אפערטען אונטער „א. ב." אין אדמינ. 6752

ס'ווערט געזוכט א קוואליפיצירטער העמדער-נייער. אדרעס צו ערפאהרען אין אדמינ. 6755

עס פאדערט זיך א קוואליפיצירטע גארסע-טסארקע פראנציסקאנער 15. 6770

א האנד-נייהער צו מענער-מאגאזין ערשטע סארט איז פון זאפארט נויטיג. קאנסטאנטינער 58, ביי גראס. 6775

ס'ווערט געזוכט א קוואליפיצירטער שטריקער ארבייטער. ווי אויך צו פערקויפען שליטען-מאשין נען 8/70 און 8/60 פאסט ניי ווי אויך 2 12-ער מאשינען 30 צענט. און 21 צענט. צו ערפאהרע-ביי סאסנאווסקי, ווסכאדניא 19. 9780

א פעהיגער מענש קען זיך מעלדען ביי ב. ח. סאטט, בזשעזשינער 10. 6792

עס ווערט געברויכט א מיידעל צו אנ'אזשור-מאשין אויך צושניידען זאמבקעס נאוואמיעסקא 28 לעכמאן. 6770

קויף און פערקויף

צו פערקויפען צוועטוועל צו פערמיטען א כאלווע פאבריק מיט טראנסמיסיע און מאטאר. ווי אויך א וואפלארניע מיט פערים. אפערטען אונטער A. B. אין אדמ. 6768

צו פערקויפען ביליג א ניי מאדערן גע-וועלב-איינריכטונג כמעט ניי לעווין. פאמארסקא 20 פון 2—4 נאכמ. 6785

געלעגענהייטליך צו פערקויפען 3 רענדער-מאשינען מיט א מאטאר מיט א קאנצעסיע מיט אלע איינריכטונגען צו ערקינדיגען זיך אין אדמי-ניסטראציע. 6802

געלעגענהייטליך און פרייזווירדיג צו פער-קויפען א ווילע אין פאדעמביע אין אנ'ערשטקלא-סיגען פונקט. איינצעלהייטען צו ערפאהרען ביי ווינאקור, זאוואדזקא 16a.

פערשידענעס

ביי דעם בעוואוסטען וואלבארזשער רבי שליט"א וואס וויאוינט ווסכאדניא 49 ווערט געזוכט א טיכטיגער משמש. 6803

אנ'ערשטקלאסיגער עלעקטראמאנטער און ראדיא-טעכניקער נעהמט אן פערשידענע עלעקטרא-טעכנישע ארבייט, איבערצובויען ראדיא-אפאראטען פון באטערינע אויף עלעקטריש ליכט. די גייסטע מארעלען צו זעהר ביליגע פרייזען. ביטע זיך צו איבערצייגען בזשעזשינער 15, 2-טער איינגאנג. 2-טער שטאק. 6804

בעקאנטמאכונג איך גיב קורסען אויף אויס-צולערנען קערבען און פארבען פון פערשידענע פעלץ ווארען. צו ערפאהרען יעדען אווענד פון 8 ביז 10 ביי מאשינסקע זאכאדניא 15. 6800

א פריילין — דראגיסטקע מיט 3 טויזענד דאלאר זוכט א זעהר ארענטליכע ליטווישע פערזאן ביז 50 יאהר. קאן זיין פאסטענלאז. אבער גע-שעפטס-פעהיג. גענויע אפערטען אונטער „לעוו".

דאנקזאגונג. איך דריק אויס דעם בעסטען דאנק דער פרוי פעלא קעניגשטיין, די בעריהמטע היילערין פון ארטרעטיזם. איך בין געוועזען קראנק 11 יאהר אויף ארטרעטיזם און א דאנק איהר בין איך געזונד געווארען. איך ווינש איהר גרויס ער-פאלג. נאר ביי איהר קען מען געזונד ווערען. אברהם דער חזן קלוסקאווסקי שרודמיעסקא 12.

אכטונג! די בעסטע און געשמאקסטע כשר'ע מיטאגען, ביליגער ווי איבעראל, גיט ארויס דער בעוואוסטער היגיענישער רעסטאראן פון הערמאן לעווינסקי, פילסודסקיעגא 39, פראנט, 2. שט.

Student wykwalifikowany, pedagog udziela lekcji. Naucza również dorosłych szybko—gruntownie polskiego i arytmetyki. Telef. 123-18, od 11—1 i od 8—10 wieczorem. 6794

Długoletni korespondent pierwszorzędnych firm załatwia na godziny korespondencję polską, niemiecką, francuską i angielską. Oferty sub „A. T." do adm. lub telef. 155-71.

Języka polskiego gruntownie i szybko wyucza rutynowany nauczyciel. Starszych i zapóźnionych specjalną skróconą metodą. Wólczańska 29, m. 1 front, parter.

Zaginiony został kwit inkasowy za Nr. 5762, wydany przez Bank Kupiecko-Kredytowy na imię Mojsze Grylle. Kwit unieważnia się. 6738

לאקאלען

א קאלאניאל-געוועלב צו פערדינגען אנגע 2 צו ערפאהרען אויפ'ן ארט. 6796

צו פערמיטען א געוועלב און א צימער און קיך אין צענטרום. צו ערפאהרען אין אדמ. 6791

א געוועלב רעמאנטירט אויף פיעטריקאווער א קווארטאל 175 זל. זאפארט ביליג איבערצוגעבען לעווין, פאמארסקא 20 פון 2 — 4. 6784

א פראנט-וואוינונג פון 2 אדער 3 צימער און קיך איז פון זאפארט איבערצוגעבען ביליג דירה-געלד. צו ערפאהרען אין אדמ. 6779

א גוט איינגעפיהרט געוועלב פון לעדער און שוסטער-צידאטען אין צענטרום פון שטאדט ביליג צו פערדינגען. אפערטען איל אדמינ. אונטער „גע-וועלב" 6740

איך זוך א שטוב אלס סובלאקאטאר אין ראַ-יאן פון נאוואמיעסקא גאס, קען זיין עק פולנאצנא אדער אגראדאווא מיט א בעזונדערען איינגאנג דורך א קארידאר פאר א יונג פאר-פאלק אהן קינ-דער. די אדרעס צו ערפאהרען אין אדמיניסטראציע פון דער צייטונג.

א קאנצעסיאנירטער פאבריקס-לאקאל צו פער-דינגען פון 5 פענסטער, די לענג 5X8 אויף דער זאוואדזקא 12. צו ערקונדיגען אויפ'ן ארט. 6801

אנ'ארט צו שלאפען פאר צוויי אנשטענדיגע יינגעלייט פיעטריקאווער 141, וו. 14. 6795

צו פערדינגען א שטוב מיט א קיך סאלגא 12 אויפ'ן ערשטען שטאק. צו ערפאהרען ביים שניידער. 6797

Rzadka okazja! Oddam natychmiast lokal urządzony w okolicę Łodzi, nadający się na skł. apt., apt. Wiad. Fuchs, Piotrkowska 50. 6801

ס'קענען בעקומען 2 אנשטענדיגע יונגעלייט לאזשי, צוועטוועל 1 יונגערמאן, נאוואמיעסקא 24 וואוינונג 21. 6773

איבערצוגעבען 2 צימער און קיך פלאץ וואלנאשטשי 11 (ניי-שטאדט) גאלדבערג. 6739

א שטוב מיט א קיך און צוויי שטיבען מיט א קיך צו פערדינגען נאדלודקא 12 ביים ווירט. 6799

2 צימער מיט א קיך פון זאפארט איבערצו-געבען אנדזשעיא 31, ביי וואורמאן, פארטער. 6782

אפצוגעבען א בעזונדער צימער פאר צוויי מעדלעך צו שלאפען. זעהר זויבער. צוגענגליכער פרייז. זאקאנטנא 64, וו. 19. 6769

צו פערמיטען א שטוב פאר א סובלאקאטאר, פאר א קאנטאר אדער צו שלאפען. גלייכצייטיג ווערט געזוכט יעמאנד צו לייכטע בעדינונג, אונ-געפעהר 14 יאהר. בעפארצוגט פון דער פראווינץ. צעגעלניאנא 7, קווער אפיצינע, 1-טער שט. 6720

מ'זוכט ארבייט

א קוואליפיצירטער עלעקטרא-מאנטער זוכט א פאסטען געגען מעסיגען לוין. אפערטען אונטער „עלעקטראמאנטער" אין אדמינ. 6728

א קוואליפיצירטע פאקערין ביי שטרימף זוכט בעשעפטיגונג עס קען אויך זיין אין א געשעפט אלס פערקויפערין אדער אין א צוקערניע, אנגא 19 סקאסאווסקי. 6767

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה	נעקראלאגען 20 גר. א מ/מ (אין דער ז"יט 8 שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווער-טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.	אבאנאמענטס-פרייז:	
פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען איך טעקסט—40 „ „ „ „ —60 „ „ 4 „ זאכ'ן טעקסט—12 „ „ „ „ —18 „ „ 8 „ אויסער דער שטאדט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט		אין לאדז — ± זלאטעס א חודש מיט אפטראגען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.	פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס. פאר'ן אינהאלט און טעקסט פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמינ. איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. rotac „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.